

Časopis Knjižničarskog društva Rijeka
UDK 02-Rijeka 2010.-godina II.-broj 2

KNJIŽNIČAR
KDR

KNJIŽNIČAR
RJEKA

KNJIŽNIČAR / KNJIŽNIČARKA
časopis Knjižničarskog društva Rijeka

UDK 02
Rijeka 2010.
godina II.
broj 2

Izdaje:
Knjižničarsko društvo Rijeka

Za izdavača:
Gordana Vučinić

Uredništvo:
Branko Benčić
Jadran Zalokar
Karmen Delač-Petković
Korina Udina
Vesna Miličević

Jezično uredila:
Vesna Miličević

Glavni urednik:
Vesna Miličević

Dizajn:
Učenici Škole za primijenjenu umjetnost Rijeka,
mentorica Jasminka Bukša
i Liber d.o.o. Rijeka

Tisak:
Verba d.o.o. Rijeka

*Časopis izlazi uz potporu
Primorsko-goranske županije*

Sadržaj

RIJEČ GLAVNOG UREDNIKA	4
POVIJEST KNJIGE I KNJIŽNICA	
Branko Benčić: "Govor" klasifikacijskih oznaka na hrptima starih knjiga u knjižnici Kapucinskog samostana u Rijeci	5
Jadran Zalokar: Djela iz teozofije i okultnih znanosti u starom fondu Sveučilišne knjižnice u Rijeci	14
"Fluminensia Croatica" u ozračju duhovnog identiteta grada	21
Jedna povijesna crtica	30
O povijesti jednog časopisa duhovne alternative	39
IZ KNJIŽNICA PRIMORSKO-GORANSKE REGIJE	
Ivana Vladilo: Knjižnica obitelji Vitezić u Vrbniku na otoku Krku	50
Ljiljana Črnjar: Održano 7. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj / Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama, Šibenik 16. – 19. rujna 2009.	69
ŠKOLSKO KNJIŽNIČARSTVO	
Vesna Miličević: Projekt, vrijedan spomena	72
Vesna Miličević: Oni znaju, oni mogu!	78
"Knjižničari knjižnici": humanitarna akcija školskih knjižničara u RH	83
PRIKAZI	
Vesna Miličević: Informacijski izvori o gradu Rijeci	85
Karmen Delač-Petković: Ivan Brajdić – pedagog, novinar, književnik, prevoditelj...	132
OSOBNE VIJESTI	
Karmen Delač-Petković: Ljubica Zorić	136
Marinko Krmpotić: Nagrada "Gorančica" uručena Karmen Delač-Petković	138
Ljubica Zorić: Karmen Delač-Petković primila nagradu "Višnja Šeta".	140
Gordana Vučinić: Povelja Ivan Kostrenčić	142
Gordana Vučinić: Kap dobrote u moru ljubavi	146
UPUTE AUTORIMA	147

Poštovana čitateljice/čitatelju

Možda još nije došlo vrijeme kako bi naš Knjižničar/Knjižničarka postao tradicionalan osvrt na događaje iz knjižničarstva Primorsko-goranske županije. No, svakako je vrijeme za nadu da će to i postati.

Stoga me, poštovani Čitatelji, raduje što se 2. broj Knjižničara/Knjižničarke nalazi upravo u Vašim rukama i što ste svjedoci toga kako nas od sna do jave samo korak dijeli.

Svi vi kojima ovaj broj dospije u ruke, ispričajte nas za uočene pogreške u Knjižničarima/Knjižničarkama. Uz isprike svima koji su se osjetili prozvanima, nadajmo se još mnogim brojevima časopisa.

Zahvala svima koji su uložili i najmanji trud kako bi se ovaj časopis našao u Vašoj ruci: autorima koji su svojim vrijednim prilogima dali obol ovom broju; Upravnom odboru KDR-a, članovima Uredništva; potpori županije Primorsko-goranske; ostalima koji će naš rad prepoznati i priznati te doprinijeti tome da ovaj časopis KDR-a doista zaživi na ovim prostorima.

I zato, u veličini malenog, simbolično dajmo svoj prilog univerzalnom karakteru ovoga časopisa. Pozivam Vas da svojim vrijednim radovima iz područja naše struke, doprinesete slici profila kojim se ponosimo.

Posebno me vesele uspjesi nagrađenih kolegica koje su, primivši nagrade "Gorančica", "Višnja Šeta" i "Ivan Kostrenčić", još jednom pokazale i dokazale da je trud i rad jedino što se uistinu vrjednuje.

Inicirane i provedene humanitarne akcije, još jedna su potvrda ostvarenja i vrijednog prepoznavanja potreba u okviru Informacijske pismenosti šireg okruženja.

Vesna Miličević

Branko Benčić, dipl. knjižničar

*Katolički bogoslovni fakultet u Zagrebu - Teologija u Rijeci -
Područni studij*

"GOVOR" KLASIFIKACIJSKIH OZNAKA NA HRPTIMA STARIH KNJIGA U KNJIŽNICI KAPUCINSKOG SAMOSTANA U RIJECI

Prilog povijesti sadržajne ili stvarne
obrade starih knjiga u Hrvatskoj
O 400. obljetnici otaca kapucina u Rijeci

I. PRETHODNE NAPOMENE

Na temelju istraživanja fonda knjižnice otaca kapucina u Rijeci tijekom 1996. i 1998. godine napisao sam završnu radnju za polaganje stručnog ispita na temu: *O knjižnici oo. kapucina u Rijeci*. Sadrži 41 str. teksta +25 str. priloga. U njoj sam predstavio povijesni okvir nastanka i djelovanja franjevačkog reformiranog prosjačkog reda kapucina u gradu Rijeci. Iznio sam na vidjelo vrijedniji dio preostale kulturne baštine u knjižnici: 9 fragmenata glagoljskih rukopisa, 5(6svezaka) inkunabula, djela hrvatskih pisaca na narodnom jeziku (5 rječnika, 13 ostalih), djela 5+18 hrvatskih latinista, te rukopisnu građu od 17 naslova. Istaknuo sam kako je riječ o najstarijoj (većim dijelom) očuvanoj knjižnici u gradu Rijeci, čiji počeci datiraju od dolaska odnosno ustanovljenja samostana davne 1610. godine.

Ovim radom nastavljam obrađivati početke klasifikacije ili razvrstavanja knjižne građe u odgovarajuće formirane stručne skupine. Ovo je nastojanje utvrđivanja postojanja kao i rekonstrukcije jezgre klasificiranog fonda knjižnice na temelju zaostalih slovnih abecednih oznaka ispisanih na hrptima knjiga. Najavu ovog rada dao sam u zaključnim bilješkama navedene završne radnje: „Ostaje za rasvijetliti uporabu sustava stručnih skupina u 17. i 18. stoljeću...”

Rad se odnosi prvenstveno na reviziju (pregled) označenog klasificiranog fonda za razdoblje od početaka djelovanja kapucina

do kraja osamnaestog stoljeća. Isto tako ovaj klasifikacijski sustav u podlozi je kasnijih rukopisnih kataloga i razrađuje se sve do stručnog kataloga iz 1942. godine. (usp. TADIĆ, K.; BENČIĆ, B., str. 327). Ovim posljednjim venecijanski kapucini su, uz ostalo htjeli prikriti i prekrojiti postojanje prethodnog, stoljećima ranije uvedenog te korištenog i razvijajućeg klasifikacijskog sustava.

Ujedno, ovim se radom upoznaje sa tadašnjim stupnjem ili razinom organiziranosti znanja otaca kapucina u Rijeci za potrebe Reda i pastoralnog rada: pučke misije, propovijedi, karitativan rad i prije svega studij crkvenih otaca.

II. UVOD

Od vrlo važnog, za sada presudnog opisa knjižnice iz 1842. godine je iz pera bibliofila Ivana Kukuljevića Sakcinskog u novinama *Danica Ilirska* saznajemo: „... Ta je knjižnica malena, smještena u dvije sobice, ali je uredna i uzorno stručno sređena. Postoje tri kataloga i svaka se knjiga može odmah naći...” (osuvremenjeni prijevod, BLAŽEKOVIĆ, T., str. 208) Isti, u svojem djelu: *Bibliografija Hrvatska* iz 1860. godine spominje i „rukopisne popise knjižnice... oo. kapucinah na Rieci”. (KUKULJEVIĆ, SAKCINSKI I., Predgovor)

Dakle, od strane otaca kapucina u Rijeci postojali su rukopisni katalozi i to: „1. *Index auctorum*, 2. *Numerus progressivus*, 3. *Index materiarum*” (usp. DUJMUŠIĆ, D., str. 37) već za popisa knjiga iz tridesetih godina devetnaestog stoljeća. A možda je prvi popis bio sačinjen i nešto ranije, jer prema fragmentarnom tabelarnom ispisu inventarnih brojeva (na preskok) uzlazno kronološki dolazim do 1794. godine. (usp. BENČIĆ, B., Prilog VII.)

U prilog tome ide i tadašnje sustavno uređenje susjedne knjižnice u otaca kapucina u Varaždinu sa strane tamošnjeg kapucina i knjižničara fra. Makarija Varaždinca. O ovome saznajemo iz *Nekrologa provincije* sa web stranice www.kapucini.hr, te iz stručnog preglednog rada fra Bone Zvonimira ŠAGI, *Kapucinska knjižnica u Varaždinu*. (ŠAGI, B. Z., str. 105)

Negdašnja knjižnica otaca kapucina u Rijeci bila je smještena na katu u podužem razdoblju od 1851. do 2000. godine, većim dijelom u oveloj prostoriji. Od posjetitelja ili samih korisnika bilo je i onih koji su mogli obratili pažnju ili zamijetiti sporadično ispisana oveća velika slova abecede na hrptima knjiga. Naime, kada sam na jesen 1998. godine, nakon uobičajenog propuštanja od strane gvardijana, dolazio u nedostatno osvijetljenu prostoriju knjižnice jednom prigodom popisao sam zamijećene razasute slovne hrptene oznake sa poredanih knjiga. Zbog vremenske ograničenosti taj posao nisam dovršio. Uskoro, nakon toga nadošle su posve druge okolnosti kroz duže vremensko razdoblje tako da je radni popis zajedno sa prvim pribilješkama od 14.12.1998. godine ostao pohranjen u arhivskom gradivu i više od 11 godina skupljao prašinu.

No, u međuvremenu, uslijedilo je upoznavanje više drugih fondova knjižnica grada Rijeke i okolice. To su negdašnje: 1. Knjižnica augustinskog samostana u Rijeci; 2. Knjižnica Isusovačkog kolegija u Rijeci čiji je veći dio danas pohranjen u Sveučilišnoj knjižnici Rijeke, a manji u Knjižnici nadbiskupijskog doma u Rijeci i Knjižnici sušačke gimnazije; 3. Isto tako, postojala je obližnja Knjižnica pavlinskog samostana u Crikvenici. Ujedno je bilo u tijeku sagledavanje stanja današnje Knjižnice franjevačkog samostana na Trsatu, te starog fonda Knjižnice teologije u Rijeci.

Potkraj ožujka ove godine uslijedilo je intenzivnije bavljenje ili prekanje ovom temom, ali na novoj, još do kraja neuređenoj lokaciji knjižnice. Uz početne magluštine ili nejasnoće iznova sam sredinom travnja pregledao knjige u Knjižnici i sačinio *de visu* grubu reviziju označenog fonda, pri čemu je izostao pregled duplikata. Ipak, u konačnici, tako je prikupljena ili sabrana osnova ili podloga za sastavljanje cjelovitijeg uvida u napravljenu prvotnu klasifikaciju građe tj. njenog razvrstavanja po stručnim skupinama.

III. PRIKAZ TABLICE KLASIFIKACIJSKE SCHEME ILI SUSTAVA NA TEMELJU HRPTENIH SLOVNIH OZNAKA ABECEDA

Redanjem i preslagivanjem popisanih hrptenih slovnih oznaka sa knjiga dolazim do formiranja slijedeće klasifikacijske sheme.

Br.	STRUČNA SKUPINA Ukupan broj naslova (svezaka)	Slov. ozn.	SIGNATURA (nepotpunog kataloga 1942. sa dodacima popisa skupina S i X iz 1998.), GODINA IZDANJA; ili INVENTARNI BROJ NA PRESKOK (popisa iz 1900.)	Broj naslova (svezaka) knjiga
1.	BIBLIJA 10(18)	A E	Inv. 1970, 1651. A/II/89, 1574. ; A/IV/168, 1685. ; A/V/212, 1701. ; A/VII/213-215,; A/VII/238-243,; A/VII/247,; A/VII/248-250,; A/VII/252, 1622. L/III/159.	1 8(16) 1
2.	SVETI OCI / PATROLOZI 4(6)	B	B/IV/121, 1552. ; B/II/34, 1584. ; B/VI/164-167; X-24, 1497. , sv. Toma Akvinski	3(6) 1
3.	GOVORNIŠTVO PROPOVJEDI 16(22)	C	H/IX/556, 1678. J/III/66, 1739. ; J/III/67, 1749. ; J/VI/148, 1688. ; K/IV/63, 1659. ; K/IV/65, 1641. (brisana), K/V/72, 1628. ; K/VI/82,; L/III/136, 1753. ; L/IV/170, 1651. ; L/V/248, 1723. ; L/VII/314-317; M/II/12, ; M/II/27-28,; M/III/23,; M/IV/56,; M/VII/113,133-134.	1 3 4 4(8) 5(7)
4.	KANONISTI 3[4]	[C] F	I/III/65, 1745. ; * I/V/230, 1696. , knj. kapucina Varaždin, I/IV/159, 1718. ; I/VII/283; X-25, 1489. , sign. F19.	[2]* 3
5.	KNJIGE na njemačkom jeziku – gotica 3(6)	G	inv. 6413, 1689. ; inv. 8859, 1751. ; L/VII/314-317.	2 1(4)
6.	POVIJEST / HISTORIJA 3(37)*	H	P/VII/227, 1707. ; Y/VI/128-162,* ; X-26, 1486. , sign. H4.	1 1(35*) 1
7.	KNJIŽEVNOST / BELETRISTIKA 1	K	P/VI/216, 1659.	1

8.	FILOZOFI 1(3)	L	R/V/85-87, 1527.	1(3)
9.	MORALISTI 3	M	B/V/149, 1741. , sign. M-7; B/V/151, 1588. ; D/III/97, 1592.	2 1
10.	RED FRANJEVACA / KAPUCINA 4	N R	I/IV/171, 1673. ; O/V/201, 1590. ; O/III/133, 1691.	2 2
11.	MARIOLOZI 5(7)	P	B/V/159, 1606. ; X-22. N/V/152-153, L/VI/245, 1620. ; L/VI/274, 1736.	2 1(2) 2
12.	ASCETIKA 3	S	H/I/7, 1590. ; H/IV/258, 1666. ; inv. 6591, 1682.	3
13.	TEOLOZI 3	T	B/IV/155, 1578. , C/II/46, 1575., C/IV/101, 1626.	1 2
14.	KNJIGE na hrvatskom / ILIRSKE 1	Y	S-38, 1649. , sign. Y(20)*	1
			Ukupno: naslova svezaka	62 [64]* (121)*

IV. PRIKAZ KLASIFIKACIJE

Prema tablici pronađeno je ukupno 14 stručnih skupina. Klasifikacija je sadržavala ove slovne oznake: **B** – Crkveni (Sveti) oci ili Patrolozi i Naučitelji, **C** – Govorništvo / Propovjednici, **E / (A)** – Biblija, **F** – Kanonisti, **G** – Knjige na njemačkom jeziku (gotica), **H** – Povijest ili Historija, **K** – Književnost / Rječnici, **L** – Filozofi, **M** – Moralisti, **P** – Mariolozi, (**N**) / **R** – Red franjevaca / kapucini, **S** – Ascetika ili Spiritualnost, **T** – Teolozi i **Y** – knjige na hrvatskom jeziku (Ilirske).

Glede godina izdanja knjiga postojao je veliki vremenski raspon počevši od inkunabula ili prvotiska pa do sredine 18. stoljeća, točnije godinom izdanja 1753. (a možda i kasnije).

Prve moguće naznake izmjena klasifikacijskih oznaka vidljive su na knjigama iz druge polovine 17. stoljeća, kada se mijenja

poredak nekih skupina. Tako Biblija iz skupine „A” prelazi u „E” te skupina Franjevci seli iz „N” u „R”, a pri čemu npr. susjedna skupina Mariologija „P” ostaje na svom mjestu ili netaknuta.

Preostale su nepronađene ili neiskorištene preostale slovne oznake: (A), D, I, J, (N), O, U, V, W, X, Z. Dakle, ukupno još 9(11) mogućih ili potencijalnih stručnih skupina.

Najbrojnija je pronađena skupina Propovjednika „C” sa 16 naslova, zatim slijedi Biblija „E” sa 10, Mariolozi „P” sa 5, a Crkveni oci „B” sa 4 naslova; i tako redom.

Dosad je, dakle, pronađeno ukupno hrpteno označeno 62 naslova knjiga, odnosno 121 svezak. Prema gruboj procjeni radi se o 6-8% od ukupnog tadašnjeg fonda, za koji pretpostavljam da je bio narastao do veličine između 1500 i 2000 svezaka. Ako pretpostavimo da je većim dijelom očuvana jezgra fonda knjižnice (osim knjiga na hrvatskom jeziku) onda je zamjetno da je hrptena klasifikacija bila ograničena na manji dio od ukupnog fonda; negdje na oko 10-12%.

Opravdano je onda pitanje čemu je, zapravo, služila tek djelomična klasifikacija fonda? Nije li prvenstveno bila riječ o ciljanom ili svrhovitom označavanju pojedinih stručnih skupina u smislu markiranja ili postavljanju graničnika između njih odnosno boljem raspoznavanju istih putem ispisanih velikih hrptenih slova? No, više o tome u nastavku, nakon ulaganja dodatnih napora u davanje jasnijeg odgovora.

V. OSVRT - ZAVRŠNE MISLI

Iz navedenog, moglo bi se razabrati kako je riječ o započetoj, a nedovršenoj klasifikaciji knjiga, koja je bila rađena na malom uzorku, a s namjerom daljnjeg proširenja i ujednačavanja stručnih skupina. Dakle, ovo upućuje kako se radilo o počecima „hrptene” klasifikacije, uz zamjetne manje neujednačenosti i preslagivanja stručnih skupina. Ovo posredno navodi na pomisao kako u početku nije postojao (a niti trebao) stalni knjižničar, već se ovoj službi htjelo doskočiti kratkotrajnim ispomoćima; sve dok najranije koncem 18 st. tj. devedesetih godina nije bilo izvedeno prvo popisivanje cjelokupnog fonda, putem sastavljanja rukopisnih kataloga.

Ispostavilo se da je sačinjen dodatak katalogu iz 1942. godine, tj. popisane preostale skupine „S“ i „X“ u 1998. godini, zapravo značio povratak prvotnom načinu klasifikacije (i signiranja) u smislu povezanosti stručnih skupina i rednog broja unutar skupina, što potvrđuju ispisane signature (npr. M-7 ili H4) pronađenih ili očuvanih u vrlo malom broju. Drugim riječima, kada je knjižnični fond unutar pojedinih stručnih skupina malen ili u početku formiranja, praktičnije je i jednostavnije označiti ga na ovaj način. To je podrazumijevalo da su sa strane postojali rukopisni katalozi koji su bili otvoreni nadogradnji tj. dinamični ili elastični u pogledu stručnih skupina. S druge strane, upravo je klasifikacija putem hrptenog označavanja knjiga predstavljala ograničenje odnosno unosila statičnost ili krutost. To je posebno bilo zamjetno u prijelaznim ili reformnim crkvenim i svjetovnim razdobljima kada je dolazilo do pomicanja na abecednoj „ljestvici“, tj. do preslagivanja unutar stručnih skupina, odnosno odgovarajućeg proširenja ili produbljenja istih. Ukratko, ubrzo je, već za prvog dovršenog popisa uslijedilo razdvajanje inventarizacije od klasifikacije kako bi se dobilo na otvorenosti uslijed stalnog prirasta fonda. Stoga možemo govoriti o svojevrsnoj hijerarhiji ili poretku sveukupnog teološkog znanja na granici jednog vremena ili povijesnog razdoblja djelovanja otaca kapucina ujedno povezanog sa postridentinskom katoličkom reformom obrazovanja i naučavanja.

Ovom klasifikacijskom tablicom utvrđena je gornja vremenska ili kronološka granica koja seže nakon 1753. godine (skupina „C“ - L/III/136); ili u jeku državnih i crkvenih reformi toga vremena. Tada je uvedeno jozefinističko zakonodavstvo, te su nakon toga ukinuti redovi isusovaca (1781.) i augustinaca (1788.) u Rijeci. (usp. LUKEŽIĆ, I., str. 18 i 21) Ukratko, ova klasifikacija vođena je i ispisivana sve do perioda između 1760.-ih i 1800.-ih godina.

Dodatna funkcija ili namjena ispisivanja pridodanih slovnih oznaka na hrptima knjiga bila je povećana vidljivost stručnih skupina, a samim time i pristupačnost fonda, uz već postojeće ispisane podatke o autoru i naslovu. Uz to bila je povećana je **prepoznatljivost** vlastitog fonda u odnosu na neki drugi, pogotovo iz iste redovničke kapucinske zajednice. Drugim riječima, bio je to način razlikovanja od susjednih knjižnica srodnih samostana. Tako je, na

primjer oznaka za kanoniste ili crkvene pravnike u knjižnici otaca kapucina u Varaždinu doslovna ili „C“, dok je u Rijeci oznaka „F“, tj. drugog tipa. Osim toga, na taj način izvršena je dodatna zaštita fonda od otuđenja, pa je shvatljivo kako je pretežan dio hrptenih oznaka ispisan na knjigama ovećeg formata (oznake polica: V, VI, i VII), a time i vrednijeg ili skupocjenijeg. Ukratko, postojali su različiti, djelomično slobodno oblikovani, nastajući klasifikacijski sustavi unutar istovrsnih redovničkih zajednica. Isto tako, ujedno i jedinstveni u korištenju slova abecede za oznake stručnih skupina. (usp. SVOLJŠAK, S., str. 212)

Ova početna „hrptena“ klasifikacija knjiga koja se održala do potkraj osamnaestog stoljeća oslikava tako zatečeno stanje povezano sa temeljnim aktivnostima otaca kapucina – propovijedanjem i izučavanjem djela crkvenih otaca; odakle su tradicionalno stekli naziv „oci kapucini“. To se dosljedno vidi i nalazi sve do naših dana, na primjerima života i djela vrlih kapucina i vrsnih patrologa: fra. Zvonimira Šagi Bunića i fra. Zdenka Tenšeka, u orijentaciji i odabiru nosive struke – patrologije.

Koliko je ova tema ostala po strani sve do naših dana zamjetno je i u suvremenim knjigama naslova: *Socijalna povijest knjige u Hrvata*. (usp. STIPČEVIĆ, A., str. 385) Stoga je vrijeme i prigoda da se povijesti sadržajne obrade starih knjiga u Hrvatskoj dadne dužna pažnja. Ovo je tek započeti i skroman prilog u tom nastojanju.

Literatura:

BENČIĆ, Branko. *O knjižnici oo. kapucina u Rijeci*, Rijeka, 1998. (pismena radnja za stručni knjižničarski ispit)

BLAŽEKOVIĆ Tatjana. *Ivan Kukuljević Sakcinski i Rijeka*. // *Vjesnik PAR*, br. 35-36 (1993.-1994.), str. 205-219.

DUJMUŠIĆ, Dragan. *Povjesničke crtice kapucinskog samostana na Rijeci*, Rijeka: Kuća „dobre štampe“, Tiskarski i umjetnički zavod Miriam, 1910.

KUKULJEVIĆ SAKCINSKI, Ivan. *Bibliografija Hrvatska (1860.)*, Ljubljana: Cankarjeva založba, 1974.

LUKEŽIĆ, Irvin. *Ogledalo bašćinsko: o starim knjigama, zazaboravljenim piscima, rijetkim novinama i neostvarenim časopisima*, Rijeka: Izdavački centar Rijeka, 2006.

STIPČEVIĆ, Aleksandar. *Socijalna povijest knjige u Hrvata : knjiga II. Od glagoljskog prvotiska (1483) do hrvatskog narodnog preporoda (1835)*, Zagreb: Školska knjiga, 2005.

SVOLJŠAK, Sonja. *Pregled nekaterih historičnih sistemov organizacije znanja in klasifikacije: s posebnim poudarkom na vsebinskih ureditvah samostanskih knjižnic.* // Knjižnica br. 49 (2005)1-2 , str. 203-215.

ŠAGI, Bono Zvonimir. *Kapucinska knjižnica u Varaždinu.* // Radovi Zavoda za znanstveni rad HAZU Varaždin, br. 8-9 (1996.), str. 103-109.

TADIĆ, Katica; BENČIĆ, Branko, *Knjižnica Kapucinskog samostana u Rijeci.* // Bernardin Nikola Škrivanić i njegovo vrijeme : zbornik radova, Rijeka: Matica Hrvatska. Ogranak Rijeka, 1997., str. 325-332. (Međunarodni znanstveni skup o Bernardinu Škrivaniću (7.-9. lipnja 1996; Rijeka))

*Dr.sc. Jadran Zalokar, viši knjižničar
Sveučilišna knjižnica u Rijeci*

IZ RIZNICE RIJEČKE SVEUČILIŠNE KNJIŽNICE
DJELA IZ TEOZOFIJE I OKULTNIH ZNANOSTI U
STAROM FONDU SVEUČILIŠNE KNJIŽNICE U RIJECI

/Teći segment selekcionirane građe Biblioteke Civike-Fiume /

Prethodna dva rada u kontekstu sustavnog istraživanja i hermeneutiziranja pojedinih izdvojenih dijelova Starog fonda (BC-F) Sveučilišne knjižnice Rijeka(SVKRi) publicirali smo kao "Filozofska djela iz perioda njemačkog klasičnog idealizma (u Starom fondu Naučne biblioteke Rijeka" u "Fluminensia", br. 1-2, god.1991.), i "Stari zaklad znanstvene knjižnice u Rijeci (u fondu Naučne knjižnice Rijeka, djela posvećena Indiji" u "Dometi", br. 12(1971./1994.). Nastojali smo bibliognozičkim pristupom temeljnije anotirati one knjige koje daju jedan duhovni nazor i horizont potencijalnom čitatelju, a ne samo pružiti uvid u ono čime raspolaže SVKRi u svom starom legatu BC-F koja jest zatvorena zbirka dostupna korisnicima.

U prethodnom smo radu istakli one suštinsko bibliognozičkog pristupa koji je prvenstveno aplikativan za knjige iz područja duhovnih znanosti. Iz aspekta mišljenja planetarnog poliloga koje jest determinativno i za dublje utemeljenje knjižničarskih znanosti i usmjerenje knjižničke prakse u pojedinim modusima, bavljenje knjigama iz područja koja tretiraju pitanja planetarnog duhovnog multiloga svih duhovnih tradicija (filozofija, religija etc.) postaje prioritarno kao jedan dio zadatka prosvječivanja suvremenog čitaoca u stjecanju nekih temeljnih predznanja i znanja o tim tradicijama, svjetonazorima i duhovnim vrednotama. In ultima linea, riječ je i prijenosnik tzv. "tajnih znanja" koja su znatnim dijelom baštinjena i sačuvana u onom tekstualnom, ispisanom, pohranjenom u knjižnicama. I oni koji nastoje razumjeti mnoge duhovne fenomene našeg vremena(npr. u kontekstu fenomenologije "New age-a"), moraju posegnuti za pisanom riječi, hermeneutički i

bibliognozički ulaziti u ta područja duhovnog štiva i komplementirati stečena znanja iz knjiga sa duhovnom životnom praksom u onom svakidašnjem, poradi temeljne svrhe: duhovnog rasta vlastitog bića, perfekcioniranja duhovnog bića čovjeka.

Knjige ove vrste nisu samo sredstva stjecanja znanja radi znanja, već neke smjernice i upute za življenje, duhovno-egzistencijalni movensi i mediji ulaženja u dublje dimenzije ljudskog bivstvovanja. Time još jedan plus za bibliognozički pristup knjizi. Pohranjene zbirke u mnogim knjižnicama kriju neiscrpna blaga onog duhovnog u obliku knjižnog.

Izrada bibliografija je najvažniji zadatak svake knjižnice, a dodatni značaj dobivaju stare knjižnice ili one koje sadrže staru vrijednu knjigu. Razlozi su mnogovrsni. Jedan od njih je taj što je stara vrijedna knjiga nedostupna izvan korištenja u danoj knjižnici, ona ne pripada tekućoj knjižnoj produkciji, a potencijalnim nakladnicima nije pristupačna, niti korisnicima- ako nije zapisana i publicirano prezentna u bibliografskom popisu.

Bibliognozička obrada je savršeniji oblik bibliografskog popisa i opisa. Ona je svojevrsni "vodič" kroz skrivena blaga pisane riječi u nekoj knjižnici, izlaženje građe na svjetlo dana, ususret čitatelju i pristup mogućnosti zadovoljenja njegovih duhovnih i intelektualnih potreba. Ona je i stvaranje pretpostavki za "humaniziranje" životnog svijeta čovjeka, za obrazovanje i odgajanje njegovog bića - i in ultima linea, promjenu čovjeka u njegovoj duhovnosti i življenju.

Ako bi išli dovoljno daleko, to je jedan mali, ali značajni doprinos boljem svijetu, svijetu mira i nenasilja, jer duhovna znanja uvijek na neki način mijenjaju čovjeka i čine ga boljim. Svijet knjige je svijet duhovne mudrosti i ljepote. Suvremena knjižna produkcija je značajna, ali ona mora biti nadopunjena duhovnim svjetovima starih knjiga. Treba ih čitati, po mogućnostima i ponovno tiskati u vidu bibliofilskih, fototipskih izdanja, faksimilnih pretisaka etc. A to se može na osnovu bibliografskih popisa i opisa, tj. uvida u to kakve sve stare knjige postoje u pojedinim knjižnicama. Taj je rad neiscrpan i vrlo značajan.

U našem sustavnom i selektivnom istraživanju BC-F u SVKRi, učinili smo tek prvi korak. Stara građa živi ako se čuva i štiti, a još

više ako se koristi, ako joj se multiplicira život u duhu i životu korisnika. Ona ne smije biti "mrtvi kapital" već mora duhovno cirkulirati i diseminirati in vivo: potreba za njom je sve veća u uvjetima rasta "nove duhovnosti" i duhovnog senzibiliteta suvremenog čitatelja.

Kada se radi o području ezoterije (esotheria), tj. "tajnih nauka i znanja" i subspecies okultnih znanosti koje se danas svrstavaju u "granične znanosti" poput npr. Parapsihologije ili sl., onda se ta potreba još i specificira, jer kondicionira različite pristupe u razumijevanju tih corpora znanja i vještina. Predznanja su nužna da bi se adekvatno razumjelo izvore, načela i domete okultnog i krenulo dalje osobnim putem i iskustvom.

Vrlo značajan pars ezoterijske literature pripada tradiciji teozofije ("božanske mudrosti").

Istrazujući abecedni imenski i stručni predmetni katalog BC-F, ustanovili smo da je u fondu bilo deset knjiga iz tih područja, ali da ih sada ima devet kada smo de visu pristupili kataloškoj obradi. Za razliku od prethodna dva rada, u ovom smo se odlučili za puni kataloški opis plus dodatna anotiranja kao skraćeni bibliognozički zapis. To su sljedeća djela:

2. VALLETA, Nicola. Cicala sui fascino volgarmente detto jettatura - sign. 49-F-19
4. RAMACHARAKA, Yogi. Quattordici lezioni di filosofia yoga ed occultismo orientale - sign. 45-E-59
5. SCHOPENHAUER, Arthur. Memorie sulle scienze occulte - sign. 45-E-58
6. SACCHI, Alessandro. Istituzioni di scienza occulta. - sign. 44-0-24
7. MAETERLINCK, Maurice. Le grand secret - sign. 46-E-122
8. HARTMANN, F. Fra gli adepti - Unter deo Adepten - sign. 44-G-49
9. LICO, Nigro. Occultismo - sign. 43-H-37

Uz kataloški opis i bibliognozičku anotaciju priložene su fotokopije naslovnica svake knjige, čime se kompletira obrada.

1 Sign. 51-G-41 JANNI, Ugo Teosofia/Ugo Janni. - Torino (102): Fratelli Bocca-Editori, 1933.-431 str., (1) list sa slikom autora; 21

em. - (Piccola biblioteca di scienze moderne Fratelli Bocca; Ed, n.394). - Bibliografske bilješke uz tekst.

ANOTACIJA (A): Knjiga je pisana talijanskim jezikom, u mekom uvezu. U knjizi je žig Bibliotece Civice-Fiume, a na stražnjoj strani omota je grb Bocca Editori (nakladnika) s tekstem "Labor et honor". Nema podataka o posuđivanju niti ima podvlačenja ili zabilježaka čitača. Tematski knjiga problematizira jedno ezoterijsko razumijevanje kršćanstva. Zastupa se koncepcija univerzalne religije (glavna intencija teozofije) u kojoj Crkva zauzima važno mjesto. Pruža se "tajni nauk" Crkve sa središnjim pitanjem Carstva Božjeg o čemu svjedoče i dva središnja poglavlja: "II Regno di Dio" i "II Christo del Regno".

2 Sign. 49-F-19 VALLETA, Nicola. Cicaleta sui fascino volgarmente detzo jettatura: con cenni biografici sull'autore/NicolaValleta. - Milano: Alberto Fidi-Editore, 1925. - 152 str.; 22 em. - (Biblioteca di scienze occulte/Bio-bibliografija: str./5/-6. - Bilješke uz tekst.

A: Knjiga je napisana na talijanskom jeziku u mekom uvezu. Isto nosi žig Be-F. Nema podataka o posudbi niti podvlačenja ili bilježaka. Tematski je to oblik duhovnog dnevnika s mnoštvom citata i iscrpnim upućivanjem na brojnu literaturu. Govori se o osobnim iskustvima autora što je vrlo značajno iz aspekta duhovne prakse.

3 Sign. 23-E-19 PENNE, G. B. - Introduzione alia teosofia. JAvv. G. B. Penne; per eura di E. P. Blavatsky; prima traduzione italiana per eura dell'Avv. G. B. Penne. - Torino; Fratelli Boeoa Editori, 1911. - 381 str.; 21 cm. - Rječnik: str./313/-381. Bilješke uz tekst.

A: Knjiga je na talijanskom jeziku s tvrdim uvezom. Na talijanski je prevedena s engleskog jezika, po drugom izdanju engleskog originala "The key to theosophy", London 1908. Knjiga nosi žig Be-F. Nema podataka o posudbi niti bilježaka ili podvlačenja olovkom. Vrlo iscrpno autor prikazuje područje teozofije inzistirajući na razlici između ezoteričke i egzoteričke teozofije, na razlici između okultizma i spiritizma i drugim distinkcijama. Jedno poglavlje nosi naslov: "Teozofija nije buddhizam" tj. ne može se svesti na samo jednu duhovnu tradiciju ili duhovnu praksu. Uvažava se integralnost i mnogovrsnost nauka koji su inkorporirani u teozofiju, uz kršćanstvo i elementi indijskih duhovnih tradicija. Značajan je

uvodni dio koji je napisala E. P. Blavatskaja, utemeljiteljica moderne teozofije. Temelji teozofskog nauka većim su dijelom u knjizi pisani u obliku pitanja i odgovora, a uvođenju i boljem razumijevanju služi i bogati glosarij na kraju knjige.

4 Sign. 45-E-59 RAMACHARAKA, Yogi. Quattordiei lezioni di filosofia yoga ed oeeultismo orientale /Y. Ramaeharaka; traduzione di Vittorio Benedetti. - Torino (2): Fratelli Boeea, Editori, 1926. -296 str.; 20 cm. - Bilješke uz tekst.

A: Knjiga je tiskana na tal. jeziku a prevedna s engl. jezika, Pravo ime autora je ARTHUR AVALON koji je uzeo pseudonim kao duhovni učitelj. U tvrdom je uvezu i nosi žig BC-F. Nema podataka o posuđivanju niti da je knjiga korištena. U gornjem lijevom uglu unutarnje strane korica je naljepnica: AD. KIRCHHOFER-FIUME, 4473/31 I 33. Knjiga govori o temeljnim duhovnim principima čovjeka, o mentalnoj i spiritualnoj dimenziji. Obrađeno je područje joge i okultizma, tretiraju se uglavnom svi duhovni fenomeni (telepatija, proricanje, magnetizam etc.), a jedno poglavlje posvećeno je okultnoj terapiji što posebno značenje dobiva u kontekstu "New age-a". Posljednje poglavlje govori o spiritualnoj evoluciji čovjeka ičovječanstva, čime je iscrpno zastupljeno sve ono što ulazi u područje ezoterije.

5 Sign. 45-E-58 SCHOPENHAUER, Arthur Memorie sulle scienze oeeulte/A. Sehopenhauer; introduzione e traduzione del Giaeinto Perrone sulla terza edizioni franeese di G. Platon. - Torino (2); Fratelli Boeea, Editori, 1925. - XV, 219 str.; 20 cm. - Bilješke uz tekst.

A: Knjiga je prijevod trećeg izdanja s franc. jezika na talijanski u tvrdom uvezu. Bila je posuđivana na prezime VRŠIC i ŠVARA i ima po tekstu podvlačenja olovkom. U gornjem lijevom uglu s unutarnje strane korica je naljepnica: AD. KIRCHHOFER-FIUME 4473/31-1-33. Arthur Schopenhauer, Hegelov suvremenik i oštri kritičar, izgradio je filozofski metafizički sustav na metafizičkom principu WILLE ZUR LEBEN (volja za život) tj. URWILLE (pravoljja) objedinjujući svijet duha i prirode, uvažavajući duboko jedinstvo makro i mikrokosmosa i mjesto čovjeka u tome. Čovjek je kao i sva druga bića u svom metafizičkom temelju biće volje ali i biće duha. Kao duhovno biće on u sebi krije i latentne mogućnosti dublje i raz-

vijenije duhovnosti i moći. Schopenhauer je prvi filozof Zapada koji je u svoj filozofski sustav inkorporirao učenja iz indijskih duhovnih tradicija i filozofija, i koji se iscrpno bavio duhovnim fenomenima u čovjeku. Spomenuta knjiga sadrži dva dijela: prvi koji govori o animalnom magnetizmu i magiji (prijevod iz: "Über den Willen in der Natur") i poglavlje o individualnoj sudbini (iz "Parerga und Paralipomena").

6 Sign. 44-D-24 SACCHI, Alessandro. Istituzioni di scienza occulta/Avv. Alessandro Sacchi. - Torino: Fratelli Socca, Editori, 1906. - VIII, 394 str.; 20 cm. - Bilješke uz tekst.

A: Knjiga je pisana na talijanskom jeziku i tiskana s tvrdim uvezom. Nosi žig BC-F i žig "Biblioteca popolare Allesandro Manzoni-Fiume" s oznakom na hrptu S. 151. Nema podataka o posuđivanju niti ima podvlačenja i bilježenja. Uvod u knjigu čini pismo A. Sacchia Giovanniu Hoffmannu. U prvom dijelu knjige prikazuju se temelji okultnih znanosti, a u drugim dijelovima govori se o univerzalnim zakonima kozmosa, o magici i astrologiji, alkemiji, psihoskopiji, teurgiji, magnetologiji etc. Knjiga je vrlo instruktivna u komparaciji sa suvremenim istraživanjima "graničnih znanosti".

7 Sign. 46-E-122 MAETERLINCK, Maurice. (Grand) Le grand secret/Maurice Maeterlinck. - Paris: Bibliotheque-Charpentier, 1925. - 320str.; 19 cm. - Bilješke uz tekst.

A: Tekst je na franc. jeziku. To je jedina knjiga izvorno na stranom jeziku i nije prijevod na talijanski. Međutim, po tome ne možemo ništa zaključivati o nabavi i kupnji stranih knjiga. Tvrdog je uveza i nosi žig BC-F. Knjiga sadrži kratki povijesni pregled "tajnih nauka" od Indije, Egipta, Perzije etc., pa preko gnostika, kabbale, hermetizma do modernog okultizma. Vrlo je koristan priručnik za upoznavanje osnovnih vrsta "tajnih društava i nauka" i njihove geneze.

8 Sign. 44-G-49 HARMANN, F. Fra gli adepti = (Unter den Adepten)/F. Hartman; traduzione del tedesco con permesso dell'autore. - Pesera: Arte Grafiehe E. Veeehi e C., 1912. - 171 str.; 19 cm. - Bilješke uz tekst.

A: Knjiga je prijevod s njem. jezika na talijanski u tvrdom uvezu. Nosi okrugli žig "circolo letterario-Fiume" i žig BC-F. Na početku knjige je pismo F. Hartmanna prevodiocu, Danzig 1908. Nema

podataka o posudbi ali ima podvlačenja olovkom. Knjiga sadrži razgovore iz susreta autora s E. P. Blavatskyom i drugim majstorima i po tome ima vrijednost osobnog svjedočanstva. Posebno treba istaknuti autorovo razmatranje o društvu i nauku Rosenkreutzera.

9 Sig". 43-H-37 LICO, Nigro. Occultismo/Nigro Lice... - 2a ed. - Milano: Ulrico Hoepli, Editore Libraio della Real Casa, 1922. - XIII, 346 str.: 11ustr.; 15 cm. - (Manuali Hoepli). - Bilješke uz tekst.

A: Knjiga je na tal. jeziku tvrdo ukoričena i nosi žig Be-F. Iz predgovora autora (Pistoia, 1921) treba istaknuti tvrdnju da čuda ne postoje već samo fenomeni prirode koji još nisu istraženi, a to je i stav suvremenih znanstvenika za "granična područja znanosti". Obrađuju se razna pitanja, problem divinizacije, magike i alkemije, astrologije, spiritizma, telepatije, mesmerizma (hipnoze) etc. Knjiga je posuđivana iako nema podataka kome. Ima i podvlačenja olovkom.

Iz prethodnog je vidljivo da je većina knjiga korištena.

Umjesto zaključka, treba još jednom naglasiti značenje bavljenja starom građom u svakoj knjižnici, ali i modus bibliognozičkog pristupa koji još nije razrađen i koristi se u "via bibliothecaria" više add experimentum, prije svega za onu građu koja sadrži predmetna područja duhovnih znanosti.

Knjiga je i duhovno biće sui species pa stoga uz aplikacije i metode informatičkih znanosti, treba artikulirati i metode duhovnih znanosti koje su starije i prisutne često implicite i kriptizirano u svojoj dosadašnjoj povijesti bavljenja knjigom i knjižničarstvom.

Smisao bavljenja starom građom je višestruk ali primarno je razumjeti knjigu u njenom "Lebensweltu" (svijetu života) i štovati njen život uvijek u novom "Umweltu" (okolišu knjige) kako bi njena riznica znanja bila i formativna moć budućim naraštajima, prije svega mladeži. Tu mislimo prije svega na moduse duhovnog odgoja i obrazovanja mladog bića - a tu je i "stara knjiga" nezaobilazna.

"Fluminensia Croatica" u ozračju duhovnog identiteta grada

Pripremajući izložbu "Fluminensia croatica (1824. - 1945.): izbor građe na hrvatskome jeziku tiskane u Rijeci iz zavičajne zbirke "Adriatica" u Sveučilišnoj knjižnici Rijeka" (izložba otvorena od 13. lipnja do 13. listopada 1997.), nužno sam morao pristupiti početnom artikuliranju jednog vrlo značajnog segmenta zavičajne građe u fondu Knjižnice. U višegodisnjem sustavnom istraživanju pojedinih malih segmenata knjižne građe Starog fonda ("Biblioteca Civica") po strogom tematskom odabiru, a primjenom bibliografske metode anotacijske odredbe, nastojao sam istražiti i de visu prezentirati duhovni kvalitet "stare knjige" ukazujući i na bogatstvo starih fondova i na višestruko značenje bavljenja starom knjigom. Rezultati tih istraživanja su publicirani u našim časopisima (podaci na kraju teksta) u "bibliografskoj bilješci".

In nuce, u središtu naše pozornosti jest duhovna dimenzija knjige. Ona traži jedan primjereni duhovni pristup kojim će duhovno biće knjige in vivo ulaziti u duhovno-egzistencijalni habitus tražitelja istine, zadovoljavati izvornu potrebitost čovjeka na njegovom putu duhovnog perfekcioniranja. To je vrhunski telos, uopće: bavljenje "starom knjigom". To smo pitanje detaljno problematizirali u spomenutim radovima. Ono je i dalje bitni agens i movens naših istraživanja.

Medutim, postoje i drugi isto tako značajni razlozi. Konkretno, bogati fond Civice potvrđuje značenje koje knjižno blago ima u duhovnoj i kulturnoj "fizionomiji" grada Rijeke i šire, kao duhovni topos baštine kroz koju živimo in continuo identitetom i ubuduće, povezujući prošlo, sadašnje i buduće bivstvovanje duhovnih vrednota ove aree.

Fond Civice sadži vrlo bogat zaklad knjiga koje su stizale iz mnogovrsnih izvora, od vremena knjižnice Isusovačkog kolegija do novijeg doba. To su knjige tiskane na talijanskom, mađarskom, njemačkom i ostalim jezicima (naravno uz latinski), medutim vrlo su rijetke knjige pisane na hrvatskom jeziku. Fond "Adriatice" naprotiv sadži knjige pisane na hrvatskom jeziku tiskane u Rijeci od prvih osvita glagoljaške pismenosti te in continuo do naših dana (sadži i knjige koje govore o Rijeci i ovom području, knjige autora

iz ovog područja i knjige tematski pripadne, dakle sve ono pisano po kriteriju zavičajnosti).

U procesu renovacije ili točnije reaktualizacije i revalorizacije toruma naše duhovne i kulturne baštine kroz mnoštvo različitih istraživanja (izučavanje povijesti likovne baštine, graditeljstva, kinematografije etc.), posebno mjesto pripada području "povijesti knjige". Učinjeni su prvi koraci, sačinjeni bibliografski popisi i ocrtani pravci razvoja knjižne produkcije, ali sljedeći koraci upućuju na "mikrološka istraživanja" tj. Bibliognozičkoj obradi svake knjige kao bića po/za sebe. Ovaj je tekst samo okvirni uvod u razmatranje hrvatske knjige pripadne zbirci "Adriatice" u navedenom razdoblju. Dakle, samo naznake onog krucijalnog.

Istaći treba, ab ovo, mogućnosti multidisciplinarnog i interdisciplinarnog pristupa knjizi u njezinom sadržajno-intendirajućem obliku. Dodatna istraživanja trebali bi inicirati i istraživati jezikoslovci, povjesničari književnosti, prava, prirodoslovlja etc. Koji bi s različitih aspekata artikulirali bogatstvo knjižnog fundusa i inkorporirali svoja istraživanja u prospektivnu dimenziju kulturnog obogaćenja grada i šire. Knjižničarski pristup je otvaranje pravih vrata ulaženja u svijest knjige, a dalje idu drugi putovi.

Strogim odabirom građe, u spomen tom razdoblju od 1824. do 1945. godine, izdvojio sam 69 bibliografskih jedinica, tj. knjiga tiskanih na hrvatskom jeziku u Rijeci ili njezinoj okolici. Veliku pomoć pružila mi je bibliografija koju je prije dosta godina sastavila cijenjena kolegica dr. Tatjana Blažeković. Odabrana je građa tematski podijeljena na 4 cjeline: 1. religija, 2. književnost, 3. povijest, politika i gospodarstvo, 4. periodika. Prvom segmentu pripada 10 naslova, drugom 24, trećem 21, a četvrtom 14. Osim dva naslova koji su izdvojeni u sign. R (trezorska pohrana), ostale su knjige dostupne pod sign. A. i A. Misc. A. Najstariji primjerak knjige koju posjedujemo u fondu su "Epistole i evanjelja priko, svega litta po redu Mi, s, ala rim, skoga skupno molitvami i blago, slovni u jeziku, slovin, ski prenesena". U Rici: pritiskano slovima Antona i] osipa Karletzky, 1824. (sign. R -44b), a prva periodička publikacija tiskana tada na Rijeci je časopis "Neven, zabavan, poučan i znanstveni list", By. 1, Na Rieci, 3. travnja 1858 (sign. R - 47).

Knjižna je produkcija najuže povezana s tiskarstvom, te je stoga povijest knjige komplementarna i povijesti tiskarstva. U povijesnoj kronologiji izdvojiti treba nekoliko činjenica.

Osnivač prve tiskare u Rijeci bio je Simun Kozičić Benja (Begna, Begnia), biskup modruški i upravitelj senjske nadbiskupije, koji je u najboljoj tradiciji glagoljaštva godine 1530. - 1531. započeo tiskanjem šest glagoljskih knjiga. Nažalost, u Rijeci se ne čuva niti jedan primjerak njegovih knjiga tiskanih u Rijeci. Kozičić je, da istaknemo kao kuriozum, tih šest knjiga tiskao u sedam mjeseci. Poseban segment u izučavanju povijesti knjige imaju tipografski znakovi i ex librisi koji često pomažu i u datiranju i razumijevanju okolnosti nastanka i diseminacije jedne knjige ete. "Gradovi bez tiskara su kao kuće bez vrtova" (S. Skrbec) Gvardijan Franjevačkog samostana na Trsatu Hanjo (Ivan) Glavičić nije uspio obnoviti tiskarstvo u Rijeci, čak je i svojih sedam knjiga morao tiskati u Veneciji i Udinama. Kao posljednje hrvatske glagoljske tiskare treba spomenuti "Serafimski tisak" u Glavotoku na Krku te na istomotoku tiskaru "Kurykta".

Iako nije tiskano u Rijeci, već u Ljubljani, posebnu kuiturološku vrijednost ima "Brasc-no duhovno s'molituami i s'prexuhkom Muke Isusove ... " o. Nikole Hermona (1693.) jer svjedoči o kontinuitetu hrvatskog duhovnog bića na ovim prostorima, i u modusu glagoljaskе tradicije ukazuje na os duhovne konstante kao krucijalne pretpostavke kasnije kulturne samobitnosti te i same knjižne produkcije.

Zlatno doba riječkog tiskarstva počinje dolaskom Lovrenza Karletzkog koji 1779.god., dobiva dozvolu za tiskanje knjiga u Rijeci. Prva knjiga tiskana latinicom na hrvatskom jeziku bila je "Pisme koje se pivaju pod svetom misom zajedno s'pismom prid pridiku". U Rike: Slovim a Lovrenza Karletzky, 1790. Jedan primjerak čuva se u knjižnici Franjevačkog samostana na Trsatu. U našem fondu posjedujemo spomenuto djelo "Epistole"... iz 1824. godine, kao i desetak knjiga tiskanih u tiskari Karletzky. Dakle, tek nakon 250 godina prve glagoljske tiskare ili 11 godina nakon početka tiskare Karletzky, u Rijeci je tiskana prva knjiga na hrvatskom jeziku. Od tada tiskarska i knjižna produkcija značajno se intenzivira (o čemu svjedoči i izbor prezentiranih knjiga iz tog razdoblja).

Uspuni i padovi riječkog tiskarstva i knjižne produkcije traju sve do 1945. (razdoblje od 1921. do 1945. je izvjesna stagnacija) ali, kontinuitet se ne prekida o čemu svjedoče mnogi nakladnici i tiskare (Izdavačke kuće "Kuća dobre štampe" i tiskare "Miriam", nakladna knjižara Đure Trbojevića etc.) S tim najsažetijim naznakama prilazimo odabiru građe radi jedne buduće bibliognozičke anotacije.

Prva tematska cjelina profilira i dokazuje potrebitost onog vremena za knjigom vjerskog karaktera. Tu su "Epistol..." i "Razgovori Petra Vanni redovnika ...", zatim "Pokorni i mnozi ini psalmi Davidovi ..." od Ive Tomka Mrnaviea, a posebno dvije knjige o sakralnoj fenomenologiji Lurda i Loreta. Istakli bi i knjižnicu o poslanju katoličanstva iz pera Dragana Dujmusiea koji koristi pseudonim De Drago. Religijska književnost predominira otprilike 1915. a usporedo s njom razvija se i književna svjetovna produkcija o čemu svjedoče 24 naslova u drugoj tematskoj cjelini. Ona je najopsežnija, datirano od "Domorodnih glasa" Mirka Bogovića do tri djela Vladimira Nazora. Nekoliko je knjiga poezije i dr. ali mi bi posebno istakli u izdanju knjižare G. Trbojevića djelo "Ćaskanja" Janka Polića Kamova.

Riječka dionička tiskara bila je najprisutnija u tiskanju knjiga koje pripadaju drugoj i trećoj tematskoj cjelini. Prisutna je raznovrsnost sadržaja, ali intonaciju daju politička razmatranja (Franjo Rački, Frano Supilo, Hinko Hinković i dr.) Kao kuriozum spominjemo prijevod Davorina Krmpotića knjige jednog američkog autora, u kojem Krmpotić izlaže prihvatljivost zapadnjačkog političkog sustava u Sjedinjenim Američkim Državama za buduće uređenje hrvatske države (I 905!).

Blok periodičnih publikacija počinje s "Nevenom" koji u periodu izlaženja u Rijeci afirmira riječku književnu produkciju. Značajna je svaka publikacija, ali posebno ističemo "Našu Gospu Lurdsku" i "Hrvatsku vilu" koja je izlazila na Sušaku. Kao posebnost izdvojiti treba časopis "Novo Sunce" koje je jedno kraće razdoblje Hinko Hinković izdavao u Crikvenici (ovih par brojeva nije obrađeno u sklopu obradbe ostalih godišta: vidi "bibliografsku bilješku"). O značenju i mjestu "Novog lista" i "Riječkog lista" i onodobnom političkom rivalstvu ne treba posebno govoriti.

Ove kratke naznake uz popis kniga i periodike samo su prvi korak k jednoj iscrpnijoj bibliognozičkoj anotaciji koja predstoji. "Fluminensia Croatica" čini značajan dio stare građe koja se čuva u fondovima Sveučilišne knjižnice Rijeka i koju treba istraživati, bibliografski popisati i prezentirati de visu javnosti. Radi se o suštinskoj komponenti kojom stara knjiga potvrđuje multikompleksnost i plurimodalnost duhovnog identiteta grada Rijeke i šire. To su tek počeci raznovrsnih istraživanja "povijesti knjige" na ovom području. "Kao djelić hrvatskog tla na kojem su se susretali mnogi i različiti politički i kulturni utjecaji, Rijeka je oblikovala svoju duhovnu konstantu s kojom ulazi u najnovije razdoblje svoje povijesti i kreativnosti u cjelokupnosti hrvatske i europske kulture ..."

Bibliografska bilješka:

1. "Filozofska djela iz perioda njemačkog klasičnog idealizma u Starom fondu Naučne biblioteke Rijeka" ("Fluminensia", br. 1 - 2, 1991.)
2. "Stari zaklad Znanstvene knjižnice u Rijeci, djela posvećena Indiji" ("Dometi", br.12 (1971.)(0994.)
3. "Iz riznice riječke Sveučilišne knjižnice, djela iz teozofije i okultnih znanosti u Starom fondu Sveučilišne knjižnice u Rijeci" ("Rival", br. 3, 1995.)
4. "Selekcionirana djela iz mitologije, religije i mistike u Starom fondu Sveučilišne knjižnice u Rijeci" ("Rival", br. 1, 1996.)
5. "O povijesti jednog časopisa duhovne alternative" ("Rival", br. 4, 1996.) Fluminensia Croatica (1824.- 1945.

1. religija

1. EPISTOLE i Evanjelja priko ,svoga litta po redu Mi,s,sala rim,skoga ,skupno molitvami i blago,slovmi u j ezik ,slovin,ski prenesena. - U Rici: pritiskano slovima Antona i Josipa Karletzky, 1824. R - 44b(NBR)
2. RAZGOVORI PETRA VANNI REDOVNIKA varhu parvih dvih strana Nauka karstjanskoga ... U Rici Slovima Bratje Karletzky, 1831. Dio parvi, 1831. A.816
3. PESMA MAJKE BOŽJE, U Reki, tiskopisom Antuna Karletzky, 1857. A.Misc. A. 681

4. O SVETOJ STOŠIJI MUČENICI ... / PO VICKU IVČEVIĆU ... Na Rieci, Tiskom Franje Karletzky-a, 1787. A.Misc.A 644
5. POKORN I MNOZI INI PSALM I DAVIDOVI... / PESMA O MUCI GOSPODINOVOJ OD IVA TOMKA MRNAVIĆA. - Na Reci, troskom piscevim, 1861. A.II09
6. KRITIČKA POVIJEST DOGAĐAJA LURDSKIH, PRIKAZANJA I OZDRAVLJENJA / FRANCUSKI NAPISAO JURAJ BERTRIN ...- Rijeka, Naklada O.O. Kapucinana Rijeci, 1908. A.97
7. DUJMUŠIĆ, DRAGAN.KRITIČKA POVIJEST SVETE KUĆE MARIJ INE U LORETOU I NJEZINI PRENOSI.- Rijeka, Kuća Dobre stampe (O.O. Kapucini) na Rijeci, 1912. A. 133
8. JESU LI KATOLICI NATRAŽNJACI I MRAČNJACI? / NAPISAO DE DRAGO Rijeka. Tiskarski umjetnički zavod "Miriam", 1910. A.Misc.A 704/1
9. TRSTENJAK, DAVOR. KLERIKALIZAM. - Rijeka, Izdanje Knjižare g. G. Trbojević, 1914. A.Misc.A. 677
10. EVO NEPRIJATELJA! ... Rijeka, Glavno vodstvo "Svete Vojske", 1915.A.Misc. A. 2223/3

2. književnost

1. BOGOVIĆ, MIRKO. DOMORODNI GLASI. - U Reki, Tiskom Kr. povl. gubernialne tiskarnice Bratje Karlečki, 1848. A. Misc.A 696
2. CAR MURAT II I REPUBLIKA DUBROVAČKA ... / JURE MATIE SPORA.- Rieka, Slova Rezzeva, 1861. A,412
3. GROBNIK / SPIEVAO P. A.KAZALI. - Riječki Tiskarski Zavod, 1863. A.1417
4. OGLEDALO KNJIŽEVNE POVIESTI ... / NACRTAO ŠIME LJUBRC. - Knj. 1. - riečki Emidija Mohovića, 1864. A406/1
5. SA GROBOVA MLADOSTI ... /NAPISAO HADRIJAN MANDELBADEMIĆ.- Rijeka, vlastita naklada, 1898. Sv. 1. A318/1
6. PAVELIC, BAN. PJESME. Rijeka, Troškom i štampom štamp. "Miriam", /19 . ./ A. Mise. A 673
7. TENTOR, ANTE. BEG MIRKO. - Rieka, Riječka dionička tiskara, 1904. A408

8. RUŽIĆ, JURAJ. ZIVOPISNA CRTICA - Rieka, Tisak Riječke dioničke tiskare, 1907. A.Mise.A 2195
9. SARSON-IVANČIĆ, R. PČELE, PJESME. - Rijeka:Tisak "Riječke dioničke tiskare", 1907. A.Mise.A1686
10. GROHOVAC-RIJEČANIN, IVO. GLASOVI SA KVARNERA - Rijeka,: Naklada tjednika "Riječki glasnik", 1909. A.205
11. DUJMUSIĆ, DRAGAN.ISKRE SRCA MOGA ... - Rijeka, Tiskarski umjetnički zavod "Miriam", 1910. AMise.A 1886.
12. MONAKOV U POVIJESTI I UMJETNOSTI ... - Rijeka /Riječka dioničkatiskara? / 1910. AMise.A 630
13. GROHOVAC-RIJEČANIN, IVO. RIJEKOM I RESCINOM, PJESME. - Rijeka,Tisak Riječke dioničke tiskare, 1912. A206
14. ČERINA, VLADIMIR.RASPECE. - Split, Hrvatska Stamparija Trumbić i dr., 1912. A.Mise.A 660
15. ČERINA, VLADIMIR. JANKO POLIĆ KAMOV. - Rijeka, Izdanje Knjižare Gjure Trbojevića, 1913. A815
16. POLIĆ KAMOV, JANKO.ĆASKANJA. - Rijeka, Izdanja knjižare G. Trbojevića, 1914. A.814
17. IVAKIĆ, JOZA SELO U HRVATSKOJ KNJIŽEVNOST1. - Rijeka, Izdanje knjižare G. Trbojevića, 1914. A.Mise.A 684
18. MATE SATNIĆ, (DVORNIČIĆ, MATE). SPHYNX ADRIATICA ... - Rijeka, Naklada Gradskog narodnog odbora Sušak, 1945.AI005
19. MATIJEVIĆ, ZORA.RAVENS BROCK (ŽENSKI LOGOR SMRTI). - Rijeka, Istarska nakladna zadruga, 1945. A. Mise.A 799/1
20. SURI, OSIP. DVI BESIDE. Rijeka, Izdanje "Glasa Istre",1945. A.Misc.A.873
21. VLADIMIR GORTAN Rijeka, Slavensko-talijanska antifašistička unija za Istru, 1945. A.Mise.A 855
22. NAZOR, VLADIMIR. BOŠKARINA. Rijeka, Nakladni zavod Hrvatske, 1945. A. Mise.A 3216/2
23. NAZOR, VLADIMIR. VELI JOŽE. - Rijeka, Nakladni zavod Hrvatske, 1945.A.Misc.A. 3216/1
24. NAZOR, VLADIMIR.ISTRANKE. Rijeka,Nakladni zavod Hrvatske, 1945. A.Mise.A 3216/3

3. povijest, politika i gospodarstvo

1. POMENIK REČKOGA GRADSKOGA ZASTUPSTVA . - Rieka, Tiskokameni reci zavod Emigdija Mohovica, 1865. A. Mise. A 15
2. POŠTENJAK ILITI PRAVICE I DUŽNOSTI ... / PO CEZARU CANTU: Na Rieci, Slovi tisk. kamen. Zavoda Emidija Mohovica, 1869. A. 413
3. NARODNI HRVATSKI ODVJETNIK ... - Tiskarna Franje Karletzky-a na Rieci, 1878. A. 1139
4. FIZIOLOSKO I TERAPEUTIČKO UTJECANJE ... Rijeka, Štamparija Chiuzzelinova i dr., 1894. A. Misc. A 636
5. PORAZ I SLAVLJE. - Rijeka, Tisak "Riječke dioničke tiskare", 1902. A. Mise. A. 643
6. KAKO NAS UGARSKA UZDRAŽAVA ." - Rijeka, Riečka dionička tiskara, 1902. A. Mise. A. 663
7. KRADA KOD KRALJEVIČKIH JEZUITA, JEDNO PRAVOSUDNO UMORSTVO / PO SUDBENIM SPISIMA PRIOBĆIO H. HINKOVIĆ. Rieka, Tisak "Riečke dioničke tiskare", 1905. A. 1404
8. CARINSKA RAZSTAVA ... / PREDAVAO H. HINKOVIĆ. - Rieka, Izdanje hrv. društva "Merkur", podružnice na Sušaku, 1905. A. Mise. A 627
9. POTOČNJAK, RANKO. ŠTA SMO I KAKO ĆEMO? Rijeka, Štamparija "Riječke dioničke tiskare", 1905. A. Mise. A 626
10. RAČKI, FRANJO. POLITIČKA POVJEST GRADA RIJEKE - Rijeka, Tisak Riječke dioničke tiskare, 1907. A.1016
11. ČARGONJA, TOMA. TKO JE ZAVEDEN? ... - Rijeka, Riječka tipografska udruga na clioniee, 1909. A1201
12. DR. T. G. MASARYK I ISTINA / OBJELODANIO FRANKO POTOČNJAK. Rijeka, Štamparija "Riječke zadružne tiskare", 1909. A. Mise. A. 624
13. LUKAS, FILIP. JADRAN U GEOMORFOLOŠKOM ... -Tiskom Riječke DioničkeTiskare, 1911. A.Mise.A634
14. SUPILO, FRANO. POLITIKA U HRVATSKOJ ... - Rieka, Tisak Riečke dioničke tiskare, 1911. A810
15. ANDROVIĆ, IVAN. RIEČKO PITANJE PREMA HRVATSKOJ I UGARSKOJ ... - Rieka, Tiskara "Mereur", 1911. A1401

16. MOGAN, JULIJE. NAS TRGOVAČKI ZAKON IZELJEZNIČKO PRAVO. Rieka, Tisak Riecke Dionicke Tiskare, 1912. A.Misc. A1830
17. RADIĆ, PAVAO. PODIGNUĆE ILI PROPAST RIBARSTVA ... - Tisak Riječke dion. tiskare, /1912?/ A.Misc. A 2256
18. MARJANOVIĆ, MILAN.NAROD KOJI NASTAJE ... Rijeka, Izdao Jugoslavenski akadem. klub "Jurislav J anusie",1921. A.Misc.A 662
20. VIJESTI IZ UMJETNIČKE RADIONICE - Fiume, Tiskarski graficki zavod Ger. Derencin, 1926. A.Misc.A 685
21. BRYCE, JAKOV. AMERIČKA DRŽAVA, SV. 1/ z englezkoga preveo i nadopunio Davorin Krmpotić. - Rijeka - Hrvatska,1905. A1121

4. periodika

1. NOVI LIST. - Sušak, 1901 AN. 25
2. RIJEČKI LIST. - Rijeka, 1947/2 ... AN. 65
3. KNJIŽEVNE NOVOSTI. -1/1914 AP-255
4. OBITELJ, LIST ZA ZABAVU I POUKU. - Rijeka, (15. veljače 1911.) AP-144
5. HRVATSKA OBITELJ. - Kuća Dobre štampe, 1912. AP-171
6. NOVO SUNCE, MJESECNIK ZA PROUCAVANJE PSIHICKIH FENOMENA. Crikvenica, God. III./br. 6. -Studenj 1903 ... A.P-266
7. SLETSKI VIJESNIK. - Sušak, god. 1923/3 AP-424
8. NAŠA GOSPA LURDSKA. Rijeka, "Kuća Dobre štampe",911 ... AP-223
9. HRVATSKA, KNJIGA ZA GODINU 1881. - Sušak, Tiskom Milana Kerdiea, 1882. A.P-211
10. NAŠA RIVIJERA .. - Sušak, Vlasnik V. Ognjanović, 1928 ... AP-476
11. LJETOPIS RIJEČKE NARODNE ČITAONICE ZA GOD. 1913. - Rijeka,1913.AP-27
12. HRVATSKA VILA... - Na Sušaku, Nakladom Gavre Gruenhuta, 1883... A.P-295

13. HRVATSKA STRAŽA ZA KRŠĆANSKU PROSVJETU ... - Krk, Tisak i naklada tiskare "Kurykta", 1903 A.P-196
14. NEVEN, ZABAVAN, POUČAN I ZNANSTVENI LIST. - Br. 1, Na Rieci 3. travnja 1858. R-47 prilog tumačenju Desničine pripovjetke "delta" "Zar naša fantazija tačno pokriva čitavo područje objektivno mogućega?"

I nije li malko pretenciozno da našu moć zamišljanja naprosto identificiramo s objektivnom stvarnošću?" (443) "O, čini mi se da te tako razumijem izgubljeni čovječe!" (447)

JEDNA POVIJESNA CRTICA

U dosadašnjim radovima primjenjivali smo bibliozofskim pristupom metodu bibliognozičke anotacije u obradi stare knjige. Nastojali smo ukazati na jedno dublje značenje bavljenja starom građom knjižnica koja strogo počinje bibliografskim popisom, ali je namjera da duhovno biće knjige bude sastavni dio jedne više čitalačke svijesti u stanju prepoznatljive suvremene duhovnosti, ustrojbeni činilac izgrađivanja takve duhovnosti. Tematskim odabirom područja objasnili smo mjesto i značenje stare knjige u okviru suvremenih duhovnih traganja i potrebitosti koja se oblikuje i povijesnom dimenzijom knjige i njene uloge u samoj životnosti znanja.

Stara knjiga nije samo historiografska datacija i dokument vremena. Ona je vječni izvor novih pitanja u uvijek novom položaju duhovnosti, putosmjer prosvjećivanju i zaklad koji pomaže duhovnom izgrađivanju osobnosti svakoga koji određuje svoje postojanje u svijetu pisane riječi i nastoji bivstvovati kao duhovno biće.

U kontekstu mišljenja planetarnog poliloga izuzetno se značenje pridaje istraživanju i znanstvenom tumačenju pisanih izvora svake duhovne tradicije. Univerzalni status stare knjige ukazuje na putove u područja sveobuhvatne duhovnosti čiji trebamo biti dostojni baštinici. Baštinjenje jest stalni trud obnove kroz očuvanje izvornosti znanja i njegovo hermeneutsko osuvremenjivanje, stalni dijalog duhovnih iskustava iz kojih je formirana tekstualna građa u svakoj tradiciji. To vrijedi i za povijest duhovnosti u Hrvata.

Bitno je istaći da se želimo dotaći nekih neistraženih područja duhovnosti koja postaju značajna u višeznačnosti suvremene duhovnosti, a koja stoje u određenoj mjeri pod ozračjem "new age" svijesti. Želimo ukazati i na povijesne začetke duhovnih traganja na ovim prostorima, nužnost promišljanja onodobne i ovodobne situacije, uočiti kriptizirani kontinuitet duhovnog osvješćivanja u svjetlu suvremenih intencija.

Anotirat ćemo dva djela Milana Marjanovića:

"Četiri evangjelja religije relativnoga", Zagreb 1923., Izdanje "Vid", Tisak "Poligrafijske" (Sign. A.MiSc.A. 3156) i "Okultizam i esoterija", Zagreb 1923., Izdanje "Vid", Tisak "Poligrafijske" (Sign. A.MiSc.A. 3155).

Prva ima 120 a druga 96 stranica. Nevelikog su opsega, ali su značajna tematskim inoviranjem.

Prva knjiga sadrži nekoliko prozaičkih tekstova i pjesama napisanih između 1900. i 1915. prije autorovog odlaska na Zapad. Tekst je "sređen, povezan i skraćivan. Slika na omotu je iz 1916." Jedan dio tekstova napisan je 1914. i 1915. za vrijeme Marjanovićeve boravka u Kastvu.

Druga je knjiga nastala prema predavanjima održanim u Zagrebu, marta mjeseca 1921. Nema podataka gdje su održana ta dva javna predavanja. Dakle, nastala je nakon njegovih putovanja u Europu i Ameriku i upoznavanja s tekstovima duhovnosti na Zapadu. Iz teksta je vidljivo da je to nacrt uvoda i prolegomena u daljnje tematiziranje, o čemu nemamo podataka niti posjedujemo u Knjižnici druge knjige koje je namjeravao napisati. Spomenuta knjižica plod je autorovog 10-godisnjeg istraživanja i naročito boravka na Zapadu.

Prva knjiga započinje pjesmom "Geneza" čiji su uvodni stihovi pisani u Londonu 1915. godine. Proročanski intonirana, pjesma svjedoči o civilizacijskoj kataklizmi 1. svj. rata i zatonu materijalističke kulture ("Sve naše harfe su ostale bez zvuka..."), ali i duhovnoj vjeri u novu epohu i Božju moć da ju pripremi ("U ovome velikom vremenu i u ovoj stravičnoj mijeni/ On nevidljivi Bog bolje vjere ... dade svim našim borbama nov znamenje, / Da spremi plodnije tlo/ I sav život naš da razbukti u plamen./Da sažgne u njemu sve zlo / Iz majušnih ljudi toliko / Da izmijesi

tijelo veliko / Svog svjetla u nj ubaci plamen/ i dostojno novoga vijeka,/ Da oživi - Novog (čovjeka ...)

Iako intonirana u duhu teozofske tradicije, pjesma "Geneza" pretpostavljaajući "novu reakciju" podrazumijeva duhovno obraćenje toliko potrebitu vremenu slamanja materijalističkog svjetonazora. Ona izrasta iz vjere u čovjeka kao duhovnog bića i vjere u Božju Milost.

Pjesma "Riječ" kojom knjiga zavšava, napisana je u Valparaisu, Chile, 1918. godine. Koncipirana je kao duhovna budnica i zavjet onih koji vjeruju u duhovnu sutrašnjicu. Konkretno, obraća se Hrvatima u Chileu i ne samo njima, obraća se svima kojima je stalo do duhovne obnove (te je, u izvjesnom smislu, i danas aktualna). U predzadnjoj strofi kaže: "Moj govor je molitva moja / Vas poklic je zvonova glas/ Nas zbor sveta služba je, koja/ Je žrtva i slava i spas... " Vjera u novo, duhovno čovječanstvo i bratstvo svih ljudi tu je bitna misao: "Spas, kojega čekasmo davno / i kukasmo: kako je spor!/ Ne dolazi kraljevski slavno/ Ko Mesija - nego ko Hor/ Nam u liku bratstva i mira/ Svih ljudi on dolazi, gle! / A sporo se on inkarnira/ Jer tijelo mu je - Ljudstvo sve!"

Taj duhovni humanizam u duhu planetarnog humanizma prisutan je u dimenziji politoškog. Ne treba to olako okarakterizirati kao antikršćanski stav ili ga označiti kao naivni idealizam. Iza poetske formulacije stoji naslućivanje uvida o duhovnoj evoluciji čovjeka i čovječanstva, a planetarno duhovno bratstvo nezgrapno je formulirano u teozofskoj tradiciji. Treba tu konzultirati jednog Shancaru ili Kalidasu.

Središnji tekst, nastao nekoliko godina ranije, izraz je osobnog duhovnog traganja. Pod zajedničkim nazivom "O Stazi O Danu i O Noći O Najdaljemu i O Najbližemu" tu je više različitih tekstova nastalih u razdoblju od 1911. do 1915. godine, napisanih većinom u Kastvu. U nizu priča oslikava se mudrost jednog duhovnog puta. Put počinje u osobnu duhovnu nutrinu, gdje treba tražiti sebe i ozbiljiti svoje duhovno biće. To je iskazano u susretu sa Starcem na pustome polju: " ... gledaj u daleke daljine - da u njima nad Sebe ... i duboko sam u dno sama Sebe, sam do izvora svoga jezera, da osjetiš beskrajnost daljine i veličinu Vječnosti ... pa da i sam postane Dan i Noć i Staza i Put i Izvor .. "(str.15)

U tekstu "Prolegomena" kao metafizičkom iskazu postojanja, Marjanović govori o tri osnove čitave kulture čovječanstva i o neprestanom kretanju između dva pola, nesklada i patnje koja je u individualizaciji jedinstva, stapanje univerzalizacije, tj. sklada koji donosi najvišu sreću. To metafizičko počelo i sila prisutni su u životu svake kulture, naroda i pojedinca. Filozofsko razumijevanje života vrhunski u poimanju religije koja je "vrhovno reorganiziranje svega jer ona obuhvaća i um, i srce i volju, jer je ona Izvjesnost, Uravnoteženost Duha. Za to je u religiji: prošlost, sadašnjost i budućnost, Čas i trajanje, dakle: ideja, osjećaj i volja vječnosti. Ona je negacija Diobe i Rastavljenosti; za to je ona Sveprostornost i točka Neprostopnosti/ ona je Univerzalnost" (str.27-28).

Sljedeći tekstovi obrazlažu autorov životni credo i mjesto duhovnosti u životu, donoseći mnogo lucidnih uvida. Takva primjedba "Mi sma sjemenke na vjetru ... cvijet jednog proljeća i plod jedne jeseni u historiji Drveta-Čovječanstva" u kojoj ocrta suvremenike, ljude svog daba koji osjećaju kraj više nego začetak novog doba. Sljedeće riječi vrlo dobro pristaju uz iskustvo planetarnosti: "Zar je danas moguće živjeti uvijek u istoj luci? .. Ne može da vjekuje u lukama onaj, koji treba da živi od plovljenja ... Pučina je sigurnija ... Slobodan čovjek mora učiti plivati i lebdjeti".

Po kratkoći i značajnosti treba istaknuti misao: "Duh spaja, mozak cijepa ... Intelekt ubija život." (str.42).

Da spomenemo, u indijskoj duhovnoj tradiciji to je bitna razlika između bodhi i manas, suštinska razlika duhovnog i razumskog. Prvog u kojem počiva naše Sepstvo i drugog u kome je ahamkaričko 'Ja', naš ego uhvaćen u zamke individualizacije (o čemu raspravlja i autor u svom filozofskom gledištu bliskom gore navedenom).

"No individualiteti su samo momenti i forme tog osvješćivanja duha, plamen kojima duh gori u razinama nižim nego što je njegova razina" (str.48). Duhovno je cjelovito, ono spaja i u svekolikoj uvjetovanosti onoga individualiziranog, onoga prolaznog i odmaknutog, postoji unutrašnje duhovno jedinstvo o kojem govori svaka religija. Duhovan čovjek skrbi a svom duhovnom biću i nastoji biti to sto jest živeći u duhovnoj slobodi, posvećen onom Najvišem. Iz toga izrasta i životna mudrost i etika o kojoj autor govori sažeto na str.56.

U slijed tekstova "umetnuta" je pjesma "Beskrajnost" koju bi zapravo trebalo cijelu citirati kao izvrstan poetski iskaz razlike između onog individualnog ja i duhovnog Sepstva.

U tekstovima koji slijede određen je značaj duhovnog puta i onog koji njime kreće.

U duhovnosti treba tražiti nove staze, slijediti Istinu i mudrost u ljubavi prema Bogu i neprestano se usavršavati. Odbijati treba svaki autoritet koji ometa na tom putu i želi nametnuti svoju istinu i viđenje života. Takav autor "iz svog hrama" bićem tjera kroz razgovor Svećenika, Filozofa, Apologetu itd., tj. odbija ad sebe one koji zamračuju istinu idući utrtim stazama: "Čuvare Utrenika", "Moraliste", "Ljeposlovce", "Mudroslovce", "Tužnopoјce", "Bojovnike" i "Bogoslovce". Podsjeća to pomalo na Baconovu koncepciju "idola". Potrebna je Vjera života: " ... ondje, u životu, treba da svoju religiju svaki za sebe nađe" (str.83.), "novo življenje boljega čovjeka" kojeg krase "disanje iskustvima, pravo duševno disanje od koga zavisi sav duhovni život" (str.86).

Ali to je kao Religija Kreativnosti i Religija Tolerancije:

"Apsolutna tolerancija ne znači drugo do beskrajnu ljubav za sve živo i sućuvstvo sa svime sto postoji (ne podsjeća li to na temeljnu vrijednost PREME i AHIMSE u indijskoj duhovnoj tradiciji?) i priznavanje opravdanosti svačijeg bitka i svačijeg razvoja i uvjerenja" (str.88). To je u biti misao vodilja spiritualnog humanizma. "Naša je religija veliki: Da". (str.105). Potrebno je ljubiti čovječanstvo kao samoga sebe, u njemu osjećati sebe i na tom putu Ljubavi sve pretvarati u Ljepotu, otkrivati Boga u sebi i u drugima čineći dobro, osjećajući se dijelom svega i odgovornim za svako biće. To je duhovni put i izlaz iz ovodobne zapalosti u materijalistički svijet individualizacije.

Autor svoje vrijeme karakterizira kao doba pasivnog uživanja, vrijeme bez dogmi koje priznaje samo relacije i relativizam, odbija apsolutnu istinu i ne shvaća Život kao Putovanje već kao Lutanje. "Naše je doba nervozno i kolebljivo, jer je ono raskrsnica velikih puteva: odatle gužva i kaos", ali u biti "naše je doba velika prometna stanica a nije mjesto odmora i uživanja" (str.95.). Ovo je vrijeme tranzicije. Mnoštvo ideala i zasićenosti njima sakriva uvid u ono bitno: kraj ovog doba u kome se priprema prijelaz u novo doba. "Život je putovanje kome je kraj stahovito dalek". (str.101.)

Izlazući neke temeljne misli Milana Marjanovića sadržane u ovoj knjizi uvjereni smo da je on kao jedan od preteča duhovnog pluralizma na ovim prostorima preuzeo mnogo toga što je tek kasnije moglo zadobiti "pravo građanstva" u životu i mišljenju, ili tek dobiva u najnovije vrijeme. Stoga ga možemo po mnogočemu smatrati pretečom duhovne tankočutnosti koja danas cvate, a ne sarno sljedbenikom teozofske tradicije ili tome sl. U drugoj knjizi, koja je problematski otvorena, on nastoji izložiti srž teozofskog nauka, ali se osjeća duh slobode i u odnosu na njega. Nastupajući kao istraživač osjetio je duh vremena i u neposrednom dodiru s njim, boraveći u Europi i Americi, nastojao stečene uvide predočiti i u našoj sredini ogrezloj u dogme plitkog materijalizma.

U uvodnom dijelu izlaže on poticaje i razloge svojih istraživanja, smisao bavljenja tim predmetom.

Istraživanje "prastare grupe nauka o unutarnjem svijetu" odgovara potrebi vremena i iskazuje njegove bitne smjernice. "Pokreti spiritualne obnove", ističe autor, predvidjeli su propast zapadnjačke civilizacije u 1. svjetskom ratu i krah materijalističke kulture. Ali ta svijest već gotovo jedno stoljeće prisutna na Zapadu, ističe on, daleko je još od naših prostora življenja i mišljenja. Tu još prevladava materijalistička slika svijeta. "Slobodne misli nema bez mišljenja, kulture nema bez duha, a duh je gospodar materije i on zato ne može da iz nje nastaje niti da s njome umire." (str.10.)

Pri tome se osvrće na fenomen spiritizma koji se prema cjelokupnoj ezoteriji odnosi kao "Galvani prema Tesli" - predstavlja najmanji dio duhovne dimenzije, i najplići. Ali, ističe: "Spiritizam je bio prvi jal i revolt suvremenog covjeka protiv savremenog materijalizma." (str.13.). Spiritizam je donekle odškrinuo vrata u dublje dimenzije duhovnih nauka, ali i pojednostavnio bitne sadržaje okultizma i ezoterije, dao jednu popularnu verziju fenomenologije duhovnosti.

Kulturni svijet zapada, ističe još jednom autor, još je prije 1. svjetskog rata raskrstio s materijalizmom. Akteri spiritualne obnove bili su sir Oliver Lodge, Fleming, Bergson i drugi, a upravo se preko Bergsona i Eduarda Schurea i sam Marjanović zainteresirao za ezoteriju. Dolazeći 1915. u Ameriku upoznao se s duhovnim smjernicama i shvatio da je Amerika otvorenija za duhovne pokrete

od Europe. Tako su npr. i mesmerizam i spiritizam u Europu došli iz Sjeverne Amerike, masonstvo je najprisutnije u Americi, tamo je 1875. osnovano "Teozofsko društvo", u Californiji djeluje "Rosykrucijanska družba" i druge udruge i pokreti, a 1893. održan je u Chicagu "Svjetski kongres religija" na kome je vodeću riječ imao Swami Vivekananda.

Zanimljivo da Marjanović uočava središnju ulogu žena u suvremenim duhovnim pokretima što je kasnije činilo i duhovnu jezgru feminizma. "Ako je do sada dominirao Um, u budućnosti mora da dominira Ljubav! A to je domena žene. Tu može da bude učiteljica baš žena." (str.35.).

To je još jedan značajan trenutak u razmišljanjima našeg preteče, i danas vrlo aktualan problem nove duhovnosti.

Njega je zapravo u ezoteriji zanimala etička sastavnica. U etičkom nauku okultizma vidio je čimbenike velike duhovne obnove života, pa i smisao jedne nastajuće uriverzalne religije budućnosti. I kada ističe, pod utjecajem koncepcije iz teozofske tradicije, da se u Sjevernoj Americi stvara nova sekta podrada arijevtva, novi rasni tip, on ima u vidu ono etičko koje dolazi u prvi plan i koje će činiti srž moderne duhovne kulture koja se tamo stvara i širi u Europu. A to već ulazi u vrlo složenu pojavnost suvremenog "New age" i nije sve tako jednostavno kako se činilo Marjanoviću.

Napominjući da moderni okultizam i ezoterija potječu iz zapadnjačkih i indijskih izvora, on zapravo iznosi potvrdnu tvrdnju koja zahtijeva dublja istraživanja (nažalost, takva istraživanja ni do danas nisu ostvarena). Daljnji slijed misli zapravo je iznošenje nekih povijesnih podataka i čimbenika teozofske tradicije, uz jedno problematsko odstojanje što ćemo posebno istaći.

"Europa ima znanost, Indija ima yogu." (str.44.) Vrlo je nepouzdan povežati teozofiju sa suvremenom znanošću i yogom u njenom izvornom značenju, teozofiju kao vezivanje jednog i drugog. Teozofska tradicija izgradila se kao jedna duhovno-povijesna konstelacija nekih temeljnih nauka iz domene indijskih duhovnih tradicija primijenjenih kdeanskom duhu u njegovom ezoterijskom aspektu. U svakom slučaju, to je jedan veliki korak naprijed u pripremanju tla za rast suvremene planetarne duhovnosti.

Teozofija nije alfa i omega ukupnosti duhovnih nauka već komplementiranje sličnih izvora različitih duhovnih tradicija u genijalnom umu jedne žene koja je mogla participirati u višoj stvarnosti. Blavacka je diljem svijeta skupljala okultna znanja i od raznih duhovnih učitelja primala poruke i sadžaje kasnije tumačene i sabrane u glavnim spisima moderne teozofije. Nije dodavala ništa. Novina je u komplementiranju različitih tajnih nauka u misaonu cjelinu.

Teozofsko društvo je, svojim osnutkom 1875., formuliralo i svrhu svog postojanja i djelovanja u skladu s drugim duhovnim tradicijama: izgrađivati sveopće Bratstvo ljudi, usporedno proučavati sve religije, filozofije i znanosti i istraživati duhovne zakone života po kojima djeluju i postoje duhovne snage i mogućnosti čovjeka. To je zadatak koji je danas još aktualniji i koji ulazi u dimenziju novog doba.

Odgovor koji pruža teozofska tradicija nije apsolutan, ali ga treba uvažavati.

Autor izlaže neke osnove teozofskog nauka, nauk o "Adeptima" i "Majstorima", tajnu "Bijelog Bratstva", koncepciju rasa i "Manua" itd. Zanimljiva je opservacija o naravi i potrebi očitovanja duhovnosti i pojavi tajnih nauka. Duhovni razvitak čovjeka i čovječanstva poznaje različite stupnjeve. Duhovno djelovanje ne može biti uvijek jednako niti je to potrebno u svako vrijeme. Tako su europski narodi u svojoj mladosti bili presirovi za istine ezoterije pa su im tajni nauci bili skriveni i kroz tajna društva prenošeni do današnjeg dana, ali je zato kršćanski nauk bio primjeren i razvijen u svom intezitetu i ekstenzitetu. Potom je došlo doba pozitivizma u 19. st. koji je isto tako bio potreban da bi znanstveni duh istražio svestrano fizičku svekolikost i razvio znanstvenu sliku svijeta. Um je morao biti zatvoren za okultno. Duhovnost novog doba traži i ozbiljuje sve ono što je dosad ulazilo u domenu tajnih nauka i komplementira ukupnost kršćanske duhovnosti, znanstvenog uma i ezoterije. Marjanović to naravno još nije mogao vidjeti, ali je već nešto od toga naslućivao.

Zanimljivo da on spominje i fenomen bahaizma koji je danas planetarno sve prisutniji kao "nova religija" u slijedu hebrejstva, kršćanstva i islama. Spominje i još neke pokrete s kojima se up-

oznao za vrijeme boravka u Sjevernoj Americi, a posebno ističe područje Californije, gdje se već u ono vrijeme pripremalo tlo za pojavu kasnijeg "New agea". U svjetlu najnovijih spoznaja njegovi su izvori oskudni, ali značajni s povijesnog gledišta razvoja duhovnosti na ovim našim prostorima. U prvi plan dolazi prihvaćanje početaka i značaja preteča u onome što je danas primarni actualitas.

Vrlo značajnim smatramo njegov uvid u temelje duhovnosti prisutne i razvijene u indijskim duhovnim tradicijama, o mjestu i ulozi koju ona danas ima u planetarnim razmjerima.

To je njegov temeljni doživljaj i iskustvo rođeno za vrijeme boravka u Sjevernoj Americi.

"Ljudi u Indiji, koji se hiljadama godina bave skoro isključivo okultnim stvarima, te su već i tjelesno i psihički postali po rasi specijalizovani za "unutrašnju nauku" i "unutrašnji život", u toj su grani saznanja bar toliko preparirani, koliko smo mi već od malih nogu preparirani za sjetilno i intelektualno saznavanje i spoznavanje." (str.93.-94.)

Naravno, taj uvid nije izgrađen, on je još zamišljen pojednostavljeno, ali pogađa ono osnovno: za dubine te duhovnosti treba izvanredno velik razvoj svijesti, korjenita promjena našeg bića i života, jedna duga priprema i duhovni rast. A kada Marjanović ističe da mi za to još nismo "preparirani" kao sto to nisu "divljak ili pastor za našu znanost", nemojmo ga olako kritizirati. On je shvatio koliko ozbiljnosti i truda treba uz Božju Milost i borbu sa samim sobom u prevladavanju niže ljudskosti onome koji kreće duhovnim putem. Uvidio je da jednaku vrijednost ili čak i veću, za čovječanstvo i budućnost čovjeka, ima ono duhovno koje u obliku okultnih znanja i uopće ezoterije dolazi do nas iz dubine povijesti i kozmičkih visina, od Boga samoga. Time se znanstveni duh ne degradira, već mu se daje pravo mjesto u cjelini ljudskih znanja i iskustava bivstvovanja. Paradigmatsko je danas susretanje mistike i suvremene znanosti, susret religije i svjetovnih znanja, jedan novi cvat duhovnosti homo spiritualisa et religiosusa.

Milan Marjanović, jedan od pionira nove duhovnosti u nas, još je sve to vidio u nejasnom svjetlu, ali i takvo gledanje značilo je mnogo u vremenu prevlasti materijalističkog svjetonazora. Danas, ukazujući na te naše prethodnike, trebamo biti obazrivi kritičari.

Jednim kratkim bibliozofskim susretom i metodom bibliognozičke anotacije možemo tek naznačiti problemsku širinu knjige koja govori jezikom duhovnosti. Takva knjiga kao duhovno biće po sebi /o sebi/ nije naprosto potencijalno "štivo" o kojem bibliofilski nudimo osnovne podatke/ informaciju. Ona traži odgovarajuću obradbu da bi se potvrdilo mjesto koje joj pripada u "kozmosu knjiga", poruka koju prenosi ubuduće, svrha kojom opstoji u knjižnom obliku, ono "skriveno" što iz nje "emanira" i daje joj budući život u nečijem osobnom duhovnom iskustvu. To su temeljna gledišta bavljenja "starom knjigom" i putosmjer istraživacu duhovne ostavštine jednog naroda.

U Hrvatskoj imamo mnogo toga što treba otkriti u baštini.

O povijesti jednog časopisa duhovne alternative

Izučavanjem prebogate fenomenologije koja se nadalje u kontekstu raznovrsnih konstelacija "new age" duhovnosti često puta implicira na otkriće fragmenata nekih duhovnopovijesnih pretpostavki koje zaslužuju da ih se artikulira i osvijetli novim razumijevanjem, baveći se starom knjigom, konkretno, istraživanjem pojedinih tematskih segmenata Biobliotece Civice, starog fonda Sveučilišne knjižnice Rijeka, fondom knjiga kao zakladom duhovnosti (knjige o Indiji, knjige iz područja mistike, teozofije etc.), nismo samo nastojali ukazati na značaj bavljenja starim fondovima knjižnica, već kroz bibliognozički pristup istakli duhovno zajedništvo Knjige i duhovnog senzibiliteta vremena koje stoji pod ozračjem duhovnosti Novog doba.

Naime, stara knjiga je vječan putosmjer istraživaču i spona "starog" i "novog", spona duhovnog zajedništva prošlosti i budućnosti, putokaz u razjašnjenju mnogih nepoznanica ovog vremena. U službi toga jest svaka bibliognozička anotacija. Ovom prigodom to je časopis "NOVO SUNCE" koji je izlazio uglavnom u Zagrebu od 1901. do 1914. godine i jedan je od prvih časopisa duhovne alternative u ovom dijelu Europe, prethodnik današnjih raznovrsnih duhovnih i popularno - znanstvenih časopisa.

Periodika, kao i knjige, zahtijevaju dublji bibliognozički pristup. U prethodnim smo publiciranim radovima nastojali razraditi taj

pristup, a sada ćemo to promijeniti i u prezentaciji ovog značajnog časopisa. On se vodi pod SVKRI, sign. P-633 a treće godišće časopisa, god. 1903.-1904. br. 6-10 izlazio je u Crikvenici i stoga spada u periodiku Adriatike, SVKRI, A-P-266. Časopis je imao podnaslov: "Mjesečnik za znanstveno proučavanje supernormalnih psihickih fenomena". Prvih nekoliko godišta glavni je urednik bio dr. Hinko Hinković.

U godini 1901.-1902. izašlo je 12 brojeva. Časopis je dobio ime po pjesmi, točnije po slavopjevu Petra Preradovića "Novome suncu" (Preradović je bio preteča i bard spiritizma na ovim prostorima!). Iako usmjeren izučavanju spiritizma, već u uvodnoj riječi uredništva vidimo dublju intenciju:

"Naša je smotra namijenjena proučavanju psihičkih fenomena uopće, ne ograničava se dakle tek na pojave spiritističke". Neposredni cilj časopisa bilo je prosvjećivanje, ili kako kaže već u prvom broju dr. Gustav Gaj (kasnije i glavni urednik): "Uvjeriti čovječanstvo ugrezlo u kalu materijalističkog poimanja svieta". Naglašena je duhovno pedagoška svrha časopisa.

Prateći sadržaj prvoga broja treba istaći uvodni tekst razumijevanja spiritizma kao eksperimentalne znanosti koja istražuje fenomene "izvanzemske inteligencije" u postmortalnom životu (za razliku od psihologije koja izučava psihičke fenomene u tjelesnom životu). Zanimljiva je još jedna distinkcija: "Čovjek je utijeljena a duh raztijeljena duša". Na početku je tekst o kratkoj povijesti spiritizma francuskog autora Allana Kardeca. Tekst je 1865. godine preveo Petar Preradović. Kardec razlikuje u čovjeku dušu, tijelo i perispirit (astralno tijelo koje je kao fluidni omotač veza duše i tijela. To su "bitne sastavine" po spiritističkom nauku koji je jedan modus ezoterijskih nauka. Duh koji preživljava smrt tijela (jer pripada drugoj, eternalnoj dimenziji) zadaje duže vrijeme finije eteričko tijelo, a pomoću persprita djeluje na "tvarnu tvar" i izaziva različite manifestacije i parapsihološke fenomene kojima se bavi spiritizam kao eksperimentalna znanost.

U prvom broju treba spomenuti i rubriku "Misli" iz koje izdajamo dvije, veoma znakovite:

"Čovjek ne ima drugag iztočnog grieha do li neznanja" i "Bog je, koji misli u čovjeku, kad čovjek misli istinu".

Broj 2/1901.-1902. donosi uz ostalo tekst o reinkarnaciji, razumljivo sa spiritističkom konotacijom. Ipak, tu je prisutno i ono suštinsko u razumijevanju reinkarnacije, misao o retribuciji, o baštinenju naših bivših života i stvaranju budućih etc. Implicirana je karmička komponenta. Reinkarnacija ukazuje na sveopću harmoniju u kosmosu i apsolutnu pravednost, na njoj se temelji evolucija svih bića prema Božanstvu, a u aspektu humanuma na bratstva svih ljudi. Po spiritističkom razumijevanju, perispirit kao fluidno finotvorno tijelo inteligencije zaslužno je za formiranje našeg fizičkog tijela.

U broju 3 iste godine nastoji se ukazati da je spiritizam sadžan u Kristovoj nauci, što je vrlo diskutabilno. Vjerojatno, spiritistički krugovi nisu htjeli doći u sukob s katoličkom crkvom (što ipak nisu mogli izbjeći). Želi se pokazati da spiritizam potiče i obogaćuje religioznost a ne negira homo religiosusa. Zanimljivi su tekstovi koji analiziraju djelovanje psihičkih valova koji iz jednog fizičkog tijela mogu djelovati na druga tijela, a fenomenu prijenosa misli etc. Čime se dopire do nekih bitnih pitanja dimenzija više svijesti.

Broj 4 donosi dokumentaciju o raznim slučajevima spiritizma (najčešća rubrika i sljedećih brojeva, a množina tih činjenica vrlo je znakovita). Govori se o različitim psihčkim fenomenima (tepatiji etc.), donosi naputak kako se vode "spiritističke sjednice", izvještava o eksperimentima Williama Crookesa i prijevod Lombrosovog teksta o mističnim fenomenima. Saznajemo i zanimljivost da se je Petar Preradović počeo baviti spiritizmom 1855. godine, poslije smrti svoje supruge.

Broj 5 posvećen je kritici materijalizma, a broj 6 donosi zanimljiv i intrigantan tekst "Reinkarnacija po Svetom pismu". Taj tekst katolička crkva nije mogla prihvatiti i reakcije su se javile vrlo brzo. Značajan je Goetheov tekst o spiritizmu, tj. Goetheovo vjerovanje u reinkarnaciju potkrepljeno doživljajima iz njegova života. Goethe je 1813. napisao: "Čovjek je prvi razgovor prirode s Bogom", a 1828: "Svaki izvanredni čovjek ima stanovito poslanstvo, koje je zvan da izvrši. Obavi li ga, ne treba ga više tom obliku na zemlji da ga providnost opet za što drugo upotrijebi". U ovom broju saznaje se da ce se 1901. u Zagrebu osnovati "Društvo za proučavanje psihičkih fenomena .

Broj 7 donosi u nastavcima upute za prakticiranje spiritizma i vijest da je osnovano društvo "Novo Sunce". Posebno je zanimljiva vijest da u New Yorku neki znanstvenik prezmenom Teitgen vrši eksperimente o djelovanju glazbe na biljke (što je znanost dokazala tek mnogo godina kasnije!), ali implicira pitanje o fenomenu panpsihizma i suštini kozmičke svijesti.

U broju 8 središnji je tekst o perispritu kao kozmičkom fluidu, o eteru kao četvrtom stanju tvari iz kojeg proističe i perisprit i fizičko tijelo, duši koja se u latentnom stanju nalazi već u anorganskom svijetu, a proizlazi iz prvotne inteligencije koja je nerazdruživa od prvotne tvari tj. etera, etc. Tekstovi o spiritističkom nauku donose se u nastavcima. U ovom broju slijedi nastavak uputa o prakticiranju spiritizma. Na reakcije katoličkih krugova slijedi tekst "Hajka na spiritizam".

Broj 9 izvještava o nastavku polemike između "Novog Sunca" i "Katoličkog teksta". Hinković to naziva "mahnitiranje klerikalaca protiv spiritizma". Sukob je bio oštar i to je prvi slučaj osporavanja "prava na život" duhovnoj alternativi. Naravno, modus spiritizma bio je vrlo iritantan za katoličke krugove što je razumljivo.

Umjesto kritičkog stava spram spiritizma, išlo se na njegovo satiranje. Međutim, in nuce mnogo je značajnije ono što je pomalo "iskakalo" pored doktrinarnog spiritizma, kao duhovnog ekstrema, a to su elementi nove svijesti i duhovnih iskustava. Hinković ističe: "Spiritizam ub ljubav prema Bogu, a oni hoće tminu i neznanje, a mi svjetlo i znanje. Oni gledaju natrag a mi napred". U istom broju završava i Hinkovićev tekst "Kako se duša razvila". Iz tog teksta izdvajamo: "Evolucija naša nije još ni iz daleka zaključena ... Naša inteligencija nosi još na sebi tragove svoga putovanja kroz niže oblike ... No ti ostaci živinstva morat će se sve to više slabiti ... Mi smo svi djeca Božja... Ne treba da plačemo za izgubljenim rajem, kojega nikad nije ni bilo. Ni ne ima nikakvog iztočnog grieha ... Polazeći od istoga izvora i idući pram istom uzvišenom cilju svi smo braća, i sve treba da nas veže ljubav i bratinstvo i solidarnost, koje su samo moguće u pravoj slobodi".

U broju 10 već se temeljnije govori o raznim modusima tzv. parapsiholoških fenomena (O mesmerizmu, levitaciji, čudesnim iscjeljenjima etc.). Intencija je ukazati na napredovanje u znanosti i značaj eksperimentalne metode. "Znanost, primajući use čudesa

i čarolije, pretvara ih u prirodoslovlje". To su značajne anticipacije kasnijih istraživanja graničnih područja, nešto što je danas već uobičajeno u oficijelnoj znanosti. U istom broju jedan francuski list čestita Hinkoviću i naziva Zagreb "spiritističkim gradom", a istodobno mu zagrebački biskup prijeti izopćenjem, a sarajevski biskup piše da će moliti za spas njegove duše. Sukob je bio oštiji. Kao zanimljivost treba istaći izvještaje o prvim slučajevima hipnoze preko telefona.

Broj 11 donosi tekst "Saluova magarića" i polemički odgovor Hinkovića na kritiku spiritizmu nekog Adamovića. Zanimljiv je tekst "Krapinski čovjek i njegova duša".

Broj 12 s kojim završava prvo polugodište, god. 1901./1902. donosi tekst o psihometriji tj. sposobnosti posebno senzibilnih osoba da dodirivanjem predmeta drugih osoba mogu otkrivati podatke o tim osobama. To je tekst Alfreda Ernya preveden s francuskog. Drugi tekst artikulira sposobnost vidovitosti, navode se poznati slučajevi Apollonija od Tyana, umorstvo tirana u Efesu, Swedenborgov poznati slučaj viđenja požara u Gothenburgu i drugi slučajevi.

Druga godina 1902./1903. počinje s brojem 13. U njemu islamski pisac Osman Nuri Hadzić, "vrli prijatelj" kako ga naziva Hinković, u tekstu "Islam i kultura" donosi novo vrjednovanje kulture islama kroz prezentiranje "etičke i psihijske strane islama". Tekst je značajan po poliloškoj intenciji. U istom broju saznajemo da je zabranjeno osnivanje "Društva za psihološka istraživanja".

Broj 14 posvećen je obrazlaganju spiritizma kao znanosti. "Spiritizam se je rodio iz fenomena i iz njih crpi hranu ... On ne može niti smije postati dogma".

U broju 15 imamo tekst Alana Kardeea "Plemstvo budućnosti". Iz teksta: "Spiritizam je poglavito njegovatelj ljudske solidarnosti ... dokazujući da su kušnje ovog života nužne posljedice naših čina u prijašnjim životima ... Spiritizam će to više dizati moralni stupanj čovječanstva ... Spiritizam kao znanost i moral preteča je umnomoralnog plemstva".

Broj 16 objavljuje tekst predavanja Hinkovića "Raj i pakao" zbog kojeg je autor bio i pred sudom. Tekst je polemički odgovor na optužbe urednika "Katoličkog lista" i više svećenika, o čemu se

piše i u broju 17 gdje se u nastavcima počinje objavljivati i tekst "Spiristički katekizam za djecu".

U broju 18 saznajemo da je zbog tog teksta zabranjeno rasparčavanje "Novog Sunca". Donosi i tekst o telepatiji.

Broj 19 objavljuje novosti o spiritizmu u svijetu, a 20 donosi čestitku časopisa "Revista espirita" iz Portugala Hinkoviću i hrvatskim spiritistima.

Broj 21 i 22 donose nastavak teksta "Susljedni životi" u kojem se izlažu osnove spiritističkog nauka. Objašnjava se uloge perisprita koji kao gluidički dvojnici tjelesnog organizma predstavlja čuvara svih prošlih sjećanja, tj. pamtitelja koji ima središnju ulogu u lancu reinkarnacije. U prirodi se ništa ne gubi. Bića podliježu razvoju i rastu u ono više i pri tome je važno i pamćenje kao pismohrana naših prošlih osjećaja i doživljaja.

U broju 23 objavljen je prijevod teksta Allana Kardeea "Mislili o višebrojniosti života". U tekstu se izlaže ideja evolucije kroz bezbrojne reinkarnacije. Iako se čovjekova duša kroz nebrojene reinkarnacije razvila iz životinjske, moderna teorija reinkarnacije odbacuje seobu duše u životinju i obratno, što u nauku o susljednim životima implicira da evolucijski napredak čovjeka ovisi od kvalitete njegovih života. Evolucija jest in nuce evolucija duše, od nižeg prema višem, od začetka u biljnom i životinjskom (začeci razuma i moralnosti!) prema božanskom (ideja panpsihizma). U tekstu o vidovitosti izlaže se teorija o odvajanju duše ("Duša vidovita čovjeka je donekle kao rastijeljen duh"). Donosi se i obavijest o početku izlaženja smotre "Die Gnosis" u Beču.

Broj 24 donosi tekst o apportu, tj. fenomenu kada jedna tvrda tvar prodire kroz drugu tvrdu tvar. Pitanje dematerijalizacije i rematerijalizacije, spritizam objašnjava fluidičkim dvojnikom koji koristi eteričku supstanciju koja jest i prapočelo svake tvari. Način kako se to radi izvan je našeg poimanja. U istom broju završavaju nastavci teksta "Susljedni životi" sa zaključkom: "Današnji um proizvod je i rezultat nebrojenih životinjskih predživoti".

Hinković na kraju tog broja i godišta iznosi i misao:

"Širimo spiritizam, plemenitu nauku društvenog oslobođenja pa će SS viek vidjeti osvit novog doba preporođenog čovječanstva,

koje će nalaziti svoju sreću u vršenju pravice, sloge, bratinstva i ljubavi”.

Treće godišće (1903.) u broju 1 sadrži poslanicu protiv vjerskog fanatizma i poslanicu za prosvjećivanjem. Spiritizam kao “filozofija osnovana na činjenicama” brani religiju kao religiju i dignitet homo religiosusa, ali je protiv svake uskogrudnosti i fanatičke zasljepljenosti. “Sa sliepcima se ne može raspravljati o bojama, niti s vjerskim fanaticima o slobodi misli i savjesti”. U istom broju nalazi se i tekst Muhameda Halmi Hadžića “Spiritizam među Muslimanima u Bosni” i njegova poslanica “Braći Muslimana!” u kojoj se ističe da je i u islamu mjesta za spiritizam kao “dairu” koju od “džina” skupljaju hodže u ulozi “dairdžija” tj. spiritista.

U broju 2 opet imamo tekst od istog autora, i prijevod teksta “Nadahnuće” Josepha de Kronhelma. Poslušajmo autora:

“Sve velike istine, bilo da su sadžane u svetim knjigama Indije i Kine, ili u Biblijama židova i kršćana, bile su nadahnute ... te ljude smatramo svecima ili oruđem više vlasti. Svako plemenito nadahnuće, svaka zanosna ili izvorna misao potiče očevitno od nevidljivih umnih bibvišeg tj. svieta duhova”.

U broju 3 donosi se nastavak tog teksta kao i teksta o spiritizmu među Muslimanima.

To čini i sadžaj broja 4. U rubrici pod “Razno” treba istaći informaciju o izdavanju sljedeće godine (1904.), Medunarodnog spiritističkog kongresa u St. Louisu u Americi na koji su pozvani i hrvatski spiritisti, ali “žalibože nema izgleda, tko bi se od nas tome bratskom pozivu odazvati mogao”. U istom broju donosi se i prijevod teksta o reinkarnaciji iz pera francuskog akademika M. Legouve-a i informacija o telepatskim eksperimentima u Engleskoj.

U broju 5, posljednjem u tom godišću koji izlazi u Zagrebu, središnji je prijevod teksta Allana Kardeca “O Dobru i Zlu”. Autor ističe: “Materijalističke nauke nose u sebi klicu propasti svoje ... Napredak uma ubit će materijalizam kao što je ubio i fanatizam”. Za razvoj duha potrebna je borba i umom i duhovnim sredstvima. Kada je postignuto više stanje svijesti, borba postaje sve manje potrebna. Čovjek je biće nagona i uma i to dvoje neprestano se sukobljava u čovjeku. Nagon djeluje sam po sebi, ali strasti se mogu krotiti samo snagom volje. Tajna dobra i zla spozna se

samo kroz spoznaju duhovnog načela. Značajna je informacija da se Hinko Hinković sredinom listopada iz zdravstvenih razloga seli u Crikvenicu "gdje će trajno boraviti". I tako od broja 6 do 10. god., 1903. časopis izlazi u Crikvenici. Časopis dalje izlazi u godini 1904. / 1905. u Jastrebarskom, ali sada ga uređuje dr. Gustav Gaj. Svoj časopis pridružuje Hinkovićevom časopisu te "Novo sunce" u podnaslovu nosi naziv "Tajanstveni svijet". Oba časopisa od tada izlaze zajedno kao jedan časopis. U tom godištu počinjemo s brojem 18 u kojem je značajan tekst (prijevod, Carla du Prela o tumačenju fenomena prikaza gdje se radi o prenošenju mentalnih sila u sjećanje i u našu svijest.

U broju 19 istaknuti treba tekst "Daira i razgovor" M. H. Hodžića i prijevod fragmenta drame "Dziday" ("Djedovi") Adama Miekewicza.

U broju 20 izenanda prestaje izlaziti "Tajanstveni svijet" te ostaje samo kao podnaslov "Novom Suncu". U broju je središnji tekst "Iz filozofije misticizma" Gustava Gaja. Gaj na početku konstatira da od svih slavenskih naroda, hrvatski i ruski pokazuju najviše razumijevanja za misticizam. Središnje pitanje zla, za Gaja je pitanje nesavršenosti svijeta i čovjeka. Zlo je relativno, i poput dobara, ono je nužno u nesavršenom svijetu za duševni razvitak. Tko čini zlo priječi svoj osobni razvitak i snosi kaznu. Čineći zlo činimo zlo sami sebi i prenosimo to u budući život. Gaj zastupa ideju monoidizma du Prela po kojoj duševno stanje determinirano u času umiranja postaje vladajuća ideja u budućem životu. (Zanimljivo je tu spomenuti Bard rodel koncepciju u tibetanskoj duhovnoj tradiciji!). Raj i pakao su stanje duše. "Samo jedno postoji bogatstvo, bogatstvo duše i srca, samo jedna krjepost: ljubav; samo jedno zlo i nesreća, niska, strastima i zlim pohotama obuzeta sebična duša". Spiritizam znači borbu za dobro, bratstvo svih ljudi, ustrajanje u religioznoj toleranciji. Duša je vječna i neprestano se reinkarnira.

"Svatko si bira onu sudbinu na ovom svijetu, koja mu je nužna za njegov napredak na putu k savršenosti". Ovaj zemljaski život tek je jedna faza u životu naše duše, i tu Gaj navodi pjesmu "Novo Sunce" Petra Preradovića." Mi gledamo te krajeve tajne (Mirnom dušom i bistrom nedogled) Ne nalazeći nigdje protivnosti (Među razumom i Božjom mudrošću). Jer mudrost svud je jasan red ... ". U istom broju donosi se nastavak i kraj drame "Dziady" i tekst o životinjskom

magnetizmu i telekinezi. Objavljeno je iz Crikvenice i pismo Hinka Hinkovića kako boluje od živaca te ne može niti čitati niti pisati.

U broju 21 ponovo je tekst o životinjskom magnetizmu (o eksperimentu Blondotovim zrakama). U tekstu "Refleksije" Gaj napominje da je svojedobno pokrenuo "Tajanstveni svijet" jer nije odobravao Hinkovićev oštar stav prema katoličkoj dogmi i svećenstvu, ali zbog stava "Hrvatske straze" i Gaj se pridružio obrani slobode hrvatske književnosti i znanosti, i podvrgao oštroj kritici klerikalizma. "Klerikalizam vuče u blato ideju Božanstva i vjere". Časopis donosi pisma čitalaca u rubrici "Telepatske slutnje" i u ovom broju obavijesti da je Hinković (vjerojatno iz zdravstvenih razloga) iz Crikvenice otputovao u Pariz.

Broj 22 je značajan jer donosi po prvi puta i tekst o budizmu. To je prijevod razgovora Leona de Rosnya s jednim siamskim doktorom. Gaj napominje da se spiritizam u svemu slaže s buddhizmom osim panteizma (?) jer se bića rastvaraju u Božanskom, što je svrha duhovne evolucije. Pišući o buddhizmu, Gaj ističe da je njegovo poimanje ljubavi i morala savršenije no što je to u kršćanstvu. U istom broju uz prijevod teksta Cesara Lombrosa "Moja istraživanja o prenosu misli" koji će izlaziti u nastavcima, objavljena su i dva teksta o slučaju telepatije.

U broju 23 središnji je tekst Gaja "Vještice i mediji" u kojem autor ističe zlo koje je inkvizicija u srednjem vijeku nanosila medijima o nasilju koje ima izvor u vjerskoj zaslijepljenosti i duhovnom neznanju, koje je prisutno i u suvremenosti. "Srednji vijek je bacao vrače i vještice na lomače, novi vijek ih baca u tamnice i ludnice". Uz nastavak Lombrosovog teksta, u broju je objavljeno i jedno priopćenje o telepatskom fenomenu, i nekoliko priopćenja o raznim nadnaravnim događajima. Kao zanimljivost navodi se i događaj čudnovatog viđenja pod Lovincem u Lici objavljeno u Novom listu, 17 /3/1905. godine.

Broj 24 uredili su zajedno Gaj i Hinković. U broju imamo raznovrsnog sadržaja. Tu je nekrolog Josipu Juraju Strossmayeru, završetak Lombrosovog teksta (uz napomenu Gaja da je to Lombrosov neuspjeh pokušaj da pruži materijalističko objašnjenje parapsiholoških fenomena), i s francuskog prijevoda predavanja Leona de Rosnya o buddhizmu pod nazivom "Nirvana". Tekst je vrlo

značajan i pokazuje Gajev interes za neeuropske duhovne tradicije. Gaj piše tekst "Harmonija u svemiru" u kojem napominje da bića savršenije osjetilne konstrukcije mogu osjetiti harmoniju svemira i suptilnija događanja u njemu. To je pitanje potencijala viših stanja svijesti i mogućnosti kozmičke svijesti.

S brojem 25 završava godište. Broj opet uređuje Gaj, tu i objavljuje izbor iz ostavštine učitelja nacionalne ekonomije Prugovečkog pod nazivom "Zašto većina modernih učenjaka niječe i ne priznaje opstojnost spritističkih činjenica" kao i ispovijest jednog spritiste i primjera nekih modernih znanstvenika koji su počeli uvažavati spiritisticke fenomene.

Peto godište časopisa, god. 1905/1906. počinje s br. 26 u kojem Gaj piše o eksteritorizaciji. Objavljen je i pretisak teksta o značenju hipnoze i liječenju sugestijom, iz "Novog lista" br. 83, od 24. ožujka 1905. Broj 27 ne postoji, a u br. 28 nastavak je teksta o eksteritorizaciji. Tekst artikulira antiznanstveni stav moderne znanosti koja negira okultne fenomene kao nepostojeće zato što ih ne može objasniti svojom aparaturom. Prava znanost ne smije biti dogmatska. "Ono što mi nazivamo prirodnim zakonima nisu nipošto zakoni prirode u svojoj biti, u svojoj apsolutnosti, već tek u dokumentaciji prema našem poimanju i oštini zapažanja". Duša ima sjedište u astralnom tijelu, pa ako i duša ne može biti "vidljiva" to može biti astralno tijelo adekvatnim instrumentima i prikladnim eksperimentalnim pristupom, što je stvar budućnosti same znanosti. Isti broj donosi i razne izvještaje o mističnim fenomenima.

Broj 29 donosi nekrolog Vjenceslavu Novaku, pristaši spritizma, nekoliko novih izvještaja o mističnim fenomenima i tekst o eksperimentu elektrodama Poljaka Franje Ryechnowskoga.

Zanimljiv je tekst (u nastavku) o homoseksualnosti kao dokazu o "vjerovatnosti reinkarnacije". To je teza o postojanju urningnih muškaraca u kojima je inkarnirana ženska duša i o tribadnim ženama u kojima je inkarnirana muška duša. Urningne žene su inkarnirane u muškom tijelu, a tribadni muškarci u ženskom tijelu, i tako nastaje i ono što se naziva "poremećajima" i sl., objašnjen je vrlo zamršeno, ali je značajno da se traži humaniji odnos prema homoseksualcima i dublje razumijevanje homoseksualnosti kao i apel za promjenom kaznenog zakona (i to 1905. godine). Tu smo već izvan granica spritizma.

Broj 30 donosi književni tekst Antona Zajea "To je rekel Brahmasarman ...", te nekoliko različitih tekstova o iskustvima mističnosti, a br. 32 prijevod teksta C. du Purela "Zagonetka o čovjeku" gdje je osnovana teza o dualizmu duše i mozga (ipak, duša je ona koja misli mozgom!).

U broju 33 objavljen je prijevod du Prelova teksta o spiritizmu i tekst dr. Milka Mikuličića:

"Da li je spiritizam religija ili filozofija ili znanost?" Autor daje i definiciju spiritizma: "Spiritizam je empirička transeedentalna (nadosjetilna) znanost".

Broj 34 donosi nastavak teksta "Zagonetka o čovjeku". Čovjek istodobno bivstvuje i kao tjelesno i kao transeedentalno biće, ali materija nije uzrok našem životu. Čovjek je u nedjeljivoj vezi s "materijalnim" svijetom duhova, ali o tome ne zna. "Svaki je čovjek po svojoj unutrašnjosti duh" (Swedenborg) i "Drugi svijet nije po tome drugo mjesto, već samo druga vrsta spoznaje" (Immanuel Kant). Po du Prelu mistični fenomeni mogu biti "sombabulni" kada spoznajemo vlastitu dušu, i "spiristički", kada tuđe duše djeluju na naš duh. Postoji "pomičnost čulne međe" i ponekad utjecaj s područja nesvjesnog dolazi na prag svijesti. To se doduše rijetko događa, ali fenomenologija duševnog je neiscrpna i neobjašnjiva.

U broju 35 imamo nastavak du Prelovog teksta, u kojem govori o transeedentalnoj psihologiji koja izučava postojanje transeedentalnog subjekta. Ou Prel nastoji pokazati dušu u svim njezinim funkcijama.

Nastavak je i u br. 36, uz tekst. dr. Mirka Mikuličića "Teorija o čovječjoj duši" i od M. Hilmi Hodžića "Nekoliko bilježaka iz Bosne u prilog spirističkoj nauci."

Brojem 37 započinje i šesta godina izlaženja časopisa. Tu je nastavak du Prelova teksta "Zagonetka o čovjeku" u kojem on govori o silama neovisnim o materiji i organizmu i o neumrlosti kao nastavku postojećeg transeedentalnog subjekta. U ovom broju počinje tekst Mirka Mikulčića "Magnetizam, hipnotizam i somnabulizam" u kojem se raspravlja o medijumizmu, vidovitosti, bioenergiji (?) etc. Zanimljivost su dvije fotografije fantoma, s iscrpnim objašnjenjima.

U br. 38 nastavlja se du Prelov a završava Mikuličićev tekst.

Ivana Vladilo, stručna suradnica savjetnica
Strojarska škola za industrijska i obrtnička zanimanja, Rijeka

KNJIŽNICA OBITELJI VITEZIĆ u Vrbniku na otoku Krku

Poznajemo li, barem površno, kulturnu povijest otoka Krka, a posebno Vrbnika, nećemo biti iznenađeni ponosom Vrbničana *Knjižnicom obitelji Vitezić*.

Vrbnik je grad čija poznata povijest seže u daleko pretpovijesno – kameno i brončano doba (brojni nalazi u okolici Vrbnika). Taj grad postaje jednim od središnjih hrvatskih naselja i jednom od glavnih utvrda na otoku. Vrbnik je kolijevka Krčkih knezova i rasadište hrvatskoglagoljske baštine. Seoski kaptol u Vrbniku postojao je mnogo prije pronalaska tiska, iz vrbničkih skriptorija dolaze brojni glagoljski rukopisi, a konačno, Vrbničanin je i Blaž Baromić, senjski tiskar, jedan od prvih u Hrvatskoj. I posljednji glagoljski misal tiskan 1893. (zatim 1896. i 1905.) djelo je tiskara Vrbničanina Dragutina A. Parčića.

Svakako valja spomenuti i poznatu činjenicu da su se glagoljaši i školovali u Vrbniku u privatnim školama kakve tamo djeluju već u 11. st. Hrvatskoglagoljaško školstvo nesmetano se razvijalo i za vrijeme Mletačke Republike (1480.- 1797.) uz biskupovo uvjerenje o besprijekornom vjerskom i moralnom ponašanju. Iz tih škola izlaze brojni svećenici te glagoljski notari. Tako i J. Petriš kaže: «Imil je Vrbnik ladinju za činit popi, zač je imel dobrih učitelji za upravljat dicu udilje od ditinstva.»

U ovom površnom oslikavanju kulturnog ozračja Vrbnika, treba spomenuti da je baš u Vrbniku, 1. travnja 1871. otvorena *Hrvatska čitaonica*, kao prva na Kvarnerskim otocima i treća u Istri. Sa svrhom buđenja hrvatske nacionalne svijesti (koja u Vrbniku, zapravo, nikada nije zaspala) i širenja prosvjete, čitaonica je radila po mnogim privatnim kućama, e da bi konačno svoju sudbinu povezala sa sudbinom *Knjižnice obitelji Vitezić* kroz zakladu *Hrvatski dom*.

Od zamisli do osnivanja *Knjižnice obitelji Vitezić*

«Razširivanje korisnog znana i postepeno umnoživanje prave kulture u našem pučanstvu imalo se pred očima kod osnutja nazočnog zavoda.»

Riječi su to najzaslužnijega za otvaranje *Knjižnice obitelji Vitezić*, Dinka Vitezića (Vrbnik, 24. VII. 1822. – Krk, 25. XII. 1904.) pravnika, političara, narodnog zastupnika u bečkom Carevinskom vijeću. I dalje: «Budući da knjižnica o kojoj se radi bit će ne samo na korist vrbničkom pučanstvu, nego će i služiti na diku i čast onoga mjesta, potpisani se obraća na Presvjetli i Prečasni biskupski Ordinarijat molbom, da bi isti od svoje strane blagohotno uznastojao, da se oživotvori i pristojno uzdrži navedena knjižnica.»

Zamisao o otvaranju knjižnice u Vrbniku potekla je, zapravo, od Ivana Josipa Vitezića, biskupa krčkog, iz čije oporuke u *Zakladnicu od 17. prosinca 1898. o ustrojenju Knjižnice obitelji Vitezić u Vrbniku*, njegov brat Dinko Vitezić prenosi: «Moj blagopokojni brat Ivan Josip Dr. Vitezić bivši biskup u Krku, u članku 8. svoje oporuke od 8. sječnja 1877. ... izrazio je želju, da sve njegove knjige, osim onih navedenih u posebnom upisniku i koje on pušća biskupskoj biblioteci, da sve te knjige sa dotičnim ormari budu sačuvane kao knjižnica obitelji Vitezić u kući njegova brata Dinka (t. j. U mojoj kući) ili u drugom slobodnom mjestu.

Oporučitelj izrazio je istodobno nadu, da ću ja poduzeti potrebite korake, e da bude osjegan osnutak navedene knjižnice, dodavši i to, da ako bi se tokom vremena osnovala u Vrbniku knjižnica, on ne bi imao ništa proti tomu, da bi se istoj pridružila i njegova knjižnica.

Kao ovršitelj oporuke svoga pokojnoga nezaboravnoga brata predao sam biskupskoj knjižnici knjige navedene u prvoj točki navedenoga članka i tako potpuno ovršio u tom pogledu nalog blagopokojnog oporučitelja. Što se ostalih knjiga tiče, dao sam ih prenieti u svoju kuću u Vrbniku. Osim toga dodao sam ovima dio svojih knjiga i nabavio nekoliko ormara, budući da oni pokojnoga brata nisu bili dostatni; dao sam napokon poredati barem djelomično knjige polag posebnog propisa. Do sada nije došlo do toga da bi crkvena uprava dala sagraditi kuću za svoju knjižnicu.

Sljedeći primjer svoga pokojnoga brata želim, da iza moje smrti SVE moje knjige budu pridodane njegovim knjigama, kako im je već i sada jedan dio pridodan: i to istom namjerom da sačinjavaju knjižnicu obitelji Vitezić. Ja pak također želim, da, kad bi se u Vrbniku ustrojila župnička knjižnica, naznačene moje knjige i one pokojnoga brata budu u istu postavljene.»(1)

Da je Dinko Vitezić razmišljao o pravoj knjižnici, a ne tek o zbirci knjiga, te da ima točnu predodžbu o tome kako dobra knjižnica mora biti uređena, čitamo i iz sljedećega: «No pošto u mojoj kući gdje se sada nahode knjige, ne ima toliko prostora, da bi se iste mogle poredati na način, kakav iziskuje dobro uređena knjižnica, to treba skrbiti, da se u tu svrhu što prije priredi osobite prostori.»(2)

Vitezić se tada obraća vrbničkom župniku molbom «da bi isti izvolio poprimiti potrebite korake, da se za župničku knjižnicu u Vrbniku što prije sagradi na zgodnome mjestu posebna kuća...»(3) No, u odgovoru župničkog ureda od 5. travnja 1896. rečeno je: «... uprava župne crkve nema sada niti novčića raspoloživa za takvu gradnju...»(4)

I dok Vitezić i dalje razmišlja o knjižnici i po tko zna koji put naglašava: «...u mojoj kući, gdje se sada knjige nalaze, takva je tesnoća, da se iste ne mogu poredati, kako to iziskuje jedna dobro uređena knjižnica...», i jedna druga kulturna ustanova, za Vrbnik posebno važna, muči se s nedostatkom prostora. Riječ je o vrbničkoj *Hrvatskoj čitaonici*.

Osnivanje zaklade **HRVATSKI DOM** i gradnja zgrade

Hrvatska čitaonica razaslala je svojim članovima pismo, datirano 3. rujna 1987., kojime poziva «na osnovateljnu skupštinu društva *Hrvatski dom* u Vrbniku». Među ostalim, u dnevnom je redu predviđeno raspravljati o «položaju, nacrtu, te o troškovima sgrade, koja će služiti za *Hrvatski dom*».

A Vitezić piše:

«Pošto sam ja već u visokoj dobi svoga života te bih želio prije smrti osigurati obstanak knjižnice obitelji Vitezić polag želje izražene u oporuki moga blagopokojnoga brata:

To sam ja da dostignem tu svrhu sklopio dne 15. kolovoza 1898. sa zastupnicima društva Hrvatski Dom u Vrbniku, ugovor zajednice...

Polag ovog ugovora društvo Hrvatski Dom u Vrbniku obvezalo se sagraditi sgradu u svoje društvene svrhe uz glavni trg u Vrbniku, po priredjenom nacrtu, a ja kao suosnovatelj zaklade knjižnice obitelji Vitezić obvezao sam se doprinesti k izvedenju iste sgrade svotu for. 3.000 (tri hiljade) pod uvjetom, da društvo Hrvatski Dom ustupi u suvlasništvo zakladi knjižnice nerazdjeljeni dio zgrade, koji prema ukupnom trošku sgrade bude odgovarao doprinosnom iznosu od for. 3.000.

Prema tomu opredijelilo se za upotrebu knjižnice cieli drugi kat, dočim sve ostale prostorije zgrade ostaju na raspolaganje društva Hrvatski Dom.»(5)

Tom su prigodom tiskana i *Pravila društva Hrvatski Dom u Vrbniku*, «...prizvanih zakonito postojećim odlukom 26. srpnja 1897. br. 7387 Visokog c. Kr. Namjestništva u Trstu»(6)

Uz glas Vrbničana «Doma nam se hoće!», 22. siječnja 1899. blagoslovljen je temeljni kamen. Vitezić je tada rekao: «... da će sgrada, koja će se dignuti na istom biti tvrđava, iz koje ćemo mi odbijati navale naših neprijatelja...»(7)

Tijekom gradnje troškovi su rasli pa je svota koju Vitezić daje za gradnju umnogome premašila početnih 3000 forinti i dostigla, do konačnog dovršenja, 16000 kruna (8000 forinti).

Hrvatski dom izgrađen je, kako je Vitezić i zahtijevao, a prema projektu Luke Vitezića, uz glavni trg u Vrbniku, na mjestu negdašnje Lože na glavnom ulazu u obzidani Vrbnik. Sa strane trga imao je dva kata, a s izvanjske, vidljivo iz luke, tri kata.

Prostorije u prizemlju namijenjene su za gostionicu, sastajalište domaćih ljudi i izletnika. U prizemlju je i velika dvorana s pozornicom sakrivenom zastorom na kojem je oslikan Vrbnik, a koristi se za priredbe i sastanke. Tu je i dječje zabavište. Na prvom katu nalazila se *Hrvatska čitaonica*, a drugi kat određen je za *Knjižnicu obitelji Vitezić*.

Iz *Spomenice* čitamo: «U ovaj drugi kat imaju se smjestiti i pohraniti knjige moga pokojnoga brata Josipa Ivana Vitezića navedene u drugoj točki članka 8. njegove oporuke od 8. siječnja

1877., koli moje knjige, koje sam jur dodao, ili ću dodati onim knjigama dok sam živ i sve druge knjige, koje budem ostavio iza moje smrti.

Po mogućnosti opredijelit će se jedna soba u istom katu da služi kao muzej iliti skladište znamenitijih stvari ovoga otoka, bud u historičkom bud u prirodoslovnom pogledu.»(8)

Zgrada *Hrvatskog doma* svečano je otvorena i predana na uporabu Vrbničanima 4. kolovoza 1901. Spominje se da je uz ponosne Vrbničane i otočane, više od 1200 gostiju iz Hrvatskog primorja i Istre stiglo u Vrbnik, a Vrbničanin Franjo Volarić, tada kurat u Ćunskom, inače poznat kao pjesnik ilirac, piše pjesmu *K otvorenju Hrvatskog doma u Vrbniku*.

Na glavnoj skupštini Društva Hrvatski dom u Vrbniku, održanoj dana 18. kolovoza 1901. predao je Odbor konačni račun o gradnji, a među inim zaključeno je «da se društvena sgrada imade prozvati VITEZIĆEV DOM»(9)

Knjižnica, smještena na drugom katu *Vitezićevog doma*, za javnost je otvorena 10. srpnja 1910. Taj podatak spominje samo Mihovil Bolonić, a svi drugi navode samo godinu 1901. Što se događalo s Knjižnicom u tih 9 godina od otvorenja Doma, nigdje nije spomenuto.

UREĐENJE KNJIŽNICE

O najranijem razdoblju djelovanja knjižnice nema, nažalost, puno konkretnih podataka. Jedino što je izvjesno, jest to da je knjižnici bila osigurana potpuna materijalna potpora Vitezića: «Obvezujem se takodjer za sebe i svoje nasljednike, nositi sve troškove, koji budu potrebiti za prenos knjiga, nabavu ormara, pokućstva i ostalih potrebstina, da se knjižnica stavi u točan red.»(10)

Vitezić je odredio i tko smije raditi u knjižnici i ta se njegova odluka strogo poštivala, što je vidljivo iz dostupnih zapisnika: «Čuvarom knjižnice bit će onaj svećenik potomak po mužkoj lozi moga brata Luke Vitezića koji bude u Vrbniku stanovao, a kad bi bilo istodobno više svećenika iste porodice i istoga prava, tada bit će čuvarom onaj izmedju njih, koga bude tadašnji krčki biskup ili njegov zamjenik za tu službu odabrao.»(11)

On ostavlja i novac (3000 forinti u državnoj obveznici) «da se daje od iste rente čuvaru nagradu od 50 kruna iliti 25 forinti, a ostali iznos da se upotrebi za nabavu knjiga i ostalih potreboća za suzdržavanje knjižnice i dotične zgrade.»(12)

Knjižnicom upravlja «Odbor sastavljen od župnika, načelnika ili njihovih zamjenika, te od najstarijega muškoga potomka po muškoj lozi praroditelja Luke Vitezića». Odbor nadzire čuvara knjižnice i pridržavanje *nutarnjeg pravilnika*, a Vitezić, kako je obećao «sastavit ću pravilnik, ako me Bog uzdrži u životu, ja odgovorno s Odborom», zaista sastavlja *Nutrnji pravilnik knjižnice obitelji Vitezić*.

Pravilnik je podijeljen u 3 dijela – članka:

Članak I. – Odbor knjižnice (6 paragrafa)

Članak II. – Čuvar knjižnice ili bibliotekar (10 paragrafa)

Članak III. – Red koga se imaju držati oni koji pohađaju knjižnicu radi čitanja knjiga ili razgledanja zbirke (10 paragrafa)

Iz I. Članka, među ostalim, doznajemo da je predsjednik Odbora obavezno župnik, a potpredsjednik načelnik. Odbor određuje «u koji sat ima biti knjižnica otvorena pučanstvu». Saziva sjednicu barem na završetku svake godine.

Iz II. Članka vidimo da su obaveze bibliotekara opširno opisane, ali ovlasti su mu gotovo nikakve. Dužan je upravljati cijelim imetkom knjižnice, sastaviti katalog knjiga, tiskanica i rukopisa, te imenik zbirke i svih stvari u knjižnici. Mora paziti na red i čistoću, paliti peč i raditi sve što je potrebno. On priređuje «konačni račun prošle godine i proračun buduće», ali nema pravo glasa u odlučivanju o bilo čemu, pa čak niti o tome hoće li se neka knjiga dati na čitanje izvan knjižnice, jer i o tome odlučuje Odbor.

U članku III. određeno je: «... biti će dopušćeno pohađati knjižnicu onim osobam obojega spola, kojih moralno ponašanje i stepen izobrazbe ne stoji u opreci sa ciljevi istoga zavoda».

Knjižnica je otvorena svaki dan osim nedjelja i zapovjednih blagdana. «Pošto čitajućim treba prikupljati misli, da se čitanjem okoriste, stoga u sobi u kojoj se čita obično zabranjen je svaki razgovor. U samom slučaju da nitko od prisutnih ne bude prigovarao, bit će dopušćeni razgovori o znanstvenih, poučnih i umjetničkih pred-

metih, u svakom slučaju ostaje strogo zabranjeno razpravljati o poslovih koji bi mogli dati povoda kargam ili prieporim.»

O točnom broju knjiga, načinu uređenja knjižnice i njezinom stvarnom djelovanju, iz prvih godina podataka nisam pronašla. Nađena je, međutim, tvrdo ukoričena bilježnica formata A4, na čijim koricama je naljepnica s tekstom: *Zapisnici knjižničara, Vrbnik 1925.*, a iz zapisa na prvoj stranici: Predao župnik g. Kirinčić 26 / 10 1971., pretpostavljamo da se čuvala u župnom uredu.

Prvi je zapisnik datiran 14. svibnja 1925. U njemu je riječ o tome kako je čuvarom biblioteke, po odluci biskupskog Ordinarijata u Krku, od 6. svibnja, imenovan dr. Dinko Trinajstić. Izvršena je predaja novčane imovine te knjižničkog namještaja, knjiga i arhivskih kataloga. O broju knjiga ni riječi, ali saznajemo da je katalog postojao jer je zaključeno da neke knjige manjkaju, «te si čuvari pridržavaju naknadno pregledati sve i sravniti sa katalogima»(13)

Doznajemo da je zagubljena i inventarna knjiga te «kada se pronađe inventar učiniti isto glede namještaja i dragocenosti».

Iz zapisnika od 13. kolovoza 1926. čitamo da je knjižnica nabavila aparat za proiciranje, ali akumulator i dijapozitivi nisu stigli – to je razlogom da predviđena predavanja u knjižnici nisu održana. Trinajstić se žali uz to «da biblioteka nema još uređenja jer je to dug i težak posao, pa će se to po mogućnosti učiniti».

Iz *Izvešta knjižničara* razvidno je da se u 1926. čitalo preko 500 knjiga, te da postoji problem neuvezanih knjiga koje se nerado daju na čitanje zbog mogućih oštećenja. Uvezom knjiga bave se i dalje, pa 1928. godine napominju da vez pojedine knjige stoji 12 Din. «S druge strane propitat će se u samostanu franjevacu na Trsatu, koji imaju sprave za vezanje ako bi ju posudili ili prodali, pa bi ovdje školska djeca to radila.» Te godine za čuvara knjižnice imenovan je pop Ivo Trinajstić, a zanimljiv je i zapis «inventar još nije započeo ali se nada da će to brzo».

Novim rukopisom napisan je Zapisnik sjednice uprave održane 14. oktobra 1929. Čitamo: «Kroz ovu godinu započelo se je sa popisom knjiga. Do sada obavljena je polovina radnji, te se je došlo do broja 2194. Preostalo je još uz lijep broj vlastitih knjiga i sve crkvene knjige, tako se može računati da će biti u Knjižnici blizu

5000 knjiga.» Ovaj je podatak dragocjen jer se jasno vidi da se u knjižnici vode odvojene knjige inventara za dva fonda – crkveni i dio koji pripada *Knjižnici obitelji Vitezić*. Zabilježen je i podatak da se crkveni fond drži u posebnim ormarima, znači i fizički su odijeljeni.

Knjižnica se bori s financijskim problemima i «jedina potpora koja je knjižnici sjegurna jesu milodari».

Te, 1929. godine knjižnici je darovana glagoljska knjižnica «Transit sv. Jeronima», tiskana 1507. u Baromićevoj tiskari u Senju.

Godine 1930. knjižnica je potpuno uređena i popis knjiga je završen, pa doznajemo iz zapisnika da broji 8547 svezaka. Od toga Knjižnica imade 6087, a župna crkva 2460 knjiga. Te je godine knjižnica obogaćena s oko 200 knjiga iz područja pčelarstva i fotografije, dar obitelji Trinajstić. Knjige su upisane na početku knjige inventara koja počinje brojem 2751, a koju sam slučajno otkrila kao potkrepu Zapisnicima. U istoj knjizi pod brojem 2924 upisan je i «Transit sv. Jeronima», Senj 1507., nađeno u obitelji Trinajstić. Pod brojem 2921 upisan je Kohlerov Atlas, zasigurno najpoznatija knjiga iz vrbničke knjižnice. Nažalost, u toj inventarnoj knjizi nema niti jednog datuma, pa ne znamo kada su knjige upisivane.

Kako je rečeno, počinje brojem 2751, a popunjavane su samo rubrike: tekući broj, pisac, naslov, rijetko i opaska o darovatelju. Iako postoji i rubrika: struka, ona nije popunjavana.

Knjiga završava brojem 3659 i dalje je prazna. Listovi nisu numerirani, a zanimljivo je da su osim knjiga tu inventarizirani i različiti ugovori, isprave, dokumenti.

1930. godine zabilježeno je «da je knjiga bilo dignuto na čitanje 626». 1933. čitalo se 800 knjiga i zaključak je zapisničara: «tako svake godine broj čitača se povećava»

Knjižnica se i dalje mahom obnavlja vlastitim sredstvima, od milodara, priloga posjetitelja, a ponekad se pribjegne i prodaji knjiga. Tako je 1930. g. Zabilježeno kako je neki general Bošković, otkrivši u knjižnici dvije mape iz 1813. zamolio da se jedna ustupi Vojnom geografskom institutu u Beogradu, a članovi Odbora pristaju na to uz uvjet da Ministarstvo prosvjete osigura knjižnici godišnju potporu od 5000 dinara. Godine 1933. zabilježeno je da je prodan V. Svezak Farlattija za 1500 dinara (dr. Ritigu?).

Zapisnik iz godine 1934. dovodi nas u dvojbu glede broja knjiga. On je, naime, gotovo prepolovljen, a ne znamo razloga tomu. Ako je, kako je spomenuto, 1930. *Knjižnica Vitezić* imala 6087 svezaka, a župna crkva 2460, kako se dogodilo da se te godine spominje podatak da Knjižnica Vitezić broji 3454 knjige, a knjižnica župne crkve 1810 knjiga i sve to nakon što joj je velečasni, pok. Pop Antun Petriš, ostavio sve svoje knjige zajedno s ormarom.

Iz zapisnika 1937. g. doznajemo ponešto o nabavnoj politici i cenzuri. Spominje se neodobravanje izdatka za nakladnika «Binoza» s obrazloženjem «da se pretplata na knjige jedne naklade kao što je *Binoza* kosi s tradicijom biblioteke. Odbor protestira što su se u knjižnici primila *Binozina* izdanja, jer poznata je kao protukatolička i protuhrvatska naklada koja publici servira marksizmom nadahnute knjige. Posebno odbor žali nad činjenicom da je dva puta kroz duži razmak u 1937. godini dignuta zloglasna i nemoralna knjiga *Majstor duša* koju je napisao poznati apostata Đuro Vilović. Značajno je da sam Vilović ne daje vlastitoj djeci knjigu na čitanje. Nema sumnje da se ovakav način postupka protivi temeljnoj zamisli ustanove. S ovim u vezi zaključujemo da se sumnjive knjige neće davati na čitanje.»(14)

Te je godine prvi puta spomenuta i upisnina, pa doznajemo da je iznosila za odrasle 2 Din., a za djecu i đake 1 Din. Odbor je te, 1937. g. zaključio da će se «za narodne svečanosti u prostorijama knjižnice vijati hrvatska narodna zastava».

Posljednji zapisnik je iz godine 1938. 18. listopada zabilježeno je o nepravilnostima s društvom *Vitezićev dom* koje je htjelo biti suvlasnikom prostorija knjižnice, te u njima držati svoje uredovne knjige. Predsjednik društva g Ivan Trinajstić nije htio izručiti ključa od ulaznih vrata u knjižnicu, što ga je držao kao bivši knjižničar, te je predsjedništvo knjižnice dalo izmijeniti brave na vratima.

Zapisnik je nedovršen. Ispod zadnjeg napisanog retka podvučeno je crvenom olovkom, pa novim rukopisom slijedi tekst župnika Josipa Volarića, ujedno i predsjednika Odbora:

«Sa danom okupacije otoka g. 1941. od strane talijanske vojske, Knjižnica tek životari. Novih knjiga se ne naručuje. Pošto je ratno stanje, u mjestu pribiva često vojska, to prijete pogibao bombardiranja. Stoga je predsjednik, koji je vršio ujedno i dužnost

knjižničara Ivan Gršković, dao prenesti sve knjige i nekoliko ormara u crkvena spremišta. Knjige se je magaziniralo u župnoj crkvi u kapeli Ruzarija, zatim u kapeli Sv. Marije, desetincu i Božjem grobu. Troškove prenosa platili su kan. Pop Luka Vitezić i blagajna Župne crkve.

Početak veljače 1945. godine u Vrbniku je bilo oko 500 okupatorovih vojnika: Nijemaca, Talijana, Hrvata. Smjestili su se u Vitezićev dom. Dne. 10. veljače iste godine osvanulo je nad Vrbnikom nekoliko aviona (savezničkih), koji su pogodili Vitezićev Dom sa dva zračna torpeda i on se srušio. Srećom da su knjige i neki ormari na vrijeme odneseni na sigurno, jer bi inače sve to bilo propalo pod ruševinama. Propali su veliki ormari koji se nisu stigli iznesti iz prostorije, te nešto knjiga duplikata.

Koncem godine 1945. pretsjednik knjižnice Volarić Josip župnik, uz pomoć poduzetnika J. Petriša i još nekoliko radnika, uspio je iz II. kata razrušenog Doma spasiti željeznu kasu i par kaseti duplikata. Željeznu kasu su svojedobno njemački vojnici silom otvorili i pokvarili ključaonicu. Kasa je neuporabiva dok se ne popravi i leži u predvorju crkve Sv. Antona.

Do godine 1951. Knjižnica ne radi. Po nekoliko puta dolaze komisije iz Zagreba, Sušaka i Krka i pregledavaju da li se knjige čuvaju od propadanja. Pretsjednik u nekoliko navrata sugerira mjesnim vlastima da se pobrine za popravak Doma, ili da se rezerviraju jedan kat u prostorijama bivšeg Radničkog Doma koji je obnovljen. Ne uspijeva. Molbom sa strane predsjednika kao i popa Iva Trinajstića, moli se Ministarstvo prosvjete u Beogradu i Zagrebu da bi pomoglo obnoviti Dom. U Zagrebu daju samo obećanje. Već se pomišlja i na to da se knjige izruče Sveučilišnoj knj. u Zagrebu, koja će ih pohraniti u posebnoj prostoriji da se ne zatre uspomena Dru. Dinku Viteziću.

Član obitelji Vitezić, Ivan Vitezić penzioner u Sušaku nastoji da se knjige predadu najprije franjevcima na Trsatu na čuvanje. Kasnije se dogovara s Drom. Čutićem, upravnikom naučne bib. u Rijeci, da on preuzme knjige u fond Riječke biblioteke. Tomu se opiru pretsjednik, član općine, kao i pučanstvo Vrbnika.

Na koncu Mjesni N. O. Vrbnik, kao i Kotar u Krku u dogovoru sa pretsjednikom, ispituju mogućnost da se knjižnica oživi u pro-

storijama Zadružnog Doma. Pada odluka: da! To isto usvaja i šira zajednica, koja je održana dne. 21. X. 1950. kako se vidi u nastavku ovog zapisnika.»(15)

Iz prvog razdoblja rada knjižnice sačuvana je i knjiga posjetitelja u kojoj je prvi zapis od 7. travnja 1926., a zatim: «*Godine 1927. posjetioca 267!*». Daljnjih zapisa nema, tek 1939. 15. kolovoza: «*Nakon dugogodišnje službe knjižničara, danas se po prvi put potpisujem – Nikola Ilijić*» (16)

U početku sljedeće stranice naznačena je godina 1940., a posljednji potpis datiran je 21. studenoga. Zatim slijedi tekst:

«*Dolaskom okupatora – talijanske vojske na otok Krk u aprilu 1941. godine zamire rad «Knjižnice obitelji Vitezić». Dne. 10. veljače 1945. bombardiran je i srušen Dom Vitezićev u kojem je bila smještena knjižnica. Knjige su nešto prije uglavnom spasene i pohranjene. Propali su veliki ormari i stalaže, te nešto knjiga manje vrijednosti t. j. duplikati.*»(17)

Zaključujemo da je prvo razdoblje rada *Knjižnice obitelji Vitezić* završilo uništenjem zgrade Vitezićevog doma, 10. veljače 1945. Pomalo je neobično da je u cijelom Vrbniku razrušena samo i jedino ta zgrada, naročito kada je riječ o bombardiranju, pa se mogućima čine i neka razmišljanja mještana da je zapravo bio postavljen eksploziv u zgradi, aktiviran pri povlačenju Talijana. Nažalost, Vitezićev dom nikada nije popravljen ili obnovljen, već je na istome mjestu izgrađen, arhitektonski minoran, hotel *Vrbniče nad morem*, dugo godina jedini hotel u Vrbniku, a danas zatvoren.

Zgrada ZADRUŽNOG DOMA – druga faza rada Knjižnice

«*Dne 26. listopada 1952. godine otvara se knjižnica u novim prostorijama i s novom upravom pod naslovom NARODNA BIBLIOTEKA VITEZIĆ U VRBNIKU.*»(18)

Pripreme su, međutim, počele ranije. Već su spomenuta različita razmišljanja i planovi o ponovnom otvorenju, a uobličeni su konačno na široj sjednici održanoj 21. listopada 1950. Tada je odlučeno da se knjižnica oživi u prostorijama Zadružnog doma: «*... jer prema postojećim zakonima knjige dalje ovako ne mogu ostati neiskorištene i prepuštene vremenskom kvaru.*»(19)

Zaključeno je tada da će mjesni Narodni odbor izraditi o svom trošku nove police za knjige, da će financirati stručnu osobu koja će doći u Vrbnik urediti knjižnicu, te poslije toga plaćati stalnog knjižničara. Upravni odbor knjižnice, budući: *«...kroz ovih proteklih pet godina nije uspio kod vlasti da se popravi porušeni Vitezićev dom, i jer prijeti pogibao da knjige budu odnešene iz Vrbnika nekamo drugamo na čuvanje, to se složio s gornjim odlukama, samo uz garanciju da se poštuje statut napisan od samog osnivača Dr. Dinka Vitezića i da biblioteka nosi naslov kao i prije.»*(20)

U to se vrijeme događaju promjene u upravljanju knjižnicom. Kako znamo, od samog osnutka, Odbor sastavljen od župnika, načelnika, predstavnika obitelji Vitezić i čuvara knjižnice odgovoran je Biskupskom ordinarijatu. Od 1952. godine, a čitamo to iz *Zapisnika odborske sjednice uprave Obiteljske knjižnice Vitezić u Vrbniku dne. 1. VII. 1952. g.*, stara uprava gubi stvarno pravo odlučivanja te: *«...ovaj odbor sudjelovat će u upravi nove biblioteke, u koliko bude za to pozvan»*. I dalje: *«Stara uprava predat će općinskom N. O. Vrbnik sve knjige biblioteke, te ostali inventar kao ormare i slike, u koliko to bude trebalo za novu Biblioteku Vitezić koja se sada sređuje u novim prostorijama... Nakon sređenja knjiga uprava će primiti natrag suvišne i nepotrebne knjige koje će pohraniti u župnom uredu... Knjige i stvari iznajmljuju se na neodređeno vrijeme.»*(21)

To je ujedno i posljednji zapis u Knjizi zapisnika.

Istina je da su tada ili još ranije, sve najdragocjenije knjige pohranjene u župnom uredu. To je, konačno, logičan slijed stalnog uređenja knjižnice s dva odvojena fonda, onim knjižnice i onim župne crkve. Tako se u župnom uredu pohranjuju glagoljski rukopisni misali iz 15. st. i brevijari iz 13. i 14. st. pisani na pergameni; hrvatskoglagoljska «Transit sv. Jeronima» (sačuvana u 8 primjeraka); zbirka starog novca i raznih nađenih i iskopanih prehistorijskih predmeta (zbirka pok. popa Nikole Butkovića). Dio zbirke glagoljskih rukopisa (Petrisov zbornik, Vrbnički statut i Grablov Kvarezimal) baštinici obitelji Petriš prodali su 1961. Sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Što se točno danas nalazi u župnom uredu, od nekadašnjeg fonda, nisam uspjela istražiti.

Obnovljeni život Knjižnice Vitezić u novim prostorima živahan je. Knjige su smještene u tri povezane prostorije. U dvije je smješten stari fond koji se ne posuđuje i Vrbničani ga zovu «biblioteka», a u jednoj je posudbeni dio s novijom literaturom, zvan «knjižnica». Knjižnica je otvorena dva puta tjedno, upisnina se ne naplaćuje, ali zakasnina da. Knjige su složene po abecednom redu autora, bez obzira na struku, a postoji sistem knjižnih kartona za novi fond.

U biblioteku u tom periodu dolaze brojni posjetitelji jer je otvorena za razgledanje u vrijeme dolaska izletničkih brodova iz Novog i Crikvenice. Biblioteku pohode i mnogi stručnjaci, npr. prof. Josip Hamm koji često dovodi studente slavistike i svoje kolege.

Izvjesno je da je 1952. godine počela reinventarizacija knjižnog fonda jer se na knjigama uz inventarni broj nalaze 1952. i 1953. godina, a imaju i okrugli pečat s novim nazivom «Narodna biblioteka Vitezić – Vrbnik». Dio knjiga je klasificiran prema UDK (navedene su samo osnovne skupine).

U «Riječkoj reviji» br. 1 iz 1952. tiskan je članak o Knjižnici Vitezić u kojem se spominje da se «*sada taj fond inventarizira jer su se ranije knjige inventara navodno izgubile*». Spominje dragocjenosti knjižnice, navodi da je prije rata imala 14000 svezaka, te da obnovu rada i popisivanje knjiga pomaže i Naučna biblioteka u Rijeci.(22)

Petnaest godina kasnije, u «Vjesniku bibliotekara Hrvatske»(23) govori se o stručnoj pomoći koju Naučna biblioteka iz Rijeke, u okviru matične službe, pruža *Knjižnici Vitezić*. Akcija je počela u prosincu 1964. izradom stručnog i prostornog plana preuređenja, no dvije se godine, zbog nedostatka financijskih sredstava, ništa konkretnije nije poduzelo, osim što je izrađena jedna drvena policica za knjige i ostakljene vitrine za izložbu. 1966. ponovo je detaljno pregledan knjižni fond, odvojen je popularni dio od naučnoga, i knjige od periodike. Popularni dio namijenjen posudbi složen je po univerzalnoj decimalnoj klasifikaciji, a obuhvaća poslijeratna izdanja domaće i strane beletristike, popularne nauke, pedagogije, umjetnosti, privrede i dječje književnosti. Naučni dio (stari) fonda složen je prema postojećim mjesnim signaturama i smješten na desetak policica. Pregledana je i složena sva stara periodika, izrađen popis časopisa i novina. Izdvojene su knjige za izložbu u vitrinama.

Zabilježeno je i to da knjižnica ima abecedni katalog na listićima s oskudnim podacima (i danas postojeći, na listiću je uz autora samo još naslov djela; smješten u drvenom kataložnom ormariću), te nepotpune inventarne knjige. Autor dalje navodi kako bi bilo potrebno popisati i urediti novonabavljene knjige te izraditi potpuniji katalog starog fonda biblioteke. Spominje da fond obuhvaća oko 9000 svezaka, a svojom raznovrsnošću *«odraz je široke kulture i interesa njena osnivača Dinka Vitezića. Već pri letimičnom pregledu može se ustanoviti da ima dobro očuvanih primjeraka iz početka 16. i 17. st. i crkvenih glagoljskih knjiga. Za nas su osobito značajne knjige štampane na našem jeziku u 17. i 18. st. u Veneciji i početkom 19. st. u Rijeci. Među periodičnim publikacijama ističu se starija godišta primorskih i istarskih novina i razna izdanja JAZU, no ima i lijep broj stranih publikacija.»* I ovaj autor zaključuje: *«Tek popisivanjem ove biblioteke dobila bi se prava slika njena bogatstva i značenja.»*

Šest godina kasnije, u članku *Radovi na sređivanju i zaštiti fonda Biblioteke Vitezić u Vrbniku*, Katica Novak piše: *«S većim ili manjim prekidima posao stručnih radnika Naučne biblioteke u Rijeci se nastavio sve do danas. U tom periodu napravljena je temeljita revizija i sređivanje cijelog fonda. Ustavljeno je da sada biblioteka posjeduje ukupno 6 284 svezaka knjiga i 356 naslova periodike. Fond je veoma raznolik. Od glagoljskih misala i stručnih knjiga na svim jezicima iz struka braće Vitezić, do raznih popularnih izdanja kojima je Dinko Vitezić htio prosvijetliti i unaprijediti vrbnički puk. Među knjigama ima vrlo vrijednih iz 16., 17. i 18. st. Neke knjige iz prošlog stoljeća tiskane u Istri i Hrvatskom primorju ili Dalmaciji su dragocjen prilog našem tiskarstvu u borbi našeg naroda za domaću riječ i slobodu. Pojedini pak primjerci periodike su kod nas jedinstveni. Osim toga tu se nalazi vrlo vrijedna arhivska građa, koja je složena u fasciklima a sastoji se od korespondencije, raznih bilježaka i dopisa Dinka Vitezića s raznom dokumentarnom građom. Posebno se čuvaju razne diplome osnivača Biblioteke, zapisnici čitaonice i knjižnice i fotokopije Vrbničkog statuta, Petris-ova zbornika i Greblova Kvarezimala. Na temelju sređenog stanja i revizije mogla bi se konačno ova vrijedna Biblioteka registrirati kod Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Rijeci te tako i na taj način zaštititi.»(24)*

Zbunjuje osnovna misao svih napisa o *Knjižnici obitelji Vitezić*, a ta je – popisivanje knjiga. Čini se da su, prijeko potrebno popisivanje knjiga, ali i drugi bibliotečni poslovi, po nekoliko puta započinjani, ali, izgleda nikada potpuno i temeljito završeni. Jedini i danas vidljivi rezultat dvadesetogodišnjeg rada na fondu jesu izvršno katalogizirane knjige. Popis periodike kasnije je ponovno rađen. Općenito je vidljiv određen nemar prema dokumentaciji jer je dijelom zagubljena, dijelom nepostojeća.

Ipak su dani u Zadružnom domu bili svijetli dani ove knjižnice. Stari fond bio je zaštićen i mogao se razgledati, dio knjižnice bio je posudbeni i sve je, čini se, dobro funkcioniralo do 1981. godine.

OPĆINSKA ZGRADA – treća faza

«Od 12. XI. do 27. XI. 1981. godine preseljena je biblioteka iz Zadružnog doma u zgradu Mjesne zajednice Vrbnik dodavanjem paketića preko niza školske djece (svaki put njih četrdesetak) dana 16. XI. 81. od 12 – 14.15 sati (ostalih dana pakovanje ili slaganje u police).»

Zapis je to Andrije Vitezića, čija je, navodno, i bila zamisao o preseljenju (Knjiga posjetilaca). O tom preseljenju namaću se mnoga pitanja. Zašto je do preseljenja uopće došlo kad je novi prostor mnogo manji, a u ispražnjeni prostor Zadružnog doma ništa nije smješteno? Zadružni dom je pomalo, tijekom vremena, izgubio sve sadržaje i danas je prazan, potpuno devastiran. Dalje, koliko je stručno izvedeno samo preseljenje, pakiranje i zatim ponovno slaganje knjiga na police?

Kako bilo, knjižnica je smještena u zgradi nekadašnje Mjesne zajednice, danas općinskoj, na glavnoj vrbničkoj placi, u zgradi stare škole koja se nalazi točno nasuprot nekadašnjeg «Vitezićevog doma».

Knjižnica zauzima prostor drugoga kata koji se sastoji od jedne velike prostorije s dvije pokrajnje izbice odijeljene zastorima. Prostorija je opremljena namještajem prenesenim iz Zadružnog doma, a to su do stropa visoki ostakljeni ormari, dvije niske police i nekoliko izložbenih vitrina. U toj je glavnoj prostoriji smješten uglavnom

stari fond Knjižnice, koji je u ostakljenim ormarima relativno dobro zaštićen. Rečeno mi je da su knjige slagane prema starim signaturama, ali čini mi se da je tu poprilična zbrka. U vrijeme moga boravka u knjižnici, katalog je bio u Rijeci (pregledala sam ga letimično 1992. g.), a bez njega je snalaženje nemoguće. Zajedno su smještene novije i stare knjige, rukopisi i dokumenti, građa sa starom signaturom i ona klasificirana prema UDK.

Ne zna se točno koliko se bavilo knjižničnim fondom nakon preseljenja. Koliko je stručnih osoba interveniralo u uređenju knjižnice u novom prostoru, također mi nije poznato. Prema Rješenju Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture Rijeka, čini se da je posljednji put temeljita revizija napravljena 1971. godine, znači prije preseljenja. Tada je ustanovljeno da je ukupan broj knjiga 6284 sveska, što prema inventarnoj knjizi iz 1956. g. u kojoj je upisanih 6 596 svezaka, znači da 312 svezaka nedostaje. Ta inventarna knjiga iz 1956. nije mi bila dostupnom. U istom dokumentu navedeno je da je u 96 fascikala složena korespondencija i dokumentacija, te napravljen novi popis periodike prema kojem u knjižnici ima 49 naslova novina i 307 naslova časopisa. (25)

Izvjesno je, da se nakon preseljenja u sadašnji prostor, radilo ponovo na rukopisnoj ostavštini Dinka Vitezića, te sređivanju periodike. Rukopisnom ostavštinom, iz koje je objavljena korespondencija Vitezića s biskupom Strossmayerom, bavio se dr. Strčić. Iz nekih popisa vidljivo je da je građu sređivao i Miljenko Pandžić, arhivski savjetnik. Rezultat je popis građe smještene u kutijama, te popis građe privremeno prenesene u Zagreb na obradu. Popis je sastavljen 1987. g., a što je s građom bilo dalje, nitko mi nije znao reći. Vjerujem da o tome postoji odgovarajuća dokumentacija, ali nije mi bila dostupna.

Iz 1987. je i novi popis periodike koji je, pretpostavljam, sastavio M. Pandžić. Taj se razlikuje od popisa iz 1971. po broju naslova časopisa kojih je sada 273, a bilo ih je 307. Broj naslova novina je isti, 49. Uz naslove navedena su sva godišta i brojevi u knjižnici.

Od preseljenja, Knjižnica je stalno zatvorena. Moguća je posjeta i razgledanje po dogovoru, no službeno voditelj knjižnice nije imenovan. O knjižnici brine prof. Marija Kraljić, te općinsko poglavstvo.

PLANOVI O BUDUĆEM UREĐENJU (ponovnom otvaranju) KNJIŽNICE

U «Novom listu» od 4. siječnja 1994. g. pod naslovom *Novi prostor za Biblioteku Vitezić*, objavljena je vijest o zanimanju austrijske Vlade, preko Kulturnog instituta Republike Austrije, za građu koja govori o austrijsko-hrvatskim državnim i kulturnim odnosima, a dio je fonda *Vitezićeve knjižnice*. Spominje se i neposredna financijska pomoć za uređenje novog prostora za *Biblioteku Vitezić* i njeno preseljenje u Zadrudni dom. Slijedeći trag članka, doznala sam da je bilo riječi o financiranju mikrofilmiranja najvrijednijih primjeraka Knjižnice i darovanju mikročitača, uz ustupanje Austriji zanimljive povijesne građe na uporabu. Upravo zbog odabira građe za mikrofilmiranje katalog je odnesen u Naučnu biblioteku u Rijeku.

Iz kasnijih razgovora doznala sam da ipak postoji niz prepreka u ostvarenju zamišljene i željene suradnje Republike Austrije i Vrbnika, a katalog je nakon stručne obradbe vraćen s napomenom da je odabir zapravo nemoguć jer je sva građa vrijedna, ali se pravoga smisla u mikrofilmiranju ne vidi.

Koliko je lutanja i različitih koncepcija, vidi se, vjerujem i iz toga što se u siječnju govorilo o preseljenju u nove (stare) prostorije Zadrudnog doma, a u kolovozu doznajem o zamisli novoga poglavarstva da se pokuša obnoviti i posudbeni dio Knjižnice i to na prvom katu zgrade, nakon planiranog preseljenja općinskih kancelarija. Znači, seli Općina, a ne Knjižnica. Zamisao poglavarstva je da na drugom katu ostane spomenički dio, a na prvome posudbeni dio, čitaonica te potpuni katalog spomeničke knjižnice. Razmišlja se i o zapošljavanju stručne osobe, istina, na pola radnog vremena, koja bi brinula o fondu i prezentirala ga javnosti.

Kroz deset godina, od nastanka ovoga rada do 2003., Knjižnica je uglavnom mirovala u nepromijenjenom stanju, nedostupna široj javnosti. To, naravno, ne znači da se planovi za njezino revitaliziranje i zaštitu nisu razvijali, no nijedan nije naišao na razumijevanje odgovornih općinskih struktura i nijedan se nije realizirao.

Jedno se vrijeme razmišljalo o obnovi staroga, sada praznoga hotela na Placi i njegovu prenamjenu u kulturno-informacijski centar u kojem bi svoje mjesto našla Knjižnica Vitezić sa spomeničkim fondom, posudbena knjižnica o čijem se ponovnom otvaranju

također razmišljalo, čitaonica u kojoj bi se odvijali različiti kulturni sadržaji te dječji vrtić. Zanimljivo je da bi se time Knjižnica vratila na svoju prvobitnu lokaciju, a i sadržajima bi obnovila svoju prvu namjenu. Od ideje se odustalo.

Postojala je i zamisao da se Knjižnica u postojećem obliku da u koncesiju privatnoj osobi koja bi je otvorila za turističke posjete.

Matična služba Sveučilišne knjižnice iz Rijeke opremila je Knjižnicu računalom s knjižničnim programom s ciljem da se knjižni fond katalogizira i postane dostupan za online pretraživanje. Kako nije zaposlena stručna osoba koja bi to učinila, računalom se počeo koristiti Turistički ured, a navodno (neprovjerena informacija) niti softver nije bilo moguće pravilno instalirati.

2003. g. prostore napuštenog i zatvorenog Turističkog ureda dobiva na korištenje Kulturno društvo «Frankopan» koje uređuje i etnografsku «Nedinu zbirku» i ima planove za otvaranje Knjižnice, tim više što su članice Društva od davnine radile u Knjižnici i brinule o njoj. No, vrlo brzo prostor im se oduzima i vraća ponovo otvorenom Turističkom uredu.

2004. g. stanje u Knjižnici obitelji Vitezić nalazim puno boljim. O njoj trenutno brine voditeljica Turističkog ureda. Nekad vlažni dijelovi prostorije, sanirani su i uređeni. Djelatnici Konzervatorskog zavoda pregledali su knjižni fond i našli ga urednim i bez nametnika. Dio fonda, prije nesređenog i loše zbrinutog, stavljen je na police, a dio primjeren školskom uzrastu, predan je školskoj knjižnici OŠ Vrbnik. Kartični katalog opet je u knjižnici, prostor se redovito zrači i štiti od vanjskih utjecaja. Riječju, Knjižnica je zadovoljavajuće održavana.

Zalaganjem volontera planovi i razmišljanja o revitalizaciji Knjižnice kao spomeničke baštine te posebno njezine veće i bolje turističke promidžbe nikad se ne napuštaju. Donacijom je pribavljen prijenosnik i knjižnična aplikacija Metel. Ozbiljan rad tek nam predstoji.

Nažalost, turisti u Vrbnik dolaze najčešće samo da bi kušali žlahtinu, pa prekrasni, zanimljivi prostori obnovljenog Desetinca s lapidarijem i eksponatima Vrbničke grafičke akademije, replika glagoljaške tiskare i Knjižnica obitelji Vitezić ostaju rijetka turistička meta, koju otkriva tek pokoji sladokusac.

Izvori:

1. Zaklade koje ustrojiše braća: Dr. Ivan Josip Vitezić i Dr. Dinko Vitezić, Tiskara Kurykta u Krku, s. a., str. 39
2. Zaklade koje ustrojiše braća: Dr. Ivan Josip Vitezić i Dr. Dinko Vitezić, Tiskara Kurykta u Krku, s. a., str. 40
3. *ibid*, str. 40
4. *ibid*, str. 40
5. Zaklade koje ustrojiše braća: Dr. Ivan Josip Vitezić i Dr. Dinko Vitezić, Tiskara Kurykta u Krku, s. a., str. 39
6. Pravila društva Hrvatski dom u Vrbniku, Rijeka, 1897.
7. Bolonić, Vrbnik nad morem, Krk, 1981.
8. Spomenica o otvaranju Hrvatskog doma u Vrbniku na Krku, Tiskara Kurykta, Krk, 1901.
9. *ibid*
10. Zaklade koje ustrojiše braća: Dr. Ivan Josip Vitezić i Dr. Dinko Vitezić, Tiskara Kurykta u Krku, s. a., str. 42
11. *ibid*, str. 43
12. *ibid*, str. 43
13. Zapisnici knjižničara, Vrbnik 1925. , rukopis
14. Zapisnici knjižničara, Vrbnik 1925. , rukopis
15. Zapisnici knjižničara, Vrbnik 1925., rukopis
16. Knjiga posjetitelja, Vrbnik, rukopis
17. *ibid*
18. Knjiga posjetitelja, Vrbnik, rukopis
19. Zapisnici knjižničara, Vrbnik 1925., rukopis
20. *ibid*
21. Zapisnici knjižničara, Vrbnik 1925., rukopis
22. Ćutić, Marko. *Vitezićeva knjižnica u Vrbniku*. Riječka revija I/1952, br. 1, 60
23. Prica, Ksenija. *Iz djelatnosti matične službe Naučne biblioteke u Rijeci*, VBH 13(1967) 3-4, 150-151
24. Novak, K. *Radovi na sređivanju i zaštiti fonda Biblioteke Vitezić u Vrbniku*, VBH, Zagreb XIX/73, 1-4, str. 104
25. Rješenje o proglašenju spomenikom kulture «Biblioteke Vitezić» od 14. XI. 1973. – broj 663/2-73, Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture Rijeka

*Ljiljana Črnjar, viša knjižničarka
Gradska knjižnica Rijeka*

**ODRŽANO 7. SAVJETOVANJE ZA NARODNE
KNJIŽNICE U REPUBLICI HRVATSKOJ
ZAVIČAJNE ZBIRKE U NARODNIM KNJIŽNICAMA,
ŠIBENIK 16. – 19. RUJNA 2009.**

U organizaciji Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, Hrvatskog knjižničarskog društva i Gradske knjižnice „Juraj Šižgorić“ Šibenik, u Šibeniku se od 16. do 19. rujna 2009., u hotelskom naselju Solaris, održalo 7. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj.

Tema ovogodišnjeg Savjetovanja bila je Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama. Naime, prema važećoj zakonskoj regulativi, obveza svake narodne knjižnice jest da izgrađuje zavičajnu zbirku svoga područja što većina i čini. No manje je poznato da su u tim zbirkama pohranjeni, autorski i sadržajno, često jedinstveni primjerci građe. Stoga je bilo potrebno svratiti pozornost knjižničarskoj zajednici i široj kulturnoj javnosti na važnost očuvanja, zaštite i popunjavanja tih zbirki ali i omogućavanja dostupnosti i uvida u sadržaje.

Tema je izazvala veliku pozornost te je Savjetovanje okupilo 174 sudionika iz Hrvatske i inozemstva.

U uvodnom i pozvanom dijelu Savjetovanja mr. sc. Sonja Tošić-Grač, savjetnica za narodne knjižnice u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu i mr. sc. Ivana Hebrang Grgić s Filozofskog fakulteta u Zagrebu iznijele su teoretski pregled i statističke podatke o zavičajnim zbirkama u Republici Hrvatskoj. Skupu se potom obratio pozvani predavač dr. Frank Huysmans, sa Sveučilišta u Amsterdamu koji je govorio o knjižnicama u Nizozemskoj s osvrtom na baštinsku građu. Kolege iz Središnje knjižnice Srečka Vilharja iz Kopa prikazali su projekt pod nazivom Stare note oživjele orgulje – zvuci drevnih korala u katedrali grada, dok je dr. Dejan Vukićević iz Narodne biblioteke Srbije govorio o pojmu i proučavanju zavičaja te primjeni teoretskih dostignuća u praksi.

Savjetovanje je bilo podijeljeno na tematske cjeline: Zavičajna zbirka – izvor informacija o i za lokalnu zajednicu, Digitalizacija građe, Ostala izlaganja, Izlaganja uz poster te Okrugli stol Zakonski propisi od važnosti za zavičajnu zbirku.

Radovi tematske cjeline Zavičajna zbirka – izvor informacija o i za lokalnu zajednicu prezentirali su zavičajne zbirke pojedinih knjižnica te otvorili razna pitanja vezana uz odabir, čuvanje i prezentaciju zbirki. U ovom bloku izlaganje Zavičajna zbirka Gradske knjižnice Rijeka – između stvarnosti i želja (mogućnosti) održale su i Milka Šupraha-Perišić i Ljiljana Črnjar.

U tematskome bloku Digitalizacija građe predstavljeni su projekti digitalizacije zavičajne građe u više knjižnica, a predstavljena je i digitalizirana građa Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Pod nazivom Ostala izlaganja prezentirani su radovi koji na različite načine korespondiraju sa zavičajnim zbirkama te pokazuju suradnju narodnih knjižnica sa srodnim ustanovama kao što su škole i muzeji. Ukupno je bilo 25 izlaganja, među kojima i Ksenije Car Ilić iz Gradske knjižnice Crikvenica pod nazivom Prošlost u sadašnjosti za budućnost – zavičajna zbirka Gradske knjižnice Crikvenica.

Posterska izlaganja, njih ukupno 21, pokazala su raznolikost zavičajnih fondova i bogatstvo hrvatske kulturne baštine. Među njima bio je i poster Lučonoše selačke kulture, autorica Edite Jeličić-Krpan i Ksenije Car Ilić iz Gradske knjižnice Crikvenica.

Namjera Okruglog stola pod nazivom Zakonski propisi od važnosti za zavičajne zbirke (koje je moderirala prof. dr. Aleksandra Horvat) bila je upoznati knjižničare sa zakonskim propisima koji reguliraju korištenju građe s obzirom na autorska prava.

Savjetovanje je završilo raspravom i zaključcima te naposljetku obilaskom Gradske knjižnice „Juraj Šižgorić“ u Šibeniku.

Zaključci Savjetovanja

1. U svezi s glavnom temom Savjetovanja Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i održanom raspravom na Okruglom stolu, knjižničarska zajednica iskazuje zadovoljstvo što se razmatrala

problematika zavičajnih zbirki. Također pozdravlja novonastale Preporuke za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama koje je izradila Komisija za zavičajne zbirke Hrvatskog knjižničarskog društva, a koje će, kako bi svima bile dostupne, biti postavljene na mrežne stranice HKD-a te se očekuje očitovanje i rasprava.

2. Potrebna je daljnja izgradnja zavičajnih zbirki u narodnim knjižnicama Republike Hrvatske uz posebnu pozornost koju treba posvetiti digitalizaciji zavičajne građe, stručnim djelatnicima koji bi u knjižnicama sustavno brinuli o zavičajnoj građi i vodili zbirku, uz pitanje prostora kao stalno prisutnim problemom većine knjižnica.

3. Potrebno je posebnu pozornost posvetiti obradi građe zavičajne zbirke.

4. Potiču se narodne knjižnice da šire opseg informacija o zavičajnoj zbirci te na taj način razvijaju interes javnosti za građu zbirke.

5. Potiče se rad na donošenju zakonskih propisa kojima bi se precizno utvrdila autorska prava.

*Vesna Miličević, mr. bibliotekarstva; prof. hrv.jezika i književnosti
Trgovačka i tekstilna škola u Rijeci*

PROJEKT, VRIJEDAN SPOMENA

Mnogobrojne i značajne uspjehe Škole vrijedno je ostaviti zabilježeno kao pisani trag o svjedočanstvu jednog vremena kojega smo živjeli.

Sva postignuća, pojedinačna ili zajednička, koja govore o radu i događajima unutar Škole (o redovitom sudjelovanju na različitim skupovima, susretima, natjecanjima, zbivanjima, brojnim revijama, projektima i još mnogo toga...) – bilježimo danas na mnogobrojne načine.

Generacije učenika i vrijeme provedeno u Školi i Školskoj knjižnici govore svoje, a ono što nas povezuje i *traje* je ljubav prema profesiji koju obavljamo. Ne znam od koga je potekla izjava "volim posao koji radim i radim posao koji volim", ali znam, sigurno, pročitala sam je na UDK 2...i ona mi je nekako nenametljivo postala "nit" bez koje je sve drugo beznačajno i besmisleno...

Danas pišem o projektu vrijednom spomena, "MARIN DRŽIĆ I NJEGOVO DOBA", o projektu koji smo u Trgovačkoj i tekstilnoj školi ostvarili povodom 500. godišnjice rođenja velikog hrvatskog književnika i jednoga od najistaknutijih europskih renesansnih komediografa.

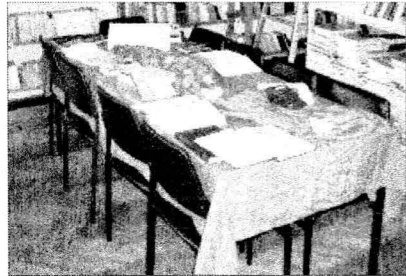
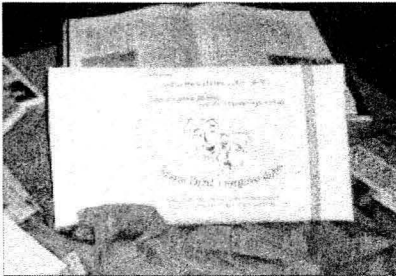
Uključeni su bili profesori i učenici iz područja za koje se školuju: ekonomija i trgovina, tekstil i odjeća te likovna umjetnost i dizajn.

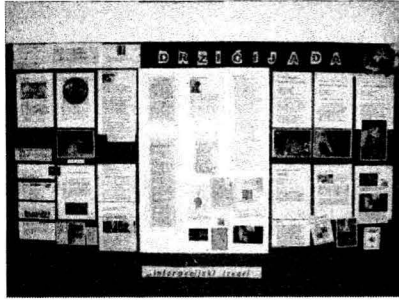
Koordinacijski odbor su sačinjavali: Melita Rabak i Gordana Perušić: HRVATSKI JEZIK, Doria Verbič: STRANI JEZIK, Marija Škarica: DRUŠTVENA SKUPINA PREDMETA, Sanja Jagić: TEKSTILNA SKUPINA PREDMETA, Antonija Bukša: EKONOMSKA SKUPINA PREDMETA, Magdalena Tomić: GLAZBENI ODGOJ, Larisa Čučković: LIKOVNI ODGOJ, Vesna Miličević: KNJIŽNIČNI ODGOJ I OBRAZOVANJE/ INFORMACIJSKI IZVORI.

Obzirom da je područje rada u našoj Školi trgovina i tekstil, mogli smo vjerno predočiti užoj i široj javnosti i posjetiteljima, kroz učeničke radove, ugođaj Dubrovnika i Dubrovačke repub-

like 16.stoljeća. : vrijeme, događaje, putove i obilježja tadašnje trgovine, tekstilne putove, svjetovnu i duhovnu tematiku, renesansnu odjeću i glazbu; zvuk, pokret, modu 16. st., etiku dubrovačke mladeži, renesansne detalje iz doba Marina Držića...

U školskoj knjižnici su se mogle pogledati *projekcije emisija školskoga video programa: Marin Držić – gospodar komedije*, *izložba knjiga Marina Držića i djela koja govore o njemu i njegovu stvaralaštvu* i *pano o životu i radu Marina Držića*; Power Point prezentacije: *Renesansna odjeća* i *Godina Marina Držića-petstota godišnjica rođenja*.

Na prezentaciji projekta održano je niz *radionica* u cilju predodžbe života i običaja renesansnog Dubrovnik: izrađivali su se plakati, karnevalske maske, grbovi Dubrovačke Republike, medaljoni s portretom Marina Držića, sjenila za svjetiljke s renesansnim motivima, renesansne lepeze; uvježbavali su se govorni i scenski nastupi, dovršavali se kostimi, pjevale se renesansne pjesme, Držićevi tekstovi u rap verziji; predočavao se renesansni Dubrovnik, izrađivale se Power Point prezentacije, tražila se zrnca mudrosti M. Držića, pisala se književna pisma, osmišljavale se knjižice i plakati za scenske izvedbe, postavljale se izložbe učeničkih radova...

I sve to smo začinili dramatizacijom teksta *Novela od Stanca* u uspješnoj izvedbi učenika: A.Petrović, M.Malvić, G.Verbanac, S.Krišto, P.Vukelić, F.Četaj, M.Žiković, M.Dešić, D.Jagić. Profesorice Melita Rabak i Sanja Jagić-Hviždalek uključile su se u projekt *Igrajmo Držića* kojeg je pokrenula *Agencija za odgoj i obrazovanje* u povodu Godine Marina Držića te su gostovali u OŠ Vežica spomenutom izvedbom.

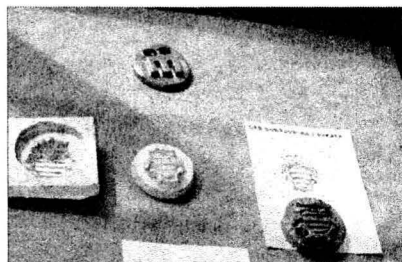
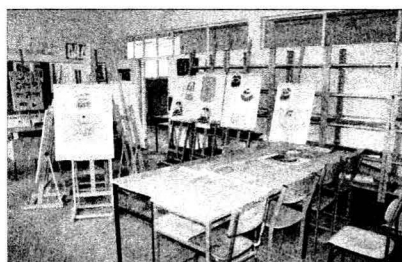
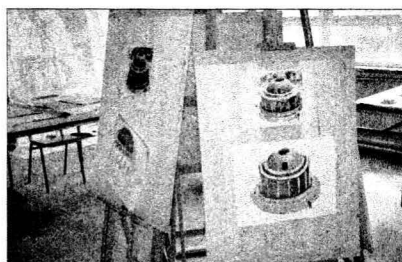
Kasnije je *Novela od Stanca* odigrala značajnu ulogu za Školu i na Lidranu 2009.(u *modelima vila izrađenih vlastitim kreacijama učenika*.)

Završni dio projekta bila je *jednodnevna stručna ekskurzija u Veneciju*.

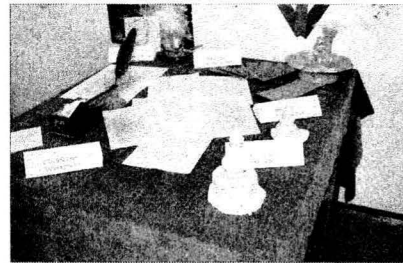
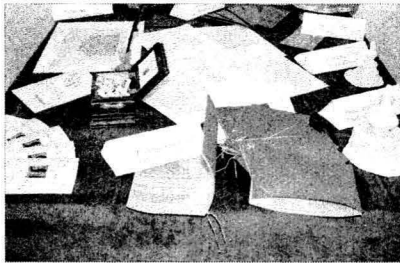
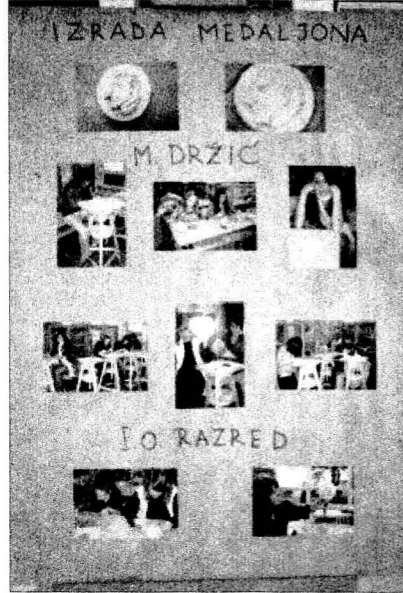
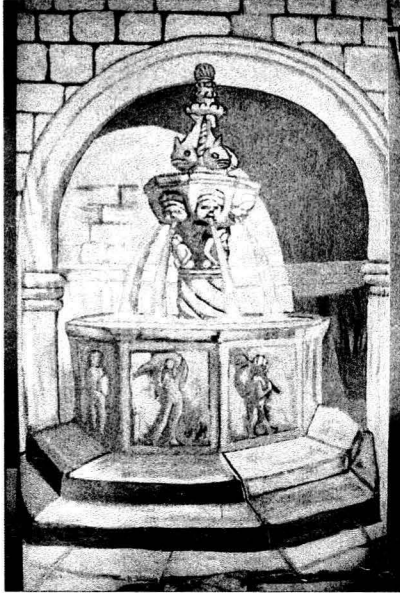
Istražujući i stvarajući tijekom projekta zaključili smo da je i to jedan od načina da postanemo Držićevi «LJUDI NAZBILJ-DA NAM OČI UPRAV GLEDAJU, A SRCE DA NAM SE NE MAŠKARAVA, DA SRCE NOSIMO PRID OČIMA I DA SVAK VIDI NJIH DOBRE MISLI».

I obzirom da fotografija govori više od riječi- bio je to projekt, vrijedan spomena.

Školsko knjižničarstvo
 Projekt
 Vrijedan spomena
 Fotografija govori više od riječi
 Školsko knjižničarstvo
 Projekt
 Vrijedan spomena
 Fotografija govori više od riječi

*Vesna Miličević, mr. bibliotekarstva ; prof. hrv. jezika i književnosti
Trgovačka i tekstilna škola u Rijeci*

ONI ZNAJU, ONI MOGU !

Školski knjižničari su i ove godine dokazali da su dovoljna mala vrata za velika postignuća.

Na 22. Proletnoj školi školskih knjižničara, održanoj Zagrebu 7. -10. travnja 2010. okupilo se više od 450 knjižničara osnovnih i srednjih škola .

Organizator i suorganizatori skupa bili su Agencija za odgoj i obrazovanje, Filozofski fakultet u Zagrebu - Odsjek za informacijske znanosti, Hrvatska udruga školskih knjižničara, Industrijska strojar-ska škola i Strojarska tehnička škola Fausta Vrančića , Zagreb.

Tema skupa je bila Školska knjižnica i slobodno vrijeme učenika; Neposredno i posredno uključivanje knjižničara u školski kurikulum. Složena i aktualna, tema je sagledana iz raznih aspekata:

plenarnim izlaganjima, brojnim radionicama te predstavljajima primjera dobre prakse pojedinih domaćih i inozemnih škola i kulturnih ustanova.

Cilj i zadaće Škole su bili spoznavanje mogućnosti kreativnog i stručnog uključivanja školskoga knjižničara u školski kurikulum, posebno u području slobodnog vremena učenika; usvajanje sadržaja knjižnično-informacijskog obrazovanja i sposobnosti prilagođavanja korisnicima knjižnice u kojoj živimo i djelujemo; planiranje u očekivanju postignuća učenika; uspostavljanje osobne i institucijske komunikacije radi poboljšanja profesionalnoga statusa školskih knjižničara i razvoja školskoga knjižničarstva; doprinos uključanju školskih knjižnica u projekt informatizacije i internetizacije školstva; demonstracija raznolikih načina poticanju upotrebe knjižničnih resursa i knjižničarskih kompetencija.

Svečano i radno otvorenje XXII. Proljetne škole proglasila je naša uvažena savjetnica Biserka Šušnjić koja je ovogodišnje pripreme za Proljetnu školu uzela čvrsto u svoje ruke –o čemu se izjasnila već na početku Škole, simpatično se zahvalivši kolegici Ani Krželj " na slobodi stvaranja".

U programima su predstavljena brojna iskustva dobre prakse kroz plenarna izlaganja, stvaralačke, pedagoške i kreativne radionice, informacijske vještine, internetske izvore, postere, igre, izložbe, kulturne programe, video- i CD- projekcije te prikaze projekata.

Oduševio je decentni, profesionalno i dobro osmišljen umjetnički program učenika O.Š. Kustošija koji je sudionike, prezentacijama, "prošetao" Zagrebom- moćnim domaćinom ove međunarodne manifestacije.

Plenarnim izlaganjima počastili su nas: prof. dr.sc. Jadranka Lasić- Lazić, Filozofski fakultet; Mira Zovko, MZOŠ; Mirjana Tomašević Dončević, AZZO; Veronika Čelić Tica, Dijana Machala, NSK i drugi uvaženi gosti.

Tema Školski knjižničar u suvremenom kurikulumu, u interpretaciji Mire Zovko, MZOŠ, pobudila je naročiti interes jer uvijek i nanovo postavlja izazov školskim knjižničarima u potvrdi kompetencija o kojima nas je iscrpno izvijestila prof. dr. sc. Jadranka

Lasić- Lazić u Ishodima učenja u kontekstu Bolonjske reforme u programima studija informacijskih znanosti.

Onima koji su prisustvovali korisnoj i zanimljivoj radionici Naše niti u 2.0 mreži - Net grupa uz sudjelovanje knjižničara, Ivana Vladilo, još jednom je potvrdila svrhu i užitek profesije kojom se bavimo. Zналаčki i šarmantno. Ne mogu nespomenuti osobu kojoj možemo zahvaliti avangardu školskog knjižničarstva - Ivanu Vladilo, prof. i dipl. knjižničarku, stručnu suradnicu savjetnicu, voditeljicu Županijskog stručnog vijeća srednjoškolskih knjižničara PGŽ, koja je mnogo zadužila školsko knjižničarstvo i struku svojim stručnim i nesebičnim radom. Noseći gro-poslova na svojim leđima, postavila je, između ostalog, i neuništive domete školskog knjižničarstva revolucionarnim Repozitorijem UDK 02- danas svima prepoznatljivim i međunarodno priznatim i poznatim - na kojemu ćemo i ove godine imati čast istraživati zbivanja i uratke brojnih vrijednih knjižničara. "Ivanine stranice pomoći" zadužile su mnoge knjižničare i moram reći da se osjećam počašćeno zbog vremena u kojem živim u društvu jedne tako značajne, vrijedne, kreativne i kvalitetne osobe u domeni školskog knjižničarstva koja je osuvremenila pojam i značenje profesije školskog knjižničara, informacijskog i informatičkog stručnjaka.

Radionica Izrada digitalnih materijala u školskoj knjižnici (Ana Sudarević, OŠ Dubac, Karlovac), pobudila je veliko zanimanje sudionika zbog praktičnosti primjene usvojenog znanja u praksi- što ne isključuje vrijednost i drugih prezentiranih radionica o kojima možemo iščitavati iz Zbornika XXII. Proletna škola Školskih knjižničara RH ,koji smo na poklon dobili od MZOŠ-a kao sudionici Škole, na čemu možemo zahvaliti gospodinu Filipoviću, predsjedniku - i vrijednom timu MZOŠ-a koji je svojim radom omogućio da se nađe u našim rukama.

Međunarodna suradnja knjižničara nije ni ove godine izostala što je potvrđeno radionicama prof. dr. Vlaste Zabukovec, Ljubljana (Timsko poučavanje) .

Zagrebački štikleci, hvale vrijedna i dobro osmišljena "hodajuća" radionica Marije Bednjanec i Tomislava Šarlije, nije nas ostavila ravnodušnim . Impresivne za sudionike, također su bile i radionice: Upoznajmo Zagreb Šenoina Zlatareva zlata ; Muzej su-

vremene umjetnosti.; Dom Marije Jurić Zagorke te obilazak Muzeja za umjetnost i obrt .

Knjižničari koji nisu bili u dobroj kondiciji , ostankom u Školi nazočili su Informacijskoj pismenosti znamo zašto! A znamo li kako? (dr.sc.Sonja Špiranec) i programu za pripravnike (Biserka Šušnjić, prof., viša savjetnica).

7.travnja 2010. održana je Skupština HUŠK-a /Hrvatske udruge školskih knjižničara/ i dodjela nagrade "Višnja Šeta" uz književnu večer Larija i Eugena Šete. Ovogodišnje dobitnice nagrade su knjižničarke Mirjana Milinović, Karmen Delač Petković i Evica Tihomirović.

9. travnja 2010., na XXII. Proljetnoj školi školskih knjižničara, održana su dva okrugla stola : Međunarodna suradnja u školskom knjižničarstvu / moderatorica dr. sc. Mihaela Banek-Zorica/ i Školska knjižnica u suradničkom ozračju: put prema kvalitetnoj školi /HUŠK/.

Za prvi okrugli stol pozvani su izlagači: mag. Majda Steinbuch, viša savj. za knjižn. djelatnost u Zavodu RS za školstvo; Nataša Kuštrin Tušek, Gimnazija Nova Gorica, predsjednica Društva školskih knjižničara Slovenije; izv. prof. dr. Vlasta Zabukovec, Odsjek za bibliotekarstvo, informacijsku znanost i knjižarstvo, FF Sveučilišta u Ljubljani; doc. dr. sc. Senada Dizdar, Filozofski fakultet u Sarajevu; Maria Eriksen Brit, Danska; dr. sc. Helen Boelens.

Za okrugli stol HUŠK-a pozvani gosti su : predsjednici udruga ravnatelja OŠ i SŠ, obje agencije za obrazovanje, predsjednik MZOŠ-a, Centra za vanjsko vrjednovanje i nakladnika.

9. travnja standardno smo prisustvovali zatvaranju Proljetne škole, uz razna izvješća sa radionica. Održan je i sastanak Sekcije za školske knjižnice.

Ostaje mi još prikaz *sažetka*:

Školski knjižničari su bili i ostaju pokretači promjena, stručna i zanimljiva ciljana skupina koja svojim radom postiže takve rezultate u odgoju i obrazovanju na kojima bi im mogli pozavidjeti i vrhunski stručnjaci menadžmenta. Rušenjem stereotipa knjižničara

u značajkim obradama logičke, ciljane i fokusirane informacije, školski knjižničar postaje informacijski i informatički genij, predstavnik društvene avangarde u okruženju u kojem djeluje. Tradicionalno, korisnici usluga za njega su alfa i omega zbivanja.

Brojni sudionici Proljetne škole školskih knjižničara i ove godine su pokazali i dokazali svoju kompetentnost u suvremenim zbivanjima u školstvu i knjižničarstvu te opravdano možemo ustvrditi da je školsko knjižničarstvo pokazalo i dokazalo svoje poslanje kroz svoju zadaću u ostvarenju odgojno-obrazovnih ciljeva, te se svrstalo u profesionalnog i vodećeg aktera u procesima afirmacije i ostvarenja ciljeva suvremenog knjižničarstva.

I za kraj, kažem: Kulturno se zabavljajmo! A vi, školski knjižničari, i dalje pokrećite svijet vlastitim snagama - jer na onima bogatima duhom svijet ostaje. I kako kaže Aldous Huxley: „Samo je jedan kutak svemira koji sigurno možete promijeniti, a to ste vi sami.“

Svi vi kojima dospije u ruke ovaj osvrt ispričajte me za pogreške, uz moje isprike i zahvalu svima koji nisu spomenuti, a vrijednim trudom i radom su doprinijeli kvaliteti održavanja Škole. Nadajmo se još mnogim Proljetnim školama i bogatstvu svjedočanstava kojima se ponosimo.

„KNJIŽNIČARI KNJIŽNICI“ HUMANITARNA AKCIJA ŠKOLSKIH KNJIŽNIČARA U RH

*Pokretač i inicijator Korina Udina, voditeljica županijskog
stručnog vijeća osnovnoškolskih knjižničara PGŽ*

Godina ima neobičan broj... Od našeg opremanja knjižnice u Domu za nezbrinutu djecu Braće Mažuranić u Novom Vinodolskom prošlo je 6 godina. Mom apelu za slanje knjiga odazvale su se apsolutno sve županije.

Vrijeme je za novu akciju «Knjižničari knjižnici».

Samo konkretna rad, uradak, smisao je iza koje stoji naš posao u knjižnicama, iza koje stoje naše misli koje prenosimo djeci koju smo naučili humanosti, osjetljivosti za pomoć drugome; rad djece koju smo osvijestili u čuvanju vlastitog zdravlja - prava je knjižničarska pomoć.

Na nivou županijskog stručnog vijeća Primorsko –goranske županije dogovorili smo u okviru našeg programa Informacijske pismenosti, u kojem imamo korelacije sa svim programima u djelu neposrednog odgojno obrazovnog rada i u dijelu javne i kulturne djelatnosti, da ćemo dio vremena posvetiti prepričavanju poznatih priča i stvaranju taktilnih sliko-priča koje ćemo pokloniti Odjelu za slabovidnu djecu smještenom u OŠ Pećine u Rijeci. Vodi je rehabilitatorica magistra Tanja Šupe . Inicijativa za pokretanje takve knjižnice u prosincu 2008. bila je upravo potreba za knjigama koje su prilagođene toj i takvoj djeci.

Praktičnim radom, ostvarenjima u našim knjižnicama, ispričane kratke priče kroz razne materijale, sa tekstovima koji se mogu isprintati na brajici, mi knjižničari, učinili bismo konkretni doprinos plemenitom cilju: podijeliti te priče sa baš svima.

Stvorili bismo svoju zbirku taktilnih slikovnica na Odjelu. Svaka bi nosila poruku škole i grada iz kojeg dolazi, djece koja su je izrađivala, knjižničara koji je to omogućio, prof. suradnika - u korelaciji (odabranih predmeta).

To je poticaj toj djeci da se socijaliziraju u društvu kojeg ne vide , ali osjećaju.

Učenike senzibiliziramo na toleranciju, različitost, pomaganje i vrijednost zdravlja. Omogućavamo im pričanje i vizualizaciju prepričanog te osmišljavamo (u suradnji s drugim profesorima) mogućnost prijenosa tih informacija slabovidnoj djeci, pomažemo im u doživljaju i percepciji priče. Nismo li informacijski stručnjaci?

Prilagodba znači izrada taktilne slikovnice u prvom redu.

Taktilna slikovnica je ona u kojoj se sve može rukama opipati.

U RH postoje 4 taktilne slikovnice koje se mogu kupiti. Cijena im je u prosjeku 400 kuna. Knjižnica ih dobije jedino donacijama, a roditelji ih ne mogu kupiti.

Cilj je taktilne slikovnice da svojim prikazom slijepome djetetu prenese poruku, bit slike. Slika nam omogućava da slijepome djetetu prikažemo nešto iz okoline što je njemu zbog nedostatka vida apstraktno, primjerice nebeska tijela poput zvijezda, mjeseca, sunca, također i stvari iz okoline koje zbog veličine ne može u cijelosti doživjeti, primjerice kuća.

Cilj je potaknuti dijete na istraživanje, upotpuniti njegov aspekt kroz dvodimenzionalnost slike.

Osnovni princip je u različitosti materijala, materijali koji pod prstima imaju dobru teksturu. Od istog materijala ne treba biti na istoj slici sunce i cvijet.

Taktilne slikovnice zbog svoje jednostavnosti mogu biti jako korisne. S obzirom da ih koriste i djeca s ostatkom vida, boje trebaju biti realne.

U odabiru teksture za pojedini dio slike vodite se asocijacijama koje u vama budi određeni predmet, životinja i slično.

Detalje o izradi najbolje je pročitati sam. Bit će na stranici Repozitorija: www.knjiznicari.hr

Format je A4 i to vodoravan položaj.

Gotove taktilne slikovnice možete slati na sabirno mjesto u:
OŠ Kostrena- školska knjižnica
Žuknica 1
51221 Kostrena

Vesna Miličević, mr. bibliotekarstva; prof. hrv. jezika i književnosti
Trgovačka i tekstilna škola u Rijeci

INFORMACIJSKI IZVORI O GRADU RIJECI / bibliografija izvora dostupnih u Rijeci - o gradu Rijeci../

PRETHODNE NAPOMENE

CILJ ovoga rada je:

1. na jednom mjestu okupiti po različitim razdobljima i različitim medijima sve dostupne informacijske izvore o gradu Rijeci
2. vrjednovati te izvore, jer prema mišljenju Williama Katza u "Introduction to reference work"¹ zadaća i zadatak svakog informatora je upravo vrjednovanje različitih istraživanja i preporuka korisniku.
3. odgovoriti na najsloženiji informacijski upit koji zahtjeva istraživanje u sekundarnim i tercijarnim izvorima te na taj način okupiti podatke o svim izvorima dostupnim u Rijeci - o gradu Rijeci.

Knjižnice su danas jedan od stupova informacijskog društva. U njima nam stoji na raspolaganju čitav niz primarnih, sekundarnih i tercijarnih izvora koji nam, uz pomoć knjižničara - informacijskih stručnjaka, omogućuju da dođemo do željene informacije u najbržem mogućem vremenu.

U ovom radu bavit ćemo se *sekundarnim i tercijarnim informacijskim izvorima*.

Sekundarni su izvori oni koji donose informacije o sadržaju primarnih izvora, odnosno korisnika upućuju na same primarne izvore. Informacije su obično modificirane, tj. odabrane i uređene za potrebe određene kategorije korisnika. U skupinu sekundarnih informacijskih izvora spadaju bibliografije, kazala, časopisi sažetaka, katalozi i slično.

1 Katz, W. Introduction to reference work. 8th ed. Boston etc.: McGraw Hill, 2002. - 2 sv. Vol. 1. Basic information sources; Vol. 2. Reference services and reference processes.

Tercijarni izvori sadrže informacije koje su nastale korištenjem ili obradom primarnih i sekundarnih izvora. U tu skupinu svrstavaju se bibliografije bibliografija, enciklopedije, biografski i drugi priručnici.²

Bibliografije bibliografija donose popise svih bibliografija određenog naroda, zemlje, znanosti, osobe i slično, odnosno navode sve sekundarne publikacije s određenom, zadanom temom. U skupinu tercijarnih publikacija spadaju još tiskani skupni katalozi, razni vodiči, adresari te razne referalne baze podataka.³

Radi lakšeg pregleda slijedi sistematizacija građe :

I. ZAVIČAJNA ZBIRKA SVEUČILIŠNE KNJIŽNICE RIJEKA FLUMINENSIA I NJEZINA PREDMETNA OBRADA	str. 87
II. RAČUNALNI KATALOG KNJIGA I PREDMETNI KATALOG ČLANAKA GRADSKO KNJIŽNICE RIJEKA	str. 88
III. STROJNO ČITLJIV KATALOG SVEUČILIŠNE KNJIŽNICE RIJEKA	str. 89
IV. BIBLIOGRAFIJE	str. 89
• SPECIJALNE BIBLIOGRAFIJE:	str. 89
Bibliografije knjiga i časopisa	str. 89
Tematske bibliografije	str. 90
Bibliografije članaka i časopisa koji izlaze u gradu Rijeci i obrađuju riječke teme	str. 91
• OPĆE BIBLIOGRAFIJE	str. 94
V. ENCIKLOPEDIJE	str. 98
• Domaće opće enciklopedije	str. 98
• Domaće strukovne enciklopedije	str. 100
• Strane opće enciklopedije	str. 100
VI. LEKSIKONI	str. 105
• Domaći opći leksikoni	str. 105
• Strukovni leksikoni	str. 106
VII. OSTALI IZVORI	str. 107

2 Sečić, D. Informacijska služba u knjižnici. Rijeka: Benja, 1995., str. 53-54.
3 Tadić, K. Rad u knjižnici. Opatija: Benja, 1994., str. 29.

VIII. INFORMACIJSKI IZVORI, NJIHOVO VRJEDNOVANJE I KORISNOST	str. 107
IX. ZAKLJUČAK	str. 113
X. LITERATURA	str. 116
XI. DODATAK	str. 121
Sl. 1: Rijeka kao natuknica u BIBLIOGRAFIJI JUGO- SLAVIJE u vremenskom periodu 1080.-1985. god.	str. 121
Sl. 2: Rijeka kao natuknica u BIBLIOGRAFIJI HRVATSKE u vremenskom periodu 1981-1982. god.	str. 125
Sl. 3: Rijeka kao natuknica u BIBLIOGRAFIJI RA- SPRAVA, ČLANAKA I KNJIŽEVNIH RADOVA, 1956.	str. 127
Sl. 4: Rijeka kao natuknica u GRAĐI ZA HRVATSKU RETROSPEKTIVNU BIBLIOGRAFIJU KNJIGA 1835-1940: prikaz broja bibliografskih jedinica koje se nalaze pod jednom natuknicom Rijeka u predmetnom kazalu – po sveščićima . . .	str. 131

U svojim istraživanjima posjetila sam Historijski arhiv Rijeka, Gradsku i Sveučilišnu knjižnicu Rijeka, Turističku zajednicu grada Rijeke, te pregledala web stranice na Internetu.

I. ZAVIČAJNA ZBIRKA Sveučilišne knjižnice Rijeka FLUMINENSIA I NJEZINA PREDMETNA OBRADA

Riječka zbirka **FLUMINENSIA**⁴ bila je u početku lokalna zbirka Rijeke, ali je postupno širila područja sakupljanja građe i na dalju okolicu Rijeke. Na taj se način u biblioteci formirala i druga zbirka **ADRIATICA** koja obuhvaća danas vrlo veliko područje: Kvarner, Hrvatsko primorje, Istru, Gorski Kotar i Trst. Prema tome, danas je zavičajna zbirka i regionalna zbirka za navedeno područje. Lokalna zbirka, i ona regionalna, dvije su zasebne cjeline unutar zbirke i svaka je od njih zasebno smještena. Teritorij **Fluminensia** poklapa se s administrativnom granicom grada Rijeke, a teritorij

4 Više podataka na: <http://www.svkri.hr>

Adriaticae samo se donekle poklapa s današnjom Zajednicom općina kvarnersko- goransko- istarskog područja.⁵

Na temelju obrade zavičajne zbirke nastala je jedna vrsta kataloga gdje su zemljopisni pojmovi i osobna imena lokalnog (zavičajnog) značenja integrirani u abecedni katalog (npr. Škrljevo kao predmetnica uvrštena u niz abecednog kataloga- te upućuje na tu temu) ili Danilo Klen (ime ne samo kao autora- već i o njemu).

II. RAČUNALNI KATALOG KNJIGA I PREDMETNI KATALOG ČLANAKA Gradske knjižnice Rijeka

Predmetni katalog članaka iz časopisa koje posjeduje Gradska knjižnica Rijeka izrađuje se na sljedećim kriterijima:

1. Selektivno:
 - a. s obzirom na profil korisnika
 - b. opseg i kvalitetu članka
 - c. aktualnost članka
2. Prema tezaurusu općeg leksikona

Napomena:

Prividno može izgledati da je u jednoj knjižnici odnosno grada relativno mali broj predmetnih jedinica s imenom toga grada. Tu treba imati na umu da upravo zbog opasnosti prevelikog broja jedinica i otežanog korištenja, politika predmetne obrade ide za tim da gradske teme što je moguće preciznije obradi (npr. umjesto Rijeka – Crkva Sv. Vida imamo samo Crkva Sv. Vida i umjesto Rijeka – Prirodoslovni muzej imamo samo Prirodoslovni muzej Rijeke.).

U računalnom katalogu knjiga Gradska knjižnica Rijeka ima 134 različitih predmetnica Rijeka s različitim pododrednicama s ukupno 394 obrađenih jedinica.

Obrada članaka ne nalazi se u računalnoj bazi jer je računalni program ne podržava.

5 Vukotić- Motti, S. Zavičajne zbirke SR Hrvatske. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske god. XXII (1976.), str. 43

III. STROJNO ČITLJIV KATALOG Sveučilišne knjižnice Rijeka

CROLIST

1. Pretraživanjem po ključnoj riječi: **Rijeka**
1362 bibliografske jedinice
2. Pretraživanjem po riječi iz naslova i jezik: **Rijeka**
1174 bibliografske jedinice

IV. BIBLIOGRAFIJE

Bibliografija je 1) popis bibliografski obrađene građe, 2) znanstvena disciplina koja se bavi načelima i metodološkim postupcima izrade različitih vrsta popisa. B. najprije označava sastavljanje knjiga (u staroj Grčkoj bibliograf je onaj koji prepisuje ili piše knjige), a od XVI.st. do kraja XVIII. st. djelatnost koja se bavi proučavanjem knjiga kao materijalnih predmeta.⁶

SPECIJALNE BIBLIOGRAFIJE:

Bibliografije knjiga i časopisa:

1. BLAŽEKOVIĆ, Tatjana. FLUMINENSIJA CROATICA: bibliografija knjiga, časopisa i novina izdanih na hrvatskom ili srpskom jeziku na Rijeci, 1953.

Cilj ove bibliografije vidljiv je iz naslova i sadržaja. Namjera joj je da historijsko- bibliografski dokumentira djela koja su štampana na Rijeci hrvatskim jezikom, bez obzira na pismo, od početaka štampe do 1952. godine.

Sadrži ukupno 503 bibliografske jedinice, a autorica Tatjana Blažeković je bibliotekar koji poznaje Rijeku.

Bibliografske jedinice sadrže dovoljno podataka za identifikaciju i pronalazak građe. Sam raspored građe načinjen je tako, da je glavni bibliografski opis jedinica složen kronološkim redom, i to posebno za knjige, brošure i prigodnice (prvi dio knjige), a posebno za periodska izdanja (časopise i novine) u drugom dijelu knjige.

6 Bibliografija. // Hrvatska enciklopedija. Zagreb: Leksikografski zavod "Miroslav Krleža", 1999.- Sv.2., str. 101.

Svakom od ta dva dijela dodana su kazala, i to knjigama abecedno i stručno kazalo i predmetno kazalo, a periodskim izdanjima abecedno i stručno kazalo.⁷

2. KEŠ, Tanja; MATEŠIĆ, Mihaela; TADIĆ-ŠOKAC Sanja. BIBLIOGRAFIJA (1989 -1998.), 1998.

Bibliografija je objavljena u časopisu za filološka istraživanja "Fluminensia" i grupni je rad autorica i studenata Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Izrađena je prema najsuvremenijim načelima i znanstveno pouzdanim izvorima i spoznajama.

Pružila korisnu i cjelovitu informaciju o autorima i tekstovima zastupljenim u njoj.

Izdavač je Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci; urednik Lukežić Irvin.

Cilj i svrha su joj objelodaniti cjelovitu Filološku bibliografiju dosad objavljenih stručnih i znanstvenih radova i prikaza kroatističke literature zajedno s popisom svih suradnika i tema o kojima se pisalo.

Pokriva razdoblje 1989. – 1998. god. i daje popis dostupnih djela.

Regionalnog je karaktera.

Ima ukupno 335 bibliografskih jedinica i sadrži predgovor, kazalo članaka, kazalo autora, kazalo prikaza, kazalo naslova, predmetno kazalo, riječ urednika.

Pod jednom predmetnicom Rijeka sa različitim pododrednicama – ima 26 bibliografskih jedinica.

Tematske bibliografije:

KEGLEVIĆ, Zlatko. BIBLIOGRAFIJA: rasprave i članci o Istri, Hrvatskom primorju i Gorskom Kotaru u časopisima i zbornicima SRH 1945-1970, 1979.

Autor bibliografije je dugogodišnji djelatnik u Sveučilišnoj knjižnici Rijeka, radio je na predmetnoj obradi članaka.

7 Blažeković, T. Fluminensia Croatica. Zagreb: JAZU, 1953., str. 8

Bibliografija je kumulativna, primarna i bilježi rasprave i članke što su u Istri, Hrvatskom primorju i Gorskom Kotaru objavljeni u časopisima i zbornicima SRH u razdoblju od 1945. do 1970.

Predmet bibliografije je Rijeka (80 natuknica Rijeka sa podnatuknicama u predmetnom kazalu, str. 415). Ukupno ima 6993 jedinice.

Bibliografija sadrži predgovor, popis određenih časopisa i zbornika, abecedno kazalo struka, abecedno kazalo pisaca i prevodilaca i predmetno kazalo (za osobe, zemljopisna nazivlja, za mjesta, mjesne sadržaje i sl.). Članci teku logikom stručnog kataloga: po UDK oznakom.

Metodologija izrade je po principu sveobuhvatnosti.

Bibliografije članaka i časopisa koji izlaze u gradu Rijeci i obrađuju riječke teme

1. ĐEKIĆ, Velid. BIBLIOGRAFIJA ČASOPISA DOMETI: 1968-1983., 1984.

Ova sveobuhvatna bibliografija petnaest godišta riječkog časopisa "Dometi" plod je velikog broja autora različitih struka koji su registrirali gotovo 3000 bibliografskih jedinica koje govore o riječkim kulturnim zbivanjima u periodu od 1968. do 1982. Vrlo je veliki broj stvaralaca iz Rijeke, Kvarnerskog primorja, Istre i Gorskog kotara čija su djela objavljena iz različitih oblasti.

Građa je raspoređena po strukama UDK.

Bibliografija ima abecedno kazalo struka, imenski registar (za autora, prevodioce, autore likovnih priloga i suradnike), predgovor, tablicu godišta, kazalo urednika i članova uredničkog savjeta.

Cilj joj je objelodaniti povijesne činjenice, stvaralaštvo i kulturna zbivanja.

2. HANNER, Mladenka. BIBLIOGRAFIJA I-XXX, 1989.

Bibliografija je objavljena u "Vjesniku Historijskog arhiva u Rijeci i Pazinu"⁸

8 Vjesnik HARIp, god.31 (1989), Sv. XXXI (7-100)

O kompetentnosti bibliografije govore 104 autora s objavljenom građom. Obuhvaća ukupno 286 radova u prvih 30 svezaka (sv. 1/1953- sv. 30/1988.).

Izlazi kontinuirano, uglavnom svaki broj za godinu, a rjeđe za dvije.

Područje proučavanja joj je Istra, Rijeka, Hrvatsko primorje, Kvarnerski otoci i Gorski kotar, te susjedna područja: Dalmacija, Slovensko primorje, Trst.

Radovi su raspoređeni po stručnim skupinama UDK. Unutar skupine opisi su svrstani abecednim redom. Svi autori navode se u kazalu imena. Sadržaji koji se odnose na pojedinu jedinicu u predmetnom kazalu svrstani su kronološki- abecednim redom. Pod odrednicama mjesta podrazumjeva se i njihova okolica (npr. Cres, Krk- odnose se na cijeli otok). Arhivi, crkvene ustanove, muzeji - navode se u predmetnom kazalu prema mjestu u kojem se nalaze (npr. Rijeka - Historijski arhiv itd). Pod 8 predmetnica Rijeka, sa različitim pododrednicama, nalazi se 116 jedinica.

Sadrži uvod, bibliografski opis radova, abecedno kazalo struka, kazalo autora, predmetno kazalo.

3. MUNIĆ, Darinko. BIBLIOGRAFIJA: prilozi za povijest Istre, Rijeke, Hrvatskog primorja i Gorskog kotara, 1997.

Bibliografija "Jadranskog zbornika" od god. I./1956. - god./sv. 14/1991.

Bibliografija je nastala u povodu četrdesete obljetnice objavljivanja I. godišnjaka *Jadranskog zbornika* 1956. i zajedničkog djelovanja Povijesnog društva Istre iz Pule i Povijesnog društva Rijeka iz Rijeke.

Rezultat je tridesetpetogodišnjeg znanstveno-stručnog rada 155 potpisanih autora objavljenih priloga rasprava, članaka, prijevoda, ispisa povijesne građe, prikaza... Glavni dio ovog zbornika je bibliografija *Jadranskog zbornika* naslovljena *Popis radova objavljenih u "Jadranskom zborniku" od god. I./1956. do god./sv. 14./1991. godine*. Rađena je de visu.

Po predmetu se može svrstati u specijalne bibliografije, no u konačnici osigurava mjesto u okvirima opće bibliografije jer je

pokazatelj spoznaja o cjelokupnoj povijesno - kulturnoj baštini Zapadne Hrvatske i susjednih krajeva.

Sadrži 632 bibliografske jedinice.

Pod jednom predmetnicom Rijeka ima 80 različitih jedinica.

Sadrži ispis sažetaka na stranim jezicima (tal., franc., njem., engl.), kazalo osobnih i zemljopisnih odrednica i pojmova, te dva tabelarna prikaza s podacima o svemu objavljenom.

Od 11. broja uređena je po UDK klasifikaciji i ima znanstveno - stručnu oznaku ispred svakog priloga i članka.

U nastojanju lakšeg snalaženja i korištenja bibliografije – naslovi originalnih, izvornih članaka, rasprava i priloga, otisnuti su debljim (masnim) slovima.

4. ŠUPRAHA-PERŠIĆ, Milka. BIBLIOGRAFIJA 1993-2002., 2003.

Objavljena je u "Sušačkoj reviji", glasilu Kluba Sušačana u gradu Rijeci.

Za izradu bibliografije kompetentna je dugogodišnja djelatnica Gradske knjižnice Rijeka koja je dio svog rada posvetila predmetnoj obradi, te tako stekla neophodno znanje za izradu ove korisne bibliografije. Sveobuhvatna je, iscrpna (posebice u njenim prvim brojevima), ima efemernih radova⁹.

Raspored i organizacija je kronološki niz članaka. Ima predgovor, kazalo autora, predmetno kazalo. Pri izradi, autorica se oslanja na postojeće naputke za izradu predmetnih kataloga u Hrvatskoj knjižničarskoj praksi.

Cilj i svrha joj je shvaćanje važnosti zavičajne bibliografije u sabiranju građe o lokalnoj zajednici.

Pokriva razdoblje od 1993. – 2002. Ima ukupno 737 bibliografskih jedinica.

Kad je pokrenut časopis "Sušačka revija", on je aktualizirao teme važne za povijest grada Sušaka, ali i aktualnu komunalnu problematiku tog dijela grada Rijeke. Vremenom se nametnula potreba

9 Šupraha, M. Bibliografija 1993-2002//Sušačka revija: Glasilo za...Rijeka: Klub Sušačana, 2003., br. 1-40, str. 3

za sveobuhvatnijom bibliografijom kako bi "Sušačka revija" bila što upotrebljivija širokom krugu studenata, učenika, stručnjaka za pojedina područja, te najširem krugu korisnika. Tako je ona postala pouzdan izvor građe za korisnike različitih izraza.

OPĆE BIBLIOGRAFIJE

1. BIBLIOGRAFIJA JUGOSLAVIJE, 1980.

Objavljuje je Jugoslavenski bibliografski institut osnovan 1948. čiji su osnovni zadaci prikupljanje, istraživanje i objavljivanje bibliografske građe.

Bibliografija Jugoslavije - knjige brošure i muzikalije, tekuća nacionalna bibliografija, izlazi od 1950. u 24 sveska godišnje. Publikacije su sređene po UDK, s godišnjim imenskim i predmetnim registrima. Od 1975. sve bibliografske jedinice obrađuju se na osnovu ISBD(M)¹⁰.

Bibliografske jedinice bez obzira na pismo publikacije ispisane su latinicom a u onima koje se odnose na publikacije štampane ćirilicom stoji skraćenica ćir.¹¹

Bibliografija: članci...NIZ A, B, C registrira gotovo sve članke koji izlaze u časopisima Jugoslavije. Izbor je selektivan. Građa je sređena po UDK. Sve tri serije izlaze od 1950.- u mjesečnim svescima, s imenskim i predmetnim kazalom.

Napomena: prikaz natuknica Rijeka za vremenski period 1080. - 1985. slijedi u dodatku: slika 1.

2. HRVATSKA BIBLIOGRAFIJA, 1978- 1985.

Počeci tekuće Hrvatske bibliografije datiraju od Hrvatskog narodnog preporoda. Stanko Vraz u časopisu "Kolo" objavljuje popise hrvatskih knjiga (1842-1850). Hrvatska bibliografija nije bila prepoznatljiva sama po sebi - objavljena je pod pseudonimom Janko Rešetar (Kolo I 1842., Kolo VII 1850.; za godine 42.-47, poslije

10 ISBD(M) - međunarodni standard za obradu monografskih publikacija.

11 Jokanović, V., Popović, E., Stojanović, V. Mala jugoslavenska enciklopedija bibliotekarstva. Beograd: IRO "Nova knjiga", 1988.

njegove smrti (Torkvat) - Kolo VIII 1851. Taj popis knjiga izradilo je HKD¹².

Prva Hrvatska bibliografija kao samostalno izdanje izlazi 1941. – 1944. – završeno sa brojem 1-4 (četverobroj). Izlazila je 3x godišnje; uređena u 21 stručnoj grupi; imala je abecedni registar u svakom svesku, pri kraju godine: godišnji registar pisaca. Od 3. godišta izlazilo je bibliotečno izdanje¹³. Rađena je DE VIZU (metoda obrade je primarna). Obuhvaća publikacije u i izvan Hrvatske (ako je djelo hrv. autora).

Donosi podatke o cijeni i težini knjige, popis kratica. Uz knjige popisane su i note, karte i časopisi. Sadrži 500-700 jedinica.

Hrvatska bibliografija počinje ponovo izlaziti 1978. godine. Planirano je da izlazi mjesečno (ne uključuje ksteriorike- autore iz inozemstva) i ne popisuje serijske publikacije. Popisuje knjige, tiskane muzikalije i kartografsku građu. Ima stručni raspored u 42 skupine, a 1980. prelazi na UDK i primjenjuje standarde ISBD i formalne odrednice. Unutar pojedinih stručnih skupina građa je svrstana abecednim redom.

Ima kazalo autora i naslova u abecednom redu i predmetno kazalo (nema kumulacije godišta). Do 1990-te god. objavljeno je 2-3 tisuće jedinica. Podatke o tekućoj bibliografiji možemo još naći na CD- Rom-u za razdoblje 1990-2002.g., na Web str. Nacionalne knjižnice www.nsk.hr.

Napomena: prikaz natuknica *Rijeka* za 1980. i 1981. god. vidi u dodatku: sl. 2

(Izdanja od 1981- 1985. god., Gradska knjižnica Rijeka i Sveučilišna knjižnica Rijeka ne posjeduju.)

3. BIBLIOGRAFIJA RASPRAVA, ČLANAKA I KNJIŽEVNIH RADOVA, 1956.

Ova interesantna bibliografija znatno je unaprijedila i olakšala rad na području nauke, književnosti i umjetnosti, a naročito na području disciplina koje pokazuju naš život i našu zemlju kroz

12 HKD- Hrvatsko bibliotekarsko društvo

13 Imali su opise samo na jednoj strani, bili su perforirani i mogli su se istrgnuti u katalog.

područja književnosti, historije i muzike u razdoblju od 1956. do 1984.

Prvi urednik joj je **Mate Ujević**, ugledni hrvatski leksikograf i enciklopedista, bibliograf, pripovjedač, pjesnik i kritičar koji je pokrenuo i izdanje Hrvatske enciklopedije (1941.- 45.) i bio glavni urednik pet njenih objavljenih knjiga.

Konceptirana je u **3 tematske cjeline**:

NAUKA O KNJIŽEVNOSTI

I

- I/1 KNJIŽEVNOST OPĆENITO. TEORIJA KNJIŽEVNOSTI. UPOR-EDNA KNJIŽEVNOST
- I/2 HISTORIJA JUGOSLAVENSKIH KNJIŽEVNOSTI
- I/3 HISTORIJA STRANIH KNJIŽEVNOSTI
- I/4 KNJIŽEVNE PERIODIČKE PUBLIKACIJE
- I/5 HISTORIJA NARODNE KNJIŽEVNOSTI
- I/6 KNJIŽEVNA DRUŠTVA

II

JUGOSLAVENSKA KNJIŽEVNOST

- II/1 POEZIJA A-F, G-LJ, M-R, S-Ž.

III

STRANA KNJIŽEVNOST

- III/1 POEZIJA

IV

HISTORIJA

- IV/1 HISTORIJA OPĆENITO, POMOĆNE HISTORIJSKE NAUKE, ARHEOLOGIJA, DOKUMENTI, GRAĐA
- IV/2 HISTORIJA JUGOSLAVENSKIH NARODA
- IV/3 ? (nedostaje 12 tom - u knjižnici)

MUZIKA

Bibliografija rasprava, članaka i književnih radova uređena je po strukama, a unutar struka po autorima. Sadrži 13 svezaka.

U bibliografiji svaka cjelina ima predmetno kazalo. Za historiju je tiskan *Zaseban svezak* (sv.10 – za sv. 8. i 9.), a za ostala područja predmetni indeksi su unutar svakog sveska.

Predmetno kazalo raspoređuje bibliografske jedinice po predmetima.

Tako je npr. Bibliografska jedinica Rijeka i poezija indeksirana: Rijeka. Poezija ,

i: Poezija. Rijeka i - .

Napomena: natuknice *Rijeka* slijede u dodatku: sl. 3.

4. GRAĐA ZA HRVATSKU RETROSPEKTIVNU BIBLIOGRAFIJU KNJIGA 1835-1940, 1982.

Hrvatska retrospektivna bibliografija sadrži 140.000 glavnih i sporednih bibliografskih jedinica, odnosno predmetnih oznaka.

Objavila ju je Nacionalna i sveučilišna knjižnica (u razdoblju 1982-1999) u 25 svezaka.

Niz je opća retrospektivna bibliografija rađena po nacionalnom, jezičnom i teritorijalnom načelu s abecednim rasporedom autor-skih i anonimnih odrednica. Popisane su knjige, separati, pretisci, te autografirani strojopisi i rukopisi. Ima kazalo autora, naslova, predmeta i ISBN kazalo. Raspored građe je stručni - po UDK.

Obuhvaća razdoblje od preko sto godina.

To je do sada najopsežnija objavljena hrvatska bibliografija knjiga, a u planu je dopuna: izrada jedinstvenog kazala i Hrvatske retrospektivne bibliografije od početaka tiska do 1835. koja pripada korpusu CROATICA (nacionalni autori). Prestaje izlaziti 2000-te g.

Napomena: Prikaz broja bibliografskih jedinica koje se nalaze pod jednom natuknicom *Rijeka* u predmetnom kazalu – po sveščićima, slijedi u dodatku sl.4.

V. ENCIKLOPEDIJE

Enciklopedija: djelo u kojem se abecednim ili kakvim drugim metodičkim slijedom, okupljaju i sustavno obrađuju činjenice i spoznaje o svim ljudskim znanjima (opća enciklopedija) ili pak sva građa jedne znanosti, umjetnosti, područja (strukovna e. ili posebna e.)¹⁴

Domaće opće enciklopedije:

1. NARODNA ENCIKLOPEDIJA: SRPSKO-HRVATKO- SLOVENSKA, 1928., knj. 3, (N-R)

Natuknica na str. 927.

RIJEKA (Fiume), grad u Italiji. Leži podno kraskih brežuljaka, (Kalvarija), u krajnjem sjeveroistočnom kutu Kvarnera, koji se ovdje zove i Riječki zaliv, na desnoj strani Rječine, koja je na istoku rastavlja od grada Sušaka u kraljevini SHS....

Tekst na 6 stranica, (u 12 stupaca) donosi detaljan opis Rijeke.

Na kraju upućuje na literaturu (9 bibliografskih jedinica).

2. ENCIKLOPEDIJA LEKSIKOGRAFSKOG ZAVODA, 1967.

Natuknica na str. 475.-476.

RIJEKA, grad i najveća luka u Jugoslaviji, na ušću Rječine na unutarnjem rubu Riječkog zaljeva , 100 339 st.(1961.)...

Tekst od 60 redaka u stupcu.

Podnatuknica: Riječka rezolucija (u 35 redaka).

3. OPĆA ENCIKLOPEDIJA JUGOSLAVIJE, 1968.

Sv.7 (R – Srbija)

¹⁴ Enciklopedija.// Hrvatska enciklopedija. Zagreb: Leksikografski zavod "Miroslav Krleža", 1999.- .Sv. 3., str. 452.

Natuknica na str. 73.

RIJEKA, grad i glavna morska luka na jugoslavenskoj obali Jadrana (100.339 st. 1961). Izgrađena...

U tekstu na 4 stranice opsežan opis grada Rijeke, 6 slika (Brodogradilište Treći maj, Stup sramote u Rijeci, Rimski luk u Rijeci, Pogled na dio luke, Trsat i Gradski toranj.).

Na kraju teksta upućuje na LIT. (3 bibliografske jedinice).

4. HRVATSKA OPĆA ENCIKLOPEDIJA, 1980.

Natuknica na str.114.-115.

RIJEKA- grad i najveća luka Jugoslavije; 191 514 st. (1981.). Razvila se..

Nepune dvije stranice teksta+ slike luke, gradskog tornja.

5. HRVATSKA ENCIKLOPEDIJA,- (tekuća.... Izišlo 7 sv.-planirano 11... još nema R)

6. HRVATSKI ENCIKLOPEDIJSKI RIJEČNIK, 2002. g

Sadrži 110.000 osnovnih riječi i izvedenica, 47.000 hrvatskih imena, prezimena i lokaliteta njihove rasprostranjenosti, 18.000 obrađenih imena iz zemljopisa, povijesti, mitologije i opće kulture.

Natuknica na 1135. str.

RIJEKA Ž (G Rijeke) grad i glavna hrv. luka na ušću Rječine u Riječkom zaljevu, 167.964. stan. ..

7. ISTARSKA ENCIKLOPEDIJA, 2005.

Natuknica na str. 691.

RIJEKA (tal. FIUME), grad i najveća hrv. luka na obali istoimenog zaljeva...

143. 395 st. (2001.)

Tekst u 60 redaka u stupcu.

Domaće strukovne enciklopedije:**1. VOJNA ENCIKLOPEDIJA, 1974.**

Sv. 8 (Ratna privreda- Spahije)

Natuknica na str. 169.- 171.

RIJEKA... Tekst u 5 stubaca-(dvije i pol str.). Karta Riječkog zaliva. Podnatuknica: Istorija.

Na kraju upućuje na bibliografiju (12 bibl. jedinica)

2. POMORSKA ENCIKLOPEDIJA, 1960

Sv. 6 (P- Santa)

Natuknica na str. 632-639:

RIJEKA- grad i najveća luka u Jugoslaviji, 86.684.st. (1953)...

Tekst na 10 stranica, uz 8 slika i kartom Riječkog zaljeva.

Podnatuknice: grad. Luka. Privreda. Pomorske veze. Industrija. Historija. Brodogradnja. Pomorstvo. Ribarstvo.

Strane opće enciklopedije:**1. VOCABOLARIO UNIVERSALE ITTALIANO, 1834.****Vol. III (E-KU)**

Natuknica na str. 311.

FIUME(Geog.) Lat. Fanum S. Viti ad flumen. Cita della Morlacchia, sul golfo di Charnero.- Fiume della Amazzoni. V.Amazzone. (G)

2. NUOVA ENCIKLOPEDIA ITALIANA: OVERO DIZIONARIO GENERALE DI SCIEZE, LETTERE, INDUSTRIE, ECG. Torino: Univite tipografico- editrice Torinese, **1880.**

Natuknica na str. 556-557.

FIUME (geogr.)- Citta capoluogo del distretto del litorale ungherese, situata in una stretta valle allo sbocco della Fiumara nel golfo del Quarnero nell Adriatico...

Al tempo dei Romani...

3. DIZIONARIO DELLA LINGUA ITALIANA, 1924.

Natuknica na str. 837

FIUME. S. M. Aff. Al lat. Aureo Flumen. Granda adunanza d,acque che continuamente corrono infino al mare..

FIUMMANA e FIUMARA. S. F. Pin che Fiume, cioe Allagazione di molle acque..

4. ENCIKLOPEDIA MODERNA ITALIANA, 1934 Vol.II

Natuknica na str. 1371

FIUME (FM) citta italiana della Dalmacia, capoluogo della provincia omonima; ab. 52.928 : porto...

5. GRANDE DIZIONARIO ENCICLOPEDICO, 1935.

Vol. XIII

Natuknica na str. 33-38. (sa slikama)

FIUME (slovo: Rieca). Così detta dalla Fiumara che l'atraversa, e'la citta italianissima, che col suo porto formo lo sbocco dell Ungheria suul Adriatico e che questa sua naturale funzione e impedita dalla Jugoslavia, che ha preso possesso del suo retroterra dopo gli ultimi trattati. Ab. 52. 928 nel 1931....

Napomena: naslovi 1- 5 nalaze se u knjižnici Državnog arhiva Rijeka, a naslovi koji slijede, u Gradskoj biblioteci Rijeka.

6. ENCICLOPEDIA ITALIANA DI SCIENZE, LETTERE AD ARTI (1938-1948), 1948.

Natuknica na str. 953-954

FIUME (croato RIJEKA; XV, p.517; App. I. P. 601).- Secondo le disicioni del trattato di Porigi del 10 febbraio 1947, Fiume e stata ceduta dall Italia alla repubblica federale di Iugoslavio che l ha incorporata nella repubblica croata. Alla citta...

Podnatuknice: Provincia Carnaro. Storia.

Na kraju teksta upućuje na BIBL. (dviije bibliografske jedinice)

7. ENCICLOPEDIA ITALIANA EDIZIONE 1949.

Natuknica na str. 516-523

FIUME (A.T., 24-25-26).- Citta e porto della Venezia Giulia, situato a 45 20 22 di latitudine. N.e a 14 25 20 di long. E. Greenwich (2 longitude E. da Roma), dove la grande via novigabile dell Adriatico, penetrate profondamente fra la pensola apaninica e la Balcania...

Tekst na osam stranica detaljno opisuje Grad Rijeku. Uz tekst donosi 18 slika, grb Grada Rijeke, kartu i Fascimile pisma Gabriela d Annunzia prijatelju u Rijeci (1919.).

Podnatuknice: Storia.La Questione di Fiume.

Na kraju teksta upućuje na bibliografiju (31 bibl jedinicu)

8. ENCICLOPEDIA ITALIANA, 1950

Natuknica na str 601-602:

FIUME(XV, p.516.- Il sobborgo di la dalla Fiumara, che prendera pin tardi il nome di Sušak, si chiano, in un primo tempo..

Podnatuknice: Regolamento della cittadinanza. La provincia del Carnaro.

Uz tekst uz odrednicu Rijeka, upućuje na kraju na bibliografiju koja donosi građu o Rijeci (od 17 bibl. jedinica)., + sliku : Tempo votivo di Cosala).

9. ENCICLOPEDIA ITALIANA, 1952.

Natuknica na 449. str.:

FIUME(citta)...

Tekst u nekoliko redaka.

10. ENCICLOPEDIA UNIVERSALE ALFABETICA, 1972.

Natuknica na str. 1112.

FIUME, (ora- Rijeka) citta e porto, in fondo al golfo del Quarnaro, con 112.000 abitanti...

Tekst u 18 redaka u stupcu.

Natuknica na str.691

FIUME(Rijeka, Croazia), 15516 e, cartina, tavv 105-108, I...

Tekst u 16 redaka

11. ENCYCLOPEDIA AMERICANA THE INTERNATIONAL REFERENCE WORK, 1959.

VOLUME XI FALSTAFF-FRANCKAN :

Natuknica na str. 304.:

FIUME, fyoo ma, or RIJEKA), re-ye ka, seaport of the Adriatic, capital of an Italian province of the same name prior to 1947, whwn it was assigned to Yugoslavia inder the terms of the peace treaty following World War II; under Yugoslav sovereignty it is known as Rijeka (q.v.)...

Tekst od 65 redaka-na pola stupca. Na kraju teksta upućuje na studiju Consult Moodie. A.E. The Italo-Yugoslav Boundary: A study in Political Geography (London 1945.)

VOLUME XXIII PUMPS-RUSSELL VILLE:

Natuknica na str. 523.

RIJEKA, re-ja ka, Yugoslavia, seaport on the Adriatic, located at the head of the Gulf of Kvarnero, 40 miles southeast of Trieste. It was assigned to Yugoslavia by the Italian peace treaty of 1947, prior to which time it bore the name of Fiume..

Tekst u 10 redaka.

12. COMPTON S PICTURED ENCYCLOPEDIA AND FACT-INDEX, 1963.

The Easty Reference Fact- Index Q-R :

Natuknica na str. 395.

RIJEKA, Yugoslavia. See in Index Fiume.

Tekst se sastoji samo od uputnice na Fiume.

The Easty Reference Fact- Index. Guide to all volumes for subject beginning with F.:

Natuknica na str. 181

FIUME, Yugoslavia. On the eastern coast of the Adriatic Sea, about 40 miles southeast of Trieste, lies the city of Fiume.

Tekst u 27 redaka u stupcu, uz crtež karte Jugoslavije- smještaj Rijeke.

13. THE NEW ENCYCLOPEDIA BRITANNICA, 1768.

VOLUME 4 DELUSION- FRENSEN

Natuknica na str. 808.

FIUME (Croatia). see Rijeka

Tekst se sastoji samo od uputnice.

+

FIUME question, post – World War I controversy between Italy and Yugoslavia over the control of the Adriatic port of Fiume (known in Croatia as Rijeka; q.v.)...-

Tekst od 45 redaka- pola stupca.

VOLUME 10 RETI- SOLOVETS

Natuknica na str. 71.

RIJEKA, Italian FIUME, city, major port and industrial, commercial, and cultural centre of Croatia, located on the Kvarner (a gulf of the Adriatic Sea). It is the major port of Croatia. The city...

Tekst od 62 redaka- pola stupca, sa slikom: Monument to Independence overlooking the harbour at Rijeka, Croatia.

14. THE NEW ENCYCLOPEDIA BRITANNICA: THE INDEX. ...

A-X

Natuknica na str. 738.

FIUME (Croatia): see Rijeka (uputnica)

L-Z

Natuknica na str. 637.:

Rijeka, or Fiume (Croatia)

15. DER BROCK HAUS, 2004.

BAND 2 EIT-ISK:

Natuknica na str. 1385.:

FIUME, italien. Name der kroat. Stadt/ Rijeka

Tekst se sastoji samo od uputnice od jednog retka.

BAND 4 NAR-SHAO:

Natuknica na str. 3970.

WICYPEDIA

Pregledala sam slobodnodostupnu enciklopediju na Internetu:
WIKIPEDIA

Pod predmetnom odrednicom RIJEKA dobila sam pregledni enciklopedijski članak s poveznicama na Web stranici Grada Rijeka.

VI. LEKSIKONI

Leksikon (enciklopedijski rječnik)...1. Sinonim za rječnik. U početku označavao isključivo jezični rječnik. Tako i danas znači zbirku riječi nekog jezika, a bavi se i njihovim podrijetlom, tvorbom, uporabom i značenjem. 2. Leksikografsko djelo, informativni priručnik u kojem se u abecednom ili strukovnom rasporedu donosi pregled ukupnoga ljudskog znanja, i općeg sadržaja (opći leksikon) ili pak se daje pregled isključivo stručnoga sadržaja ograničenog na određeno područje (strukovni leksikon).¹⁵

Domaći opći leksikoni**1. LEKSIKON JLZ A-Ž, 1974.**

Natuknica na str. 835.

RIJEKA, grad i najveća luka u Jugoslaviji, na ušću Rječine u Riječkom zaljevu; 132.930 st...

Tekst u 35 redaka u jednom od tri paralelna stupca.

15 Leksikon.//Hrvatska enciklopedija. Zagreb Leksikografski zavod "Miroslav Krleža", 2004., Sv 6., str.500.

2. HRVATSKI OPĆI LEKSIKON A-Ž, 1996.

Natuknica na srt. 844.

RIJEKA, grad i gl. hrv. luka, na ušću Rječine u Riječkom zaljevu: 167 964. st.

Tekst u 26 redaka.

3. HRVATSKI LEKSIKON, 1997.

Natuknica na str. 367-369.:

RIJEKA, grad, najveća hrv. luka i sjedište Primorsko – goranske županije; 167 964 st. (1991)...

Tekst na 3 stranice, uz slike Rijeke

Strukovni leksikoni

1. POMORSKI LEKSIKON, 1990.

Natuknica: str.691.-692.

RIJEKA, najveći jugosl. trg. luka i grad (159 433 st., 1981.) na obali Riječkog zaljeva (Kvarnerski zaljev; SR Hrvatska); sjedište Jadrolinije i Jugolinije...

Tekst u 2 stupca, dosta opširno.

2. PRIRUČNI LEKSIKON, 1967.

Natuknica na 830.-831. str.

RIJEKA je grad u Hrv. Primorju, najveća luka Jugoslavije, 78.000 st..

Tekst u 64 retka. Podnatuknica: Riječka rezolucija.

3. VELIKI ŠKOLSKI LEKSIKON, 2003.

Natuknica na str. 828.:

RIJEKA, grad na ušću Rječine u Riječki zaljev, najveća hrv. Luka i središte Primorsko- goranske županije, 143 395 st. (2001.).

Tekst u jednom stupcu- 18 redaka. Slika u boji: Rijeka - korzo.

VII. OSTALI IZVORI:

1. KEGLEVIĆ, Zlatko. BIBLIOGRAFIJA: prilog građi za bibliografiju povijesti Rijeke: članci o Rijeci u Riječkim novinama 1843.-1918., 1992.
2. RIJEKA: geografija, etnologija, ekonomija, saobraćaj, kultura: zbornik. Zagreb: Matica Hrvatska, 1953., knj. I
Cilj: dati prikaz uloge Rijeke prema svom zaleđu u nacionalnom, političkom, ekonomskom i kulturnom pogledu. Ima kazalo imena, lica i mjesta. Sumaries. Građa je raspoređena u četiri poglavlja s priložima, ispravkama i dopunama, popisom suradnika i popisom slika.
3. SAMANI, S. BIBLIOGRAFIA STORICA DI FIUME, 1969.
4. SAMANI, S. DIZIONARIO BIBLIOGRAFICO FIUMANO, 1975.
5. ŽIC IGOR. KRATKA POVIJEST GRADA RIJEKE. Rijeka: "Adamić", 1998.
6. RIJEKA: turistički vodič. Rijeka: Rimedia, 2001.
7. DVD Turističke zajednice Rijeka
8. Web stranice: <http://www.vidi.hr>

**VIII. INFORMACIJSKI IZVORI,
NJIHOVO VREDNOVANJE I KORISNOST**

Uspješnost svake informacijske službe temelji se na aktualnosti informacija koje pruža i na opsegu udovoljavanja potreba korisnika.¹⁶ J.H. Shera kaže da knjižnica, naročito narodna, daje na raspolaganje velik izbor informacija kako bi korisnik mogao odabrati onu koja najbolje odgovara njegovoj potrebi...¹⁷ Nadalje upozorava da bibliotekari ne bi smjeli govoriti o prosječnom čitatelju kojega zapravo i nema, jer svaki korisnik ima svoje posebne potrebe koje bibliotekar mora uvažiti u skladu sa "zakonima" S.R.

-
- 16 Sečić, D. Informacijska služba u knjižnici. Zagreb: Naklada Benja, 1995. g, str 14
 - 17 Shera, J.H. Introduction to library science. Littleton, Co: Libraries Unlimited, 1976. Str. 63

Ranganathana : " Svakoj knjizi njezin čitatelj" i "Svacom čitatelju njegova knjiga".

Kako imamo more izvora prisutnih u knjižnici – najvažnije ih je procijeniti. W. Katz kaže da je to posao knjižničara. Knjižničar mora pratiti promjene, izvore i procijeniti što je najbitnije za knjižničara i sve korisnike. Primarni kriteriji vrednovanja su

- a. *Svrha*. Svrha priručnika mora biti evidentna (naslov ili sadržaj), da li je autor kompetentan, da li su izvršene najosnovnije informacije – da li izvori odgovaraju svrsi upita? Smjernice do dolaska informacija dobivaju se kroz
- b. *Sadržaj* koji bi trebao dati podatke što očekuje autor da će taj rad postići
- c. *Index* koji daje primjere koje su teme pokrivena. Važno je da priručnici imaju kazala – bez njih su beznačajni.¹⁸

Korisnika treba usmjeriti, pomoći mu. Cilj uvijek treba biti isti, a to je: odgovor na zadano pitanje. Informacija mora biti aktualna, pravovremena, kvalitetna. Korisnik mora dobiti brz, točan, iscrpan odgovor. Za knjižničara to je često refleksna radnja. Knjižničar mora vrednovati, interpretirati i pojasniti podatke korisniku. Vrednovanje traženja informacija uključuje kvalitetu i opseg odgovora na postavljeni upit, ažurnost bibliotekara, raspoložive priručnike, vodiče koji poboljšavaju pretraživanje, utrošeno vrijeme, pretraživanje izvora i izvan knjižnice. Bitno je znati upotrijebiti bibliografije, kataloge, priručnike, leksikone....

Kao knjižničaru - diplomantu, u ulozi korisnika knjižnice, prilikom izrade ovog rada bila mi je važna i značajna pomoć informatora u knjižnicama koje sam posjećivala. Nailazeći na različite poteškoće u traženju određenih izvora i te kako mi je postajalo jasnije značenje ogromne uloge informacijskog stručnjaka u knjižnici i kolika je njegova neprocjenjiva važnost. Katz-ova teorija o dobrom knjižničaru činila mi se značajnijom, a njena potvrda u stvarnosti - potrebnijom. Ono što sam otkrila na tom svom putu je porazna činjenica da neki knjižničari zanemaruju svrhu svoga postojanja u knjižnici.

18 Katz, W. Introduction to reference Work. Ch. I. Reference librarians on the information highway. Evaluation of reference sources. 8th ed. New York: Mc Graw-Hill Book Company, 2002. Str. 26-28

Moram priznati da su moja očekivanja premašila ono dobiveno – što me navelo na niz monologa vezanih uz stručno usavršavanje knjižničara. Poneki knjižničar ipak bi trebao ponovo proučiti Katzovo poglavlje "What it takes. Will you be good reference librarian?"¹⁹ Po njemu uspješan knjižničar mora imati :

1. *Znanje* – to znači da knjižničar mora znati bolje od ikoga iskopati informacije nekog znanstvenog polja
2. *Komunikacijske sposobnosti* – to znači da mora znati razgovarati sa svim vrstama ljudi kako bi otkrio što oni trebaju
3. *Kompetenciju u izboru i traženju materijala* – iz popisa podataka do almanaha i bibliografija²⁰

Knjižnice danas imaju prepoznatljivu ulogu u informacijskoj djelatnosti. One postaju bibliotečno- informacijski centri. Jedan od najvećih autoriteta za predmet informacijska služba, W. Katz, smatra da se knjižnična informacijska služba bavi i pretraživanjem literature – odnosno ima ulogu "odskočne daske" prema informacijskoj znanosti. Uloga bibliotekara kao informatora neprocjenjiva je. Katz kaže da svaki bibliotekar danas treba biti osposobljen za:

- prikupljanje spoznaja o ukupno dostupnim informacijskim izvorima i procjenu vjerojatnosti uspjeha određene strategije pretraživanja u određenoj situaciji
- djelotvorno organiziranje podataka i informacija za korištenje
- korištenje niza informacijskih tehnologija za razumijevanje korisnika i zadovoljavanje njihovih informacijskih potreba²¹

Važno je da bibliotekar i korisnik u priručniku mogu pronaći brze odgovore na svoja pitanja. Pri tome treba imati na umu da su dobro izrađena kazala glavni kriteriji za vrednovanje referentne publikacije.

19 Što je potrebno. Hoćete li biti dobar knjižničar?

20 Katz, W. Introduction to reference Work. Vol. I. Basic information services. Ch. I. Reference librarians on the information highway. 8th ed. New York: The Mc Graw Hill Book Company, 2002. Str. 13

21 Katz, W. Introduction to reference Work. Vol I. Basic information services. 5th. ed. New York: Mc Graw Hill Book Company, 1987. Str. 31

Odgovarajući na informacijske potrebe korisnika, kvalitetan rad bibliotekara ovisi o pristupu brojnim informacijskim izvorima, pa i građi koja je pohranjena u drugim knjižnicama i knjižničnim mrežama.

Ako bibliotekar cijeni svoju struku - nastojat će pružiti korisniku valjanu i kvalitetnu uslugu.

U većini knjižnica prevladavaju tradicionalni tiskani izvori informacija, pa im se stoga treba posvetiti najviše pažnje. Potrebno ih je djelotvorno kombinirati s korištenjem elektroničkih medija. U 3. izdanju svoje knjige (1978.) Katz povezuje nekonvencionalne izvore informacija sa zadaćom knjižnice da djeluje kao informacijsko središte. U skupinu nekonvencionalnih izvora Katz ubraja i stručnjake svih profesija od kojih građanin može dobiti savjet ili informaciju.

Knjižničar mora vrednovati izvore informacija.

U Reference Librarian as Information Mediator ²²/Knjižničar kao posrednik/ Katz W. kaže :

“Veliki, važan odgovor na problem Knjižničara kao posrednika u traženju informacija jest odrediti što je važno, što je potrebno, a što treba odbaciti.

Kao posrednik u traženju informacija knjižničaru je danas povjerena uloga u informacijskoj zajednici sutrašnjice. Gdje je jednom knjižničar bio korisni pojedinac, sutra kao posrednik, on ili ona biti će neophodan.

Knjižničari mogu smatrati masu informacija blagoslovom ako ništa drugo onda to

(1) povećava priliku (mogućnost) pronalaska najnovijeg, trenutnog i točnog odgovora i (2) ohrabruje laika da smatra knjižničara osobom školovanom za nošenje sa tom masom informacija.

U prošlosti knjižničari su imali suprotan problem. Nikad nisu bili sigurni hoće li korisnik primiti dosta informacija o problemu, tendencija je bila dati korisniku sve što god se može dati pa da onda on sam izabere. Zahvaljujući današnjem mnoštvu informacija

²² Katz,W. Introduction to referenc work. 8th ed. New York: Mc Graw-Hill Book Company, 2002. Vol. II Reference servis and reference processes., str. 25/26

ova formula može voditi samo u promašaj i frustraciju korisnika. Profesionalci, naravno, mogu još i danas tražiti sve informacije koje postoje, ali takvi su rijetki.

Zdrav razum određuje profesionalnog knjižničara da diktira i kontrolira informacije. Sposobnost da odredi što je dobro, loše ili nerazumljivo za pojedinca i njegov problem, *srž* je stvari. *To je ono što knjižničar vježba svaki dan.....* Kako netko može odabrati pravi časopis /periodiku/ ili članak od preko 120 000 do 170 000 časopisa koji se izdaju... Koja knjiga je baš prava za pojedinog korisnika? Da li da se zibunjeni srednjoškolac priključi na Internet ili da se obrati specijaliziranim servisu kako bi pronašao podatke... kako odabrati pravu stranicu...

Knjižničar odabire što je potrebno i tako pomaže ukrotiti informacijskog diva. Pored uključivanja i isključivanja pojedinih informacija knjižničar se mora baviti onime što je dostupno.

Koliko je važno dobro izvagati koje informacije su potrebne, važno je i razumjevanje korisnikovih potreba. To podrazumjeva da knjižničar ima određene sposobnosti kada se postave pitanja:

1. *Razumijevanje korisnikovih potreba.* U većini slučajeva knjižničar mora razumjeti istraživački proces. Kako se od hrpe neorganiziranih podataka može doći do posebnog podatka ili grupe podataka koje mogu pomoći u rješavanju problema.
2. *Razumjevanje da većina ljudi uz svoje pitanje imaju pitanja o informaciji samoj* i često rade na slijepo o tezi koju do kraja ne razumiju. Gađati i promašiti je čest način u istraživanjima poput a) rješenje za adolescentski kriminal, b) vrijednost doprinosa Henry Jamesa klasičnom romanu ili c) riješi značenje širenja svemira...

Korisnik se kreće od općeg prema pojedinačnom i očekuje pomoć knjižničara. Primjeri uključuju isfrustriranog tesaru koji traži informacije o konstruiranju krova garaže i ne želi sve podatke koji postojeo tesarstvu i povijesti garaža ili pak srednjoškolca koji traži podatke za rad "demokracija nasuprot socijalizmu" gdje knjižničar mora smanjiti i odvojiti minimalan materijal prema kratkom vremenu i obrazovnom podrijetlu učenika."

Pregledavajući različite izvore koje bih mogla izdvojiti kao korisne za odabranu temu ovog rada, shvatila sam da su sve teškoće

za nekoga tko se želi baviti takvom građom – zapravo objektivne prirode.

Najživlja književna, kulturna i štamparska djelatnost na hrvatskom jeziku razvija se u Rijeci početkom 20. stoljeća i traje do početka Prvog svjetskog rata. Razdoblje od 1921.-1945. donosi prekid svake kulturno – prosvjetne djelatnosti za Hrvate, jer je to period talijanske vladavine u Rijeci. Ponovni kulturno-politički razvitak počinje nakon oslobođenja.

Bibliografija Jugoslavije, za godine kada je Hrvatska bila integralni dio Jugoslavije, donosi teme koje su odgovarale tadašnjoj ideologiji vremena, te je selekcija članaka možda ideološki obojana.

Pregledom Hrvatske bibliografije iz broja u broj primijetila sam da su natuknice Rijeke relativno oskudne, preskromne s obzirom na broj članaka koje obrađuje, te zaključujem da je Hrvatska bibliografija ekstremno selektivna te nije bogat izvor informacija općenito, pa ni na temu Rijeke. Možemo reći da je velika šteta što se Hrvatska bibliografija mora pretraživati sveščić po sveščić u svojoj ON LINE verziji.

Veliki problem u pretraživanju takve bibliografije, jer ne postoji mogućnost elektroničkog pretraživanja niti pretraživanja bibliografije u cijelosti - po godinama, zaista iziskuje mnogo vremena, te predstavlja dodatni problem.

Najbogatiji izvor informacija je svakako skupni katalog CROLIST i tematske bibliografije koje su veoma korisne u sakupljanju građe iz koje ćemo saznati više o Rijeci.

Naravno – upotrebljivost svih navedenih informacijskih izvora zavisna je o aspektu vezanom za Rijeku kao takvu (npr. povijest ili geološka istraživanja – te će korisnik posegnuti za izvorom koji mu je tematski najprihvatljiviji).

Upravo u tom aspektu, knjižničar će odigrati ključnu ulogu u usmjeravanju korisnika na odgovarajući informacijski izvor.

Da li se možemo složiti između ocjene i procjene ima li dosta informacijskih izvora o Rijeci relativno je – no mišljenja sam da su ti izvori svakako kvalitetnije upotpunjeni bibliografijom koja je nedavno objavljena u Osijeku pod nazivom " *Bibliografija o arhivima*,

čitaonicama, knjižnicama i muzejima: napisi iz riječkih i sušačkih hrvatskih novina od 1900. do 1999. godine, na području današnjih županija Primorsko-goranske, Istarske i Ličko-senjske."

Bibliografija je rezultat višegodišnjeg stručnog rada autorice Katice Tadić.

Sačinjena je od novinskih napisa objavljenih tijekom 20.st. o arhivima, čitaonicama, knjižnicama i muzejima u Kvarnerskom primorju, Istri, Gorskom kotaru i Lici. Broji 9558 jedinica. Kronološki niz započinje napisima iz novina "Novi list" (1990. do 1907.), a završava sa "Novi list"(1954.-1999.). Retrospektivna je, regionalna, specijalna jer obuhvaća samo određene institucije kulture, analitička jer izdvaja pojedine napise i obrađuje ih. Ima predgovor, uvodnu riječ, upute za upotrebu, popis novina sa kraticama, predmetno kazalo, mjesno kazalo, autorsko kazalo.

Zbog podataka koje donosi značajan je oslonac u istraživanju hrvatske knjižne baštine i kulturnih ustanova, osobito za prostor spomenutih županija.

Slika natuknica *Rijeka* u dodatku, pokušaj je cjelovitijeg uvida u zbivanja iz područja koje tema donosi.

Natuknice sam izdvojila zbog preglednosti.

Ostali spomenuti izvori navode se zbog korisnosti informacija za građu kojom smo se bavili.

IX. ZAKLJUČAK

Kulturna povijest naroda, a posebno Hrvata u Rijeci, jeste povijest borbe za nacionalnu kulturu.

Na kulturnom oličju Rijeke vidljivo se odrazila i politika vladajućih režima u prošlosti. Kulturno – historijska zbivanja i politički događaji u Rijeci obilježili su i određena razdoblja u njenom kulturnom razvitku. Kao svjedočanstva vremena i borbe za opstanak - stvorena su brojna kulturna djela kao dokaz otporne i stvaralačke snage naroda, a što se u određenim područjima i određenim razdobljima zbiva vidljivo je u brojnim bibliografijama.

Iz svega što je napisano možemo zaključiti da nam stoje brojni izvori na raspolaganju za pronalaženje građe na temu Rijeka. Korisnik će posegnuti za izvorom koji mu je tematski najprihvatljiviji.

S obzirom na povijest Rijeke kao podvojenoga grada nailazimo na teškoće, te iz te činjenice proizlazi npr. da je glavnina građe do 1945. publicirana na talijanskom jeziku za područja grada koje nazivamo FIUME- što znači *Rijeka osim Sušaka*, pa je i nasljeđena Biblioteca Civica²³, dio fonda Sveučilišne knjižnice Rijeka, uglavnom građa na talijanskom jeziku.

Građu na hrvatskom jeziku posjeduje Gradska knjižnica Rijeka – koju je baštinila od svoje prethodnice Gradske biblioteke na Sušaku.

S obzirom na povijest koju je Rijeka dijelila u različitim državama i različitim jezičnim i kulturološkim krugovima, sekundarni i tercijarni izvori informacija o njoj upućuju na to da bez obzira na navedene izvore ipak možemo zaključiti da su podaci možda nedostatni.

Možda budućnost uslijedi integralnim popisivanjem na temu grada Rijeke u nekoj budućoj sekundarnoj bibliografiji.

Svakako je drugačije kad netko poznaje sredinu, pa je i informacijski aspekt drugačiji – lakše mu je baviti se informacijskim aspektom te sredine.

Bavljenje ovom građom pomoglo mi je da i sama složim mozaik priče o toj cjelini.

Rijeka je gospodarsko, kulturno i znanstveno sjedište, tranzitni grad sa stanovništvom hrvatskog jezičnog izraza u kojem je 1530.

23 Osnovana je 1626. godine i temelji se na fondovima Isusovačkog kolegija u Rijeci (Collegii Soc. Jesu Fluminensis), njihove gimnazije i visokog učilišta. 1782. godine otvorena je kao javna gradsko-gimnazijska knjižnica. Od 1840. prima obavezni primjerak svih tiskanih publikacija u Rijeci, a od 1842. otvorena je kao javna knjižnica "Biblioteca civica". Pod tim imenom djeluje sve do 1948. godine kada se osniva Naučna biblioteka Rijeka, čiji osnovni fond postaje "Biblioteca civica". 1912. god. u ovoj knjižnici se stvara zbirka građe zavičajnog karaktera pod imenom "Fluminensia". Fond knjiga se sastoji od 37.000 svezaka monografija, periodike i sitnog tiska. Tu je i 11 inkunabula. Danas je to zaseban fond zaštićen kao spomenik kulture, hrvatske i europske baštine.

biskup Šimun Kožičić osnovao glagoljsku štampariju koja je radila do 1531. Rijeka je bila drugo mjesto na hrvatskom tlu koje se služilo tim velikim izumom čovječanstva - što svjedoči o tome da je Rijeka već tada bila jedno od kulturnih centara Hrvatske.

Kraj osamnaestog stoljeća u Rijeci, opći privredni i ekonomski zamah početka Adamićevog doba, donosi veliku promjenu u odnosu prema knjizi.

Počinje se ostvarivati ideja osnivanja knjižnice "ad usum publicum".

1779. grad dobiva svoju prvu latiničku tiskaru. Prvu nakon gašenja glagoljske tiskare Šimuna Kožičića Benje 1531.god.. Tiskara Karletzky će živjeti sa Rijekom sve do 1894., a u prvih 40 godina djelovat će kao jedina gradska tiskara. To je jedna od ljepših povijesnih priča Rijeke.

Kroz brojne natuknice u prikazanim bibliografijama i bibliografskim pomagalima saznajemo o Rijeci kao gradu bogate i burne povijesti, njenom ekonomskom položaju, političkim i kulturnim prilikama, saobraćaju, školstvu, društvenim djelatnostima, arhitekturi, spomenicima koji datiraju iz I. stoljeća i doba Rimljana... grofovima Devinskim, Krčkim knezovima, obitelji Walsae, carici Mariji Tereziji, Francuzima, Englezima, Talijanima, Mađarima, revoluciji, rezoluciji, nemirima i ratovima...

Kako su se mijenjale političke prilike tako se mijenjala i nacionalnost učenika gimnazije. Riječani su godine 1825. Illyri, 1826. Hungari, 1848. Croate. Djeca iz Primorja su 1825. Illyri, otočani i Senjani su Dalmate, a ona iz unutrašnjosti Istre su Istriani da bi svi 1848 postali Croate. Tada su učenici gimnazije bili Ivan Zajc, glazbenik, Adolf Veber, književnik, Franjo Rački, povjesničar i političar, Eugen Kvaternik, političar, Erazmo Barčić, riječki patricij i najgovorniji Hrvat u gradu, ...braća Anton i Ivan Mažuranić.²⁴

Brojna poznata imena i događaji svjedočanstva su riječke prošlosti. Predugo bi trajalo nabrajati imena kao što su Andrija Ljudevit Adamić, Iginio Scarpa, Josip Jelačić, Giovanni de Ciotta, Frano Supilo, Milan Marjanović, Ante Trumbić, Ivan Harambašić... Andrija Rački, Janko Polić Kamov...

24 Žic, I. Kratka povijest grada Rijeke. Rijeka: «Adamić». 1998.

Kroz Rijeku su oduvijek rado prolazili ljudi, pa tako i brojni pisci koji su je raseljeni diljem svijeta opjevali u svojim djelima.

To je grad jake industrije i prometa, izvanrednog zemljopisnog položaja, mediteranski grad bečkog i talijanskog arhitektonskog ugođaja, te najljepših primjera europske moderne arhitekture. Grad brojnih hotela, muzeja, palača, s kazalištem Ivana pl. Zajca., Guvernerovom palačom, Modernom galerijom, Crkvom Sv. Gospe Trsatske, franjevačkog Svetišta Majke Božje, Crkvom Sv. Jerolima, Katedralom Sv. Vida, Trsatskom gradinom, Korzom, Sveučilištem koje ima korijene u Isusovačkom kolegiju iz 1627. godine i 8 fakulteta, Sveučilišnom knjižnicom, književnim krugovima, zanatima, morčićima, karnevalima....

Nekada beznačajno mjesto – razvilo se u gotovo 50 četvornih km. površine . Okolica Rijeke: Opatija, Volosko, Lovran, Mošćenice, Grobničko polje, Krk, Crikvenica, Kraljevica, Novi Vinodolski ...sve je to suvremena Rijeka, rasterećena nesretne Europske povijesti.

Županija primorsko- goranska prema popisu stanovništva 1991. god imala je 323.130 stanovnika, što čini 6,8% stanovništva republikke Hrvatske. Na obalnom području živi 255.000 stanovnika ili 79%. Grad Rijeka, po podacima iz Istarske enciklope, 2001. god. ima 143.395 stanovnika.

U potrazi za informacijskim izvorima posjetila sam javne knjižnice u Rijeci i nastojala sabrati što više građe do koje sam mogla doći, ali vjerujem da je dosta toga ostalo nepopisano.

X. LITERATURA

BIBLIOGRAFIJE

1. BIBLIOGRAFIJA JUGOSLAVIJE. Beograd: Jugoslavenski bibliografski zavod, 1980.
2. BIBLIOGRAFIJA (1989.-1998.) // FLUMINENSIA: časopis za filološka istraživanja. Rijeka: Filološki odjel Pedagoškog fakulteta u Rijeci, 1998. god 10, br. 2, 1-84

3. BIBLIOGRAFIJA RASPRAVA, ČLANAKA I KNJIŽEVNIH RADOVA. Zagreb: Leksikografski zavod FNRJ, 1956.
4. BLAŽEKOVIĆ, T. FLUMINENSIA CROATICA: bibliografija knjiga, časopisa i novina izdanih na hrvatskom ili srpskom jeziku na Rijeci. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1953.
5. GRAĐA ZA HRVATSKU RETROSPEKTIVNU BIBLIOGRAFIJU KNJIGA 1835-1940. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna biblioteka, 1982.
6. HANNER, M. BIBLIOGRAFIJA I-XXX. // VJESNIK HISTORIJSKOG ARHIVA U RIJECI I PAZINU. Pazin, Rijeka: Vjesnik HARIp, 1989, god. 31 (1989), sv. XXXI (1-100)
7. HRVATSKA BIBLIOGRAFIJA. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna biblioteka u Zagrebu, 1978- 1985
8. KEGLEVIĆ, Z. BIBLIOGRAFIJA: rasprave i članci o Istri, Hrvatskom primorju i Gorskom kotaru u časopisima i zbornicima SRH 1945-1970. Rijeka: Izdavački centar Rijeka, 1979.
9. ĐEKIĆ, V. BIBLIOGRAFIJA ČASOPISA DOMETI. Rijeka: Izdavački centar Rijeka, 1984.
10. MUNIĆ, D. BIBLIOGRAFIJA. // JADRANSKI ZBORNİK: prilozi za povijest Istre, Rijeke, Hrvatskog primorja i Gorskog kotara. Pula, Rijeka: Društvo za povijest i kulturni razvitak Istre – Pula, Povijesno društvo Rijeka- Rijeka, 1997, god. 1996-1997, sv. 17, str. 1-194
11. SAMANI, S. BIBLIOGRAFIA STORICA DI FIUME. Roma: Edizioni della Societa di studi Fiumani, 1969.
12. SAMANI, S. DIZIONARIO BIBLIOGRAFICO FIUMANO. Dolo-Venezia: Istituto tipografico editoriale, 1975.
13. ŠUPRAHA-PERŠIĆ, M. BIBLIOGRAFIJA 1993-2002. // SUŠAČKA REVIJA. Rijeka: Klub Sušačana, 2003., 1-40
14. TADIĆ, K. BIBLIOGRAFIJA O ARHIVIMA, ČITAONICAMA, KNJIŽNICAMA I MUZEJIMA: NAPISI IZ RIJEČKIH I SUŠAČKIH HRVATSKIH NOVINA OD 1900. DO 1999. GODINE, NA PODRUČJU DANAŠNJIH ŽUPANIJA PRIMORSKO-GORANSKE, ISTARSKO I LIČKO-SENSKE. Osijek: Filozofski fakultet, 2005.

ENCIKLOPEDIJE domaće

1. ENCIKLOPEDIJA LEKSIKOGRAFSKOG ZAVODA. Zagreb: JLZ, 1967.
2. HRVATSKA ENCIKLOPEDIJA. Zagreb: Leksikografski zavod "Miroslav Krleža", 1999.-
3. HRVATSKI ENCIKLOPEDIJSKI RIJEČNIK. Zagreb: Novi liber, 2002.
4. HRVATSKA OPĆA ENCIKLOPEDIJA, Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 1980.
5. ISTARSKA ENCIKLOPEDIJA. Zagreb: Leksikografski zavod "Miroslav Krleža", 2000.
6. NARODNA ENCIKLOPEDIJA: SRPSKO-HRVATKO-SLOVENSKA. Zagreb: Bibliografski zavod, 1928.
7. OPĆA ENCIKLOPEDIJA JUGOSLAVIJE. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 1968.
8. POMORSKA ENCIKLOPEDIJA. Zagreb: Izdanje i naklada Leksikografskog zavoda FNRJ., 1960.
9. VOJNA ENCIKLOPEDIJA. Beograd: Redakcija Vojne enciklopedije, 1974.

ENCIKLOPEDIJE strane

1. COMPTON S PICTURED ENCYCLOPEDIA AND FACT-INDEX, volume 12 F.E. Compton & Company, William Benton, publisher Chicago- Toronto, 1963.
2. DER BROCK HAUS IN FÜNF BANDEN: zeunte 10, neu bearbeitete Aufl., Leipzig : - Mannheim : F. A. Brockhaus GmbH, 2004.
3. DIZIONARIO DELLA LINGUA ITALIANA. Torino: Unione tipografico- editrice Torinese, 1924.
4. ENCICLOPEDIA ITALIANA DI SCIENZE, LETTERE AD ARTI (1938-1948), seconda appendice A-H. Roma: Istituto della Enciclopedia Italiana fondata da Giovanni Treccani, 1958.

5. ENCICLOPEDIA ITALIANE edizione 1949. ristampa fotolitica del volume XV, pubblicato nel. 1932., FER-FRANCI. Roma: Istituto della Enciclopedia Italiana da Giovanni Treccani, 1950.
6. ENCICLOPEDIA ITALIANA, ristampa fotolitica della appendice i; pubblicata nel 1938. Roma: Istituto Poligrafico della Stata, 1950.
7. ENCICLOPEDIA ITALIANA INDICI (SECONDO EDUZIONE) Giovanni Treccani, Roma 1952.
8. ENCICLOPEDIA ITALIANA APPENDICE 200..Roma: Istituto della Enciclopedia Italiana.
9. ENCIKLOPEDIA MODERNA ITALIANA. Milano:Sonzogno, 1934.
10. ENCICLOPEDIA UNIVERSALE ALFABETICA, volume quinto, Milano: Libri della casa, s.r.l., 1972.
11. GRANDE DIZIONARIO ENCICLOPEDICO V. Torino: Unione tipografico-editrice Torinese, 1935.
12. NUOVA ENCICLOPEDIA ITALIANA: OVERO DIZIONARIO GENERALE DI SCIEZE, LETTERE, INDUSTRIE, ECG. Torino: Univite tipografico- editrice Torinese, 1880.
13. THE ENCYCLOPEDIA AMERICANA THE INTERNATIONAL REFERENCE WORK: first published ea in 1829. complete in thirty volumes. New York, Chicago; Washington, D.C. Americana Corporation, 1959.
14. THE NEW ENCYCLOPEDIA BRITANNICA MICROPEDAEDIA READY REFERENCE; fonded 1768. London, New Delhi, Paris, Seul, Sydney, Taipei, Tokyo: Encyclopedia Britanica, Inc., 2003.
15. VOCABOLARIO UNIVERSALE ITTALIANO: Compilato a cura della societa tipografica. Napoli: Dai Torshi del tramer, 1834.

KNJIGE:

1. JOKANOVIĆ, V., POPOVIĆ, E., STOJANOVIĆ, V. Mala jugoslavenska enciklopedija bibliotekarstva. Beograd: IRO "Nova knjiga", 1988.

2. KATZ, W. Introduction to reference work. 8th ed. Boston etc.: McGraw Hill, 2002. - 2sv. Vol. 1. Basic information services ; Vol. 2. Reference services and reference processes. Str.13- 28.
3. KATZ,W. Introduction to reference Work. Sv.1. Basic information sources. 5.izd. New York: Mc Graw Hill Book Company, 1987. Str. 31
4. SEČIĆ, D. Informacijska služba u knjižnici. Rijeka: Benja, 1995, str 53-54.
5. SHERA,J.H. Introduction to library science. Littleton, Co: Libraries Unlimited, 1976. Str. 63
6. TADIĆ, K. Rad u knjižnici. Opatija: Naklada Benja, 1994., str.29.
7. VUKOTIĆ- MOTTL, S. Zavičajne zbirke SR Hrvatske. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske god. XXII (1976.)
8. ŽIC IGOR: KRATKA POVIJEST GRADA RIJEKE. Rijeka: "Adamić", 1998.

LEKSIKONI:

1. HRVATSKI LEKSIKON. Zagreb: Naklada Leksikon, 1997., II sv. L- Ž
2. HRVATSKI OPĆI LEKSIKON A-Ž. Zagreb: leksikografski zavod "Miroslav Krleža", 1996.
3. LEKSIKON JLZ : A-Ž. Zagreb: JLZ, 1974.
4. POMORSKI LEKSIKON. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod "Miroslav Krleža", 1990.
5. PRIRUČNI LEKSIKON. Zagreb: Znanje, 1967.
6. VELIKI ŠKOLSKI LEKSIKON. Zagreb: Školska knjiga, 2003.

ELEKTRONIČKI IZVORI:

- *Biblioteca civica. Sveučilišna knjižnica Rijeka.*
<http://www.svkri.hr//katalog/civica.html>(20.10.2005.)

- *CROLIST. Katalog Sveučilišne knjižnice Rijeka*
<http://crolist.svkri.hr>(4.11.2005.)
- *Hrvatske bibliografije. Nacionalna i sveučilišna knjižnica.*
http://www.nsk.hr/bibliografije/bibliografije_1.html
(23.10.2005.)
- *Zavičajna zbirka Adriatica. Sveučilišna knjižnica Rijeka.*
<http://crolist.svkri.hr/bib/22/naslov.html> (29.9.2005.)

XI. DODATAK

Sl. 1: Rijeka kao natuknica u BIBLIOGRAFIJI JUGOSLAVIJE u vremenskom periodu 1080-1985

SERIJA A: DRUŠTVENE NAUKE: ČLANCI I PRILOZI U SERIJSKIM PUBLIKACIJAMA

1980. god.

Rijeka – KPJ- osnivanje - 1921 god.

Rijeka – KPJ- 1943. god.

Rijeka – hrvatsko školstvo - 1868 -1919. god.

Rijeka – D' Anuncijev pohod - ideološki aspekt
ekonomski položaj- 1945.god.

istorija

KPJ- istorijat

političke prilike –1918- 1924.god.

politička zbivanja 1943- 1944. god.

Radničko samoupravljanje- istorijat

1981. god.

Rijeka – političke prilike- 1943 1944.god.

Riječka luka – posleratna obnova

1982. god.

Rijeka – istorijat- 1918-1924.

Rijeka – fašistička okupacija- 1941. god.

KP Italije- delovanje- 1940 – 1941. god.

Rijeka – drumski saobraćaj

Rijeka – istorijat- 1918 – 1924.

1983. god.

Rijeka – ekonomska stabilizacija

Rijeka – tršćanska operacija- NOB

Rijeka – masonstvo
neprijateljski dokumenti

Rijeka – Prva hrvatska pučka škola –XIX vek

1984.god.

Rijeka – feudalna desetina
pravna istorija

Rijeka – oslobodilačka borba- 1944- 1945. god.

Rijeka – agroindustrijski kompleksi- turizam- međuzavisnost
školstvo- 1868- 1918.

Rijeka – «liberalati» - «autonomaši»- 1943-1945. god.

Riječka luka – razvoj

1985. god.

Riječki front- 1945.

Rijeka – arheološka istraživanja
arhivska građa- 1945- 1947. god.
ekonomske prilike 1945- 1947. god.
istorijat
komunistički pokret
kvinslinško formiranje- završne operacije
pokret otpora-1945.god
radnici- učešće u nob-u
razvoj- 1848-1947. god.

Rijeka – Vel. Britanija- odnosi- 1919. god.

Rijeka – kapitulacija Italije
statut grada- 1871.god.

Rijeka – škole- 1868-1918.god.

**SERIJA B: PRIRODNE, PRIMJENJENE, MEDICINSKE I TEHNIČKE
NAUKE: NAUČNI RADOVI U SERIJSKIM PUBLIKACIJAMA**

1980. god.

Riječki zaliv – otpadne vode

1981. god.

Riječka luka – organizacija saobraćaja

1982. god.

nema

1983. god.

Riječki zaliv – hidrogradnja
projekt zaštite
sedimenti- zagađivači
zagađivanje- otpadne vode

1984. god.

Nema

1985. god

nema

**SERIJA C: UMETNOST, SPORT, FILOLOGIJA, KNJIŽEVNOST,
MUZIKALIJE**

Nije pronađena ni jedna natuknica Rijeka.

**BIBLIOGRAFIJA JUGOSLAVIJE: KNJIGE BROŠURE I MUZ-
IKALIJE**

Za razliku od članaka koji imaju mjesečne predmetne registre,
bibliografija knjiga ima zasebno štampane registre.

1980. God.

Rijeka – monografija
nob- 1945. god.- izložba- katalog

opština- rad

1981. god.

Rijeka – društveni razvoj
monografija
pozorište lutaka

1982. god.

Rijeka – društveni razvoj-1978/1982.god
skupština opštine- rad

1983. god.

Rijeka – izgradnja- madjarski arhitekti
naučna biblioteka
nob- spomenici rezolucije
skupština opštine- rad
željeznički saobraćaj – istorijat

1984. god.

Rijeka – graditeljsko nasleđe
istorija
skupština opštine- rad 121
umetnost- izložba- katalog

1985. god.

Rijeka – društvena djelatnost- razvoj
društveni plan- 1981/1985
društveno- ekonomski razvoj 1986/1990. g.
industrija- kadrovske potrebe
nob- 1942/1942.god.- zbornik radova
prostorni razvoj- 196/1990.god.
uredjenje prostora- 1981/1985.god
zajednica općina- kadrovska djelatnost- zbornik ra-
dova
prostorni plan- 1985/2000.god.
zapošljavanje- 1984. god

U bibliografiji se pod 6 natuknica Rijeka nalazi 27 različitih bibliografskih jedinica.

**Sl. 2: Rijeka kao natuknica u BIBLIOGRAFIJI HRVATSKE
– u vremenskom periodu 1981-1982.**

**NIZ A : BIBLIOGRAFIJA KNJIGA TISKANIH U SR. HRVATSKOJ
1978-1985.**

Predmetnica: Rijeka

1980. god.

Rijeka – Osnova za stručnu raspravu o planu razvoja magistralnih
cesta u SR Hrvatskoj u razdoblju od 1981. do 1985.

Rijeka – Dani Hrvatskog kazališta.

Moderna. Eseji i građa o hrvatskoj. Zapisi o drami i
teatru

Rijeka – Ravničarska pruga Zagreb- Rijeka

Istra, Hrvatsko primorje, Gorski kotar

Likovni umjetnici Rijeke i Banja Luke. Dom kulture,
Banja Luka, 22-30.4.1980

Radnički pokret: NOB općine Labin. Prilog G. Rodonija
30/Trideset/ godina rukometa u Rijeci. 1919-1979

Rijeka – Komunistička partija Rijeke. 1921-1924

Iz gledišta. Riječki kazališni zapisi

Permanentna funkcionalna izobrazba poslovnih kadrova
u privredi Zajednica općine Rijeka i Gospića

1981. god.

Rijeka – Plan za 1981. Samoupravne interesne zajednice ko-
munalnih djelatnosti- Rijeka.

Samoupravna interesna zajednica komunalnih djelat-
nosti

Vodić Historijskog arhiva

Rijeka – Rezultati i aktualni zadaci komunista zajednice općine
Rijeka i ostalih subjekata u razvoju i podruštvljavanju
priprema za općenarodnu obranu i društvenu
samozaštitu Hrvatske. Općinska konferencija, Rijeka

Rijeka – Električna distributivna mreža područja Rijeke. Zbirka
objavljenih radova

U bibliografiji se pod sedam natuknica Rijeka nalazi 16 različitih
bibliografskih jedinica.

NIZ B: BIBLIOGRAFIJA RASPRAVA, ČLANAKA I KNJIŽEVNIH RADOVA U ČASOPISIMA HRVATSKE 1980., 1981.god.

1980.god.

Rijeka – radnički pokret

Riječki zaljev

Zagađenost

Rijeka – barokno kiparstvo

epidemiološka istraživanja

Rijeka – arhitektura, srednji vijek

otpadne vode

Rijeka – narodnooslobodilačka borba

talijanske nacionalne manjine

Rijeka – hortikultura

kazališna kritika, poslijeratna

Rijeka i okolica – hortikultura

Rijeka – ekonomski položaj

kazalište

komunist. partija rijeke, osnivanje 1921.g.

povijest

samoupravljanje, počeci razvoja

toponamostička istraživanja

Rijeka – promet, planinarenje

Rijeka i okolica – porezna politika

promet, planinarenje

Rijeka – arhitektura

eutrovirusne infekcije, 1979.g

medicina rada, razvoj do 2000 god.

1981. god.

Rijeka – arhivistika

arhivska građa

pušenje

Rijeka i okolica – arhivska građa

Rijeka – elektrodistribucija

Crkve – Sv. Vida. Medalja Ferdinanda III Habsburga
 ugrađena u kamen temeljac
 Zborna crkva Sv. Marije
 Srebrni ostenzorij, poklon Barbare Frankopan
 (kćerke Žigmunda Frankopana)

Crkvena historija
 Deputazione Fiumana di Storia Patria (društvo)
 Devinska gospoda
 Diplome i privilegije
 Glagoljica
 Gradine u okolici
 Građa za historiju
 Grb
 Habsburgovci. Imena na piramidi- putokazu
 Historijski arhiv
 Hrvatski jezik u sudskim ispravama
 Jelačić, J. Natpis iz 1849 na «banskim vratima»
 Liburnijski limes do Prezida
 Masoni
 Medalje
 Nalazi – Rimski
 Na Korzu
 Spremište za ulje ili vino na lokalitetu Kozala
 Natpisi rimski
 Novac – Kovnica (?)
 Paljenje Hrvatske zastave
 Patriciji
 XVI-XVII st.
 Porodice – Grbovi
 Hrvatske patricijske porodice
 Pečat
 Pivka, cesta
 Pomorska uprava. Predstavka 1862 za otcjepljenje od
 Centralne tršćanske gubernije
 Postanak
 Potres
 Riječko pitanje – Do
 Poslije

Rimski luk
Samostan augustinaca
Senjska i Modruška ili Krbavska biskupija. Pokušaj
otcijepljenja Rijeke
Slavenstvo
Statuti
Škole, niže. Kršćanski odgoj
Tiskara Šimuna Kožičića (Begne)
Trgovina u XVI st.
Utvrda Santa Maria. Ostaci s natpisom iz 1664.
Venecija
Zastava
Zavod
Zvona

Rijeka – U doba Rimljana

XIII-XIX st.
XIV-XIX st.
XV st.
XVI st.
Od XVI st.
XVIII
XVIII i početkom XIX st.
Za francuske vladavine
Autonomaši
Autonomija, obrana
Bakrani. Politička manifestacija
Biskupija, sjedište
D'Annunzio, Gabriele
Devinska gospoda
Engleska mornarica
Francuzi
Frankopani
Glagoljica
Gradska uprava
Granice u XVI st.
Gubernatori
Hrvati. Hrvatske porodice. Javne službe. Kulturni i
politički život za mađarske uprave.

Starosjedinci. Škole, borba za osnivanje.
 Hrvatska. Sjedinjenje. Značenje u političko ekonom-
 skom razvoju od XIX st.
 Hrvatsvo od XVI st.
 Isusovci
 Italija za Prvoga svjetskoga rata
 Kapelica Sv. Ivana Nepomuka.
 Kastavci, sukob
 Kranjska, pripadnost.
 Lazareti
 Luka
 Madžari
 Madžarofili
 Masoni
 Nacionalni karakter
 Narodna straža
 Paar, Giovanni Federico.
 Patricijat.
 Patricijske porodice.
 Pomorstvo
 Postanak
 Potres
 Senj
 Slavensko bogoslužje
 Sol, prodaja u Xv st.
 Sonnino, Sidney 1915.
 Šrbi 1768-1825
 Štamparije
 Trgovci. Izobrazba u XVII st.
 Ungaro- Croatia, parobrodarsko društvo.
 Uskoci
 Venecija 1509.
 Walsee (porodica)
 Zauzeće 1848. Bunjevac, Josip. Jelačić, Josip.
 Željeznička pruga, gradnja.
 Župa.

U bibliografiji se pod 7 natuknica Rijeka nalazi 122 bibliograf-
 ske jedinice.

Sl. 4: Rijeka kao natuknica u GRAĐI ZA HRVATSKU RET-ROSPJEKTIVNU BIBLIOGRAFIJU KNJIGA 1835-1940: prikaz broja bibliografskih jedinica koje se nalaze pod jednom natuknicom Rijeka u predmetnom kazalu – po sveščićima.

Sv.1, str. 277 (A-BEL):	20
Sv.2, str. 303 (BELJ-Ca):	13
Sv.3, str. 316 (Ce- De):	24
Sv.4, str.311 (Di-Fo) :	13
Sv.5, str.348 (Fr-Haj):	20
Sv.6, str.317 (Hal-Iz):	6
Sv.7, str.285 (IZVJEŠTAJ I):	27
Sv.8, str.254 (IZVJEŠTAJ II):	1
Sv.9, str.330 (IZ- Kal):	12
Sv.10, str.312 (Kal-KAŽ):	4
Sv.11, str.303 (KĆ-KRO):	12
Sv.13, str.283 (M-MAŽ):	5
Sv.14, str.280 (Me-Nap):	13
Sv.15, str.286 (Nar-OŽ) :	13
Sv.16, str.290 (P-Pok):	9
Sv.17, str. 321 (Pol-Pra):	12
Sv.18, str.305 ((Prć-Pra):	16
Sv.19, str.258 (Rae-Sa):	40
Sv.20, str.294 (Sc-Sr):	10
Sv.21, str.279 (St-Šem):	32
Sv.22, str.298 (ŠenTolj):	10
Sv.23, str.242 (Tom-Ve):	17

Pod 23 natuknice Rijeka nalazi se 329 različitih jedinica građe.

mr. sc. Karmen Delač-Petković

Strojarsko brodograđevna škola za industrijska i obrtnička zanimanja, Rijeka

IVAN BRAJDIĆ

– pedagog, novinar, književnik, prevoditelj...

Ivan Brajdić, portret iz 1960. g.

Ivan Brajdić rodio se 16. lipnja 1924. u selu Gornji Kuti kraj Brod Moravica, u imućnijoj seljačko-obrtničkoj obitelji. Majka Francika Stanka rođ. Kavran bila je domaćica, a otac Jakov trinaest je godina proveo u SAD-u, gdje je u Clevelandu svladao kovinotokarsku struku i bio poslovođa u jednoj od radionica tvornice Standard Tool Company. Tamo je brojnim izumima stekao prilično bogatstvo te je nakon povratka u Hrvatsku otvorio u Donjoj Dobri vlastitu radionicu. Međutim, ubrzo je doživio bankrot te je, u potrazi za poslom, s obitelji najprije 1927. odselio u Zagreb, a već 1932. u

Dugo Selo gdje je mali Ivan 1935. godine završio osnovnu školu. Klasičnu gimnaziju završio je u Zagrebu 1943. godine, a potom je prekinuo školovanje jer se priključio antifašističkom pokretu: bio je omladinski rukovodilac dugoselskog kotara, dopisnik zagrebačkog okruga, član redakcije više omladinskih listova. Kraj Drugog svjetskog rata dočekao je u VII. diviziji u Slovenskom primorju.

Poslije rata bio je časnik JNA i surađivao kao novinar u beogradskim i zagrebačkim listovima. Godine 1951. na osobni je zahtjev izašao iz JNA, a potom upisao studij slavistike na zagrebačkom Filozofskom fakultetu, gdje je diplomirao 1956. godine.

Promijenio je niz poslova u kulturi: uređuje "Studentski list", predaje u gimnaziji, dramaturg je "Jadran-filma", suosnivač i jedan od urednika nakladničkog poduzeća "August Cesarec", lektor i književni kritičar. Umirovljen je 1975. godine.

Brajdić se već kao srednjoškolac počeo aktivno baviti literarnim radom i slikanjem. Prve kratke proze i pjesme objavio je u "Jutar-

njem listu" 1939. godine. Nakon umirovljenja nastavio je aktivno pisati, a slikarstvo mu je postalo hobijem. Izradio je stotinjak slika u različitim tehnikama – uglavnom s goranskim motivima. Priređivao je samostalne izložbe i sudjelovao u skupnim slikarskim izložbama.

Objavljivao je u brojnim časopisima, pjesme su mu uglazbljene, a radovi dramatizirani za Radio Zagreb. Ipak, najznačajniji je njegov prozni opus – čitav niz pripovijedaka i romana od kojih su najpoznatiji: "Posljednji juriš Jačine Kamana", "Spaljene duše I-II", "Posrtanje po mraku", "Tuđin postadoh braći svojoj", "Oborovo", "Dugoselska kronika 1941.", "Oblaci nad Posavinom", "Dugoselska balada 1945.", "Suza u oku – Propali snovi", "Nasred sela zvonik", "Na te mislim", "Bajke o vitezovima domovinskog rata", "Susret sa sjenama prošlosti", "Goranske priče", "Hod po mukama" i "Trešnjevačke noći". Za roman "Bizonsko doba" – dirljivu priču o pačeničkom životu goranske žene – nagrađen je 2008. godine "Gorančicom", književnom nagradom Novog lista. Njegov posljednji roman "Labuđi pjev" tiskan je 2008., a neka su djela ostala u rukopisu.

Literarne studije i kritike objavljivao je u časopisima "Kaj", "Tokovi", "Vidici", "Književnost", "Mladost", "Zora", "Marulić", "Izvor", "Republika", "Forum" te "Goranskom Novom listu", "Jutarnjem listu", "Vjesniku", "Hrvatskom slovu", "Dugoselskoj kronici", "Večernjem listu" i drugima. Studijom o delničkom pjesniku Jakovu Majnariću dokazao je da je upravo Majnarić autor poznate romance "Na te mislim".

Pisao je članke i prikaze o suvremenim slovenskim piscima, ali je poznatiji po vrsnim prijevodima slovenskih književnika na hrvatski jezik (Ingolič, Kocbek, Mihelič, Vandot, Zidar, Zupan i dr.) za što je primio niz slovenskih priznanja te postao dopisnim članom Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Bio je član Društva hrvatskih književnika, Društva hrvatskih književnih prevoditelja, Društva hrvatskih filmskih radnika i zagrebačkog društva "Goranin". Ovako predan i plodan rad osigurao mu je mjesto u antologijama, Hrvatskom leksikonu, Hrvatskom biografskom leksikonu i u Hrvatskoj enciklopediji.

Sa suprugom Fanikom rođ. Štajduhar, podrijetlom iz Malih Draga kraj Brod Moravica, proveo je u skladnom braku punih 57 godina. Živjeli su u Zagrebu, gdje je Ivan Brajdić i preminuo 5. lipnja 2008., samo deset dana prije svoga 84. rođendana. Sahranjen je u Brod Moravicama.

Iako je veliki dio života proveo u Dugom Selu i Zagrebu, Brajdić se čitavog svog života osjećao Goraninom, prijateljevao je s Goranima i ljetovao u rodnom kraju. Podupirao je mlade goranske pisce, pisao predgovore i recenzije njihovih knjiga. Svoja je djela redovito darivao goranskim školskim i narodnim knjižnicama, a s velikom radošću i "Hrvatskoj čitaonici sela Kuti". U svojem se književnom i društvenom radu Brajdić uvijek iznova vraćao svome Gorskom kotaru, svojim Brod Moravicama i svojim Kutima.

Ivan Brajdić bio je višestruko nadaren stvaratelj: pedagog, novinar, kritičar, književnik, prevoditelj, slikar i glazbenik. Međutim, imao je jednu, ali u naše vrijeme neoprostivu "manu" – bio je skroman i samozatajan. Već kao prevoditelj stekao je važno mjesto u hrvatskoj i slovenskoj kulturi, ali javnost o tome malo zna. Kao primjer možemo uzeti njegov prijevod Ingoličeve "Gimnazijalke", koju smo svi pročitali, ali malo tko od nas zna da je to djelo upravo u Brajdićevo prijevodu doživjelo pet hrvatskih izdanja.

Da bi se ovaj propust ispravio, pobrinut će se Udruga za očuvanje brodmoravičkih starina "Turanj" i "Hrvatska čitaonica sela Kuti" – dvije volonterske udruge s područja Brod Moravica. Njihovi su članovi nakanili pokrenuti ediciju "Mala brodmoravička biblioteka" u kojoj će prva u nizu knjižica biti upravo Brajdićevo biografija. Autorica teksta je Karmen Delač-Petković, a dokumentarni materijal (fotografije, dokumenti, note, članci) iz Brajdićeve ostavštine ustupila je gospođa Fanika Brajdić. Knjiga je zamišljena kao dvojezično izdanje pa će prijevod na slovenski jezik napraviti gospođa Marjana Mirković.

Da bi knjiga bila dostupna i slovenskoj kulturnoj javnosti, u projekt su uključeni pripadnici slovenske nacionalne manjine iz područja Primorsko-goranske županije: Vijeće slovenske nacionalne manjine grada Rijeka, Vijeće slovenske nacionalne manjine Primorsko-goranske županije i riječko "Kulturno prosvetno društvo Bazovica". "Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamjestvu

in po svetu" već se uključio financijskom potporom te vjerujemo da će knjiga biti tiskana do kraja 2010. godine, naravno i uz financijsku pomoć lokalne zajednice.

Ova će knjižica pomoći hrvatskim i slovenskim čitateljima da saznaju više o književniku i prevoditelju koji je svojim radom čitavoga života gradio mostove između naroda s obiju strana Kupe.

Brajdićev je opus velik pa bi detaljno istraživanje iziskivalo višegodišnji terenski rad. Ipak se nadamo da će se naći osoba koja bi se u dogledno vrijeme prihvatila takvog rada i predstavila nam Brajdića u iscrpnoj monografiji kakvu njegovo djelo svakako zaslužuje.

mr. sc. Karmen Delač-Petković

Strojarsko brodograđevna škola za industrijska i obrtnička zanimanja, Rijeka

LJUBICA ZORIĆ

Prvoga rujna 2009. godine završio je radni staž prof. Ljubice Zorić, knjižničarke Srednje škole za elektrotehniku i računalstvo u Rijeci.

Ljubica Zorić rođena je u Baškoj na otoku Krku, gdje je završila osnovnu školu. Učiteljsku školu završila je u Rijeci 1964. godine, a potom je radila u Dobrinju na Krku u razrednoj i predmetnoj nastavi. Zatim je završila studij na riječkoj Pedagoškoj akademiji, studijsku grupu hrvatsko-srpski jezik s bibliotekarstvom. Radila je u osnovnim školama u Istri i Rijeci. Stručni ispit za višeg knjižničara položila je 1976. u Zagrebu, a studij Hrvatskoga jezika i književnosti završila je 1995. na Filozofskom fakultetu u Zadru.

U knjižnici tadašnjeg Elektrokemijskog školskog centra u Rijeci zaposlila se 1. listopada 1971. godine. U istoj školi, koja je u međuvremenu promijenila pet naziva, radila je sve do umirovljenja – punih 38 godina. Kad se tome pridoda i prethodni radni staž, dolazimo do respektabilne brojke od gotovo 43 godine rada.

Upoznala sam prof. Zorić na početku svoga zaposlenja. Tijekom naše dvadeset petogodišnje suradnje, koja i dalje traje, imala sam priliku dobro upoznati Ljubicu Zorić kao izuzetnu osobu. Postala mi je mentoricom. Upućivala je na izvore ili osobe koje nam mogu pomoći, sugerirala kako najjednostavnije prići problemu, nudila popise literature o temama kojima se sama ranije bavila i, naravno, pronalazila knjige do kojih je bilo otežano doći.

Razumljivo da se iza takvog pristupa krije veliko znanje, odnosno široka opća kultura, a osobito njezina susretljivost i strpljenje da pomogne, olakša put do tražene informacije, da nenametljivo pouči, da pomogne u radu i učenju...

Ljubica Zorić posebno cijeni i njeguje hrvatski jezik i hrvatsku kulturnu baštinu na koju je, kao Bašćanka, s pravom ponosna. Na knjižničarskom planu zaslužna je što je prva ustrojila knjižnicu svoje škole prema pravilima struke. Godinama je uspješno radila u vrlo malom prostoru, s dvostruko većim brojem učenika nego

što su to standardi propisivali. Unatoč tome, znatno je unaprijedila knjižnično poslovanje svoje knjižnice, obogatila je brojnim kvalitetnim izdanjima: od udžbenika, stručne literature i lektire do beletristike i časopisa, a prikupila je i bogatu referentnu zbirku. Svojom marljivošću i čovječnošću bila je primjer mladima – i učenicima i kolegama.

Iako je uvijek tiha i samozatajna i ne voli se isticati, Ljubica Zorić je i među riječkim knjižničarima poznata kao vrsna knjižničarka. Ne čudi stoga što joj je Knjižničarsko društvo Rijeka dodijelio Povelju "Ivan Kostrenčić" za "uzoran rad, unapređivanje struke i ugleda Društva" (za 2006. godinu).

Čestitamo našoj Ljubici na dugogodišnjem kvalitetnom radu i na životnom optimizmu te joj želimo da dugo godina uživa u svojoj zasluženj mirovini.

Oproštaj od prof. Ljubice Zorić (lijevo) na Stručnom vijeću školskih knjižničara PGŽ-a, 5. studenog 2009.

Marinko Krmpotić, prof.

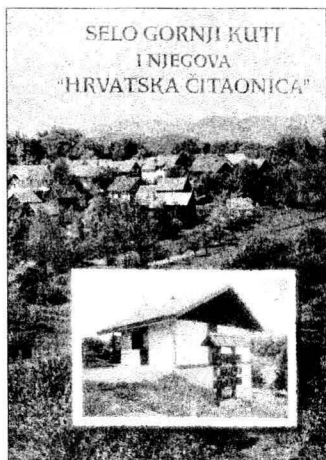
Strojarsko brodograđevna škola za industrijska i obrtnička zanimanja, Rijeka

NAGRADA "GORANČICA" URUČENA KARMEN DELAČ-PETKOVIĆ

Na natječaj za ovogodišnju, šestu po redu "Gorančicu" – književnu nagradu "Novoga lista" – prispjelo je 17 knjiga tiskanih 2009. godine. Ova nagrada dodjeljuje se autorima koji potječu iz Gorskog kotara ili djeluju na ovom području, kao i djelima koja su tematikom vezana za Gorski kotar, iako njihovi autori žive izvan zavičaja. Nagrada je već tradicionalna i uživa veliku popularnost među Goranima.

Prosudbeno povjerenstvo "Novog lista" (mr. Vladimir Mance, prof. Marinko Krmpotić i prof. Jasminka Lisac) pregledala je pristigle knjige i odabrala najbolje. Svi sudionici dobili su priznanje za sudjelovanje na natječaju, a posebna priznanja na području stručne literature dobili su Alojzije Frković i Josip Lisac, dok je posebno priznanje na području beletristike pripalo Mariji Starčević.

Glavna nagrada "Gorančica 2009." dodijeljena je *mr. sc. Karmen Delač-Petković* za knjigu "*Selo Gornji Kuti i njegova 'Hrvatska čitaonica'*".

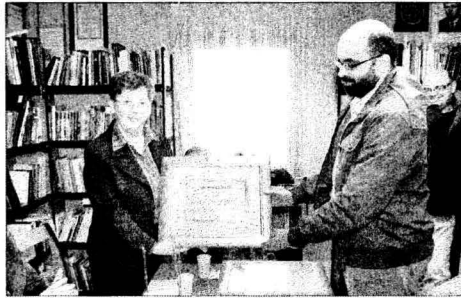

To je opsežno znanstveno djelo, proizašlo iz autoričina magistarskog rada, a obogaćeno brojnim dokumentima, fotografijama, tablicama i crtežima. Autorica je, poštujući sve elemente znanstvenog pristupa, na sveobuhvatan i detaljan način obradila sedamdesetogodišnju povijest jedne od najmanjih i najljepših seoskih knjižnica u Hrvatskoj. Objavljivanjem ove knjige selo Kuti, a posebno Hrvatska čitaonica u njemu, zaista su dobili "spomenik trajniji od mjedi", a iznimno detaljnim prikazom svega vezanog uz djelovanje ove seoske čitaonice, Kar-

men Delač-Petković postavila je ne samo visoke kriterije budućim proučavateljima slične tematike, već je generacijama što dolaze stvorila široke mogućnosti vezane uz daljnje praćenje rada ove ustanove i eventualna nova istraživanja. Posebna je vrijednost knjige što je, unatoč studiozno obrađenoj temi, pisana jednostavnim i "pitkim" jezikom, obogaćenim nizom zanimljivih podataka o Čitaonici, selu Gornji Kuti i čitavom brodmoravičkom kraju. Ne čudi stoga da su knjigu jednako dobro prihvatili i Gorani i knjižničarska struka.

Da bi se naglasila jedinstvenost Čitaonice u Kutima, dodjela nagrade upriličena je upravo u Čitaonici, 29. ožujka 2010. godine. Vladimir Mance govorio je o ciljevima i idejama ove književne nagrade, a zatim je Mariko Krmpotić predstavio autore i njihova djela. Nakon uručenja nagrada, predstavnici "Novog lista" predali su načelniku Brod Moravica Dragutinu Crnkoviću na dar dvadesetak knjiga riječkog izdavača "Adamića". Bila je to prilika da i načelnik Crnković čestita dobitnicima te obeća Čitaonici nastavak suradnje i potpore.

Čitateljima iz Rijeke knjiga je predstavljena na "Zavičajnoj srijedi" 21. travnja 2010. u Čitaonici na Korzu. O knjizi su govorili Verena Tibljaš u ime "Gradske knjižnice Rijeka" i Marinko Krmpotić u ime "Novog lista", zatim Gordana Mulac u ime izdavača "Matice hrvatske Viškovo" te autorica Karmen Delač-Petković. Program je završen nastupom Etno skupine OŠ Brod Moravice, vođene i pripremljene ljubavlju svojih učitelja Dijane Arbanas i Damira Zagorščaka.

Nagradu je autorici uručio Ivica Đikić, glavni i odgovorni urednik "Novog lista".

Ljubica Zorić, prof. i školska knjižničarka, u mirovini

KARMEN DELAČ-PETKOVIĆ PRIMILA NAGRADU "VIŠNJA ŠETA"

Na Godišnjoj skupštini Hrvatske udruge školskih knjižničara održanoj 7. travnja 2010. godine u Zagrebu dodijeljene su nagrade trima najboljim hrvatskim školskim knjižničarkama u 2009. godini. Povjerenstvo za dodjelu Nagrade "Višnja Šeta" (Korina Udina, Damir Balković i Irja Jerković) nagradilo je *Mirjanu Milinović, Karmen Delač Petković i Evicu Tihomirović* za njihov predan i kvalitetan rad u školskim knjižnicama. Nagrada "Višnja Šeta" ustanovljena je u spomen na prof. Šetu, dugogodišnju knjižničarku Prve hrvatske sušačke gimnazije u Rijeci koja je uvijek bila ispred svoga vremena i ostala zapamćena po svojem kvalitetnom radu. Nagrade je dobitnicama uručio Lari Šeta, sin Višnje Šete.

Mr. sc. Karmen Delač-Petković je jedna od nagrađenih knjižničarki Radi u Strojarsko brodograđevnoj školi za industrijska i obrtnička zanimanja u Rijeci. Znatno je unaprijedila rad svoje knjižnice, a za svoj je kvalitetan dvadesetšestogodišnji rad već je promaknuta u status stručnog suradnika – mentora, a nakon toga i u status stručnog suradnika – savjetnika.

Osim u Školi, magistra Delač-Petković istakla se knjižničarskim radom i u svoje slobodno vrijeme. Već dvadesetak godina uspješno volontira pri "Hrvatskoj čitaonici sela Kuti" o čijoj je sedamdesetogodišnjoj povijesti objavila dvije nagrađivane knjige. Organizirala je proslavu sedamdesete obljetnice Čitaonice za što je "Hrvatska čitaonica sela Kuti" dva puta nagrađena za "najuspješniji projekt u 2006. godini" Poveljom "Ivan Kostrenčić" Knjižničarskog društva Rijeka i Nagradom Zaklade dr. Ljerka Markić-Čučuković. Za svoj je volonterski rad proglašena najboljom volonterkom u Primorsko-goranskoj županiji tijekom 2008. godine, a Općina Brod Moravice nagradila ju je 2009. godine posebnom poveljom za promicanje baštine putem publicističkog rada.

Karmen Delač-Petković trajno se stručno usavršava. U dnevnom tisku i stručnoj periodici objavila je nekoliko preglednih, stručnih i znanstvenih članaka iz područja knjižničarstva,

etnologije i povijesti. Godinama je uređivala Godišnjak Strojarsko brodograđevne škole za industrijska i obrtnička zanimanja, a sada je članica uredništva "Knjižničara/ke", stručnog časopisa Knjižničarskog društva Rijeka.

Redovito sudjeluje na knjižničarskim skupovima. Podupire mlade knjižničare i pomaže pri ustroju novih knjižnica (knjižnica obitelji Dobrila).

Dugogodišnja je članica Knjižničarskog društva Rijeka i Hrvatskog knjižničarskog društva. U Hrvatskoj udruzi školskih knjižničara djeluje od njezina osnivanja, sada u svojstvu predsjednice Podružnice HUŠK-a Primorsko-goranske županije i dopredsjednice HUŠK-a. Članica je Matice hrvatske – ogranaka u Viškovu i Delnicama te Udruge za očuvanje brodmoravičkih starina "Turanj".

Čestitamo kolegici na nagradi "Višnja Šeta" i želimo joj još puno uspjeha u radu!

Gordana Vučinić, predsjednica KDR-a

POVELJA IVAN KOSTREŃIĆ

Na redovnoj skupštini Knjižničarskog društva Rijeka održanoj 5. rujna 2009. Povelja Ivan Kostrenčić za 2008. godinu dodijeljena je u sve tri kategorije za :

- Najzaslužnijeg knjižničara/ku u 2008. : Ljiljani Črnjar, Gradska knjižnica Rijeka
- Knjižničarski projekt u 2008. : Ivani Vladilo, Strojarska škola za industrijska i obrtnička zanimanja
- Za dugogodišnji uzoran rad u Društvu, unapređivanje struke i očuvanje ugleda Društva : Mirjani Majstorović, Pomorski fakultet u Rijeci

Radi boljeg upoznavanja nagrađenih članica postavili smo im nekoliko pitanja na koja su odgovorile kolegice Črnjar i Vladilo dok je kolegica Majstorović bila nedostupna.

1. Nešto o Vama- kako ste odabrale knjižničarsku profesiju?
2. Izazovi suvremenog knjižničarstva?
3. Knjižničar u dimenziji globalizacije
4. Značaj Povelje I. Kostrenčić za Vas

Ljiljana Črnjar, Gradska knjižnica Rijeka:

1. Već tijekom studija hrvatskoga jezika i književnosti, kad sam razmišljala o budućem poslu, često sam se zamišljala u knjižnici.

Tome je zasigurno pridonijelo i moje dugogodišnje iskustvo članice, najprije Gradske, a potom Sveučilišne knjižnice Rijeka, te knjižnice tadašnjeg Pedagoškog, danas Filozofskog fakulteta u Rijeci. Oni koje sam tada susretala, mnogi kasnije moje kolege, pokazali su mi, na najbolji mogući način, što to zaista znači - biti knjižničar!

Nakon završetka studija zaposlila sam se u Tehnološko-saobraćajnom školskom centru, u nastavi, no već sljedeće godine dobila sam radno mjesto u školskoj knjižnici. Ta je činjenica imala presudan tijek na moj daljnji profesionalni razvoj koji je krenuo u smjeru doškolovanja za knjižničarsko zvanje te stalnog stručnog usavršavanja u knjižničarskoj struci koje traje sve do danas.

2. Danas se knjižničarstvo suočava s mnogobrojnim izazovima kako unutar same profesije tako i društva u cjelini. Obilježje suvremenog knjižničarstva je neprekidno prožimanje pozitivnih iskustava tradicije i mogućnosti novih tehnologija, što zahtijeva stalno stručno usavršavanje, praćenje promjena i njihovu primjenu. Društvo također nameće potrebu kontinuiranog propitkivanja i vrednovanja samih sebe i kvalitete našeg rada, onoga što putem knjižnica nudimo zajednici i koliko smo uspješni u tome.

Knjižničarstvo je suočeno i sa svim aktualnim društvenim, kulturnim i gospodarskim promjenama čije se posljedice neminovno odražavaju na poslovanje knjižnica. Smanjenje sredstava iz proračuna, bilo lokalnog, bilo državnog već jest činjenica i u takvim prilikama bit će vrlo teško dosegnuti standarde u prostoru, opremi i ljudskim resursima. Knjižnice će se, stoga, neminovno morati okrenuti dodatnim izvorima i načinima financiranja što će od knjižničara svakako tražiti i neka druga znanja.

3. Knjižničar, kao i svaki drugi profesionalac, treba se neprekidno stručno usavršavati kako bi bio uspješan u svom poslu. Kad je riječ o globalizaciji koja je zahvatila sve segmente društva, brz pristup relevantnim informacijama je od presudnog značaja. U tome knjižničar ima nezaobilaznu ulogu. On je taj koji vlada znanjima kako pretraživati izvore informacija, kako razlučiti relevantno od irelevantnog i, što je najvažnije, kako te informacije posredovati korisnicima na najučinkovitiji način.

Globalizacija uz pomoć tehnologije otvara i izuzetno velike mogućnosti suradnje na projektima među knjižnicama i knjižničarima raznih zemalja i tu ima potencijala koje tek treba otkriti.

4. Povelja *Ivan Kostrenčić* dodijeljena mi je od strane kolega, članova Knjižničarskog društva Rijeka, iz sredine u kojoj živom i radim, dakle od onih koji poznaju i prepoznaju moj rad. U tome je njezina vrijednost i zbog toga sam izuzetno počašćena. Svakako da Povelja znači i veliku obvezu za daljnji rad kao i aktivno sudjelovanje u radu Društva.

Ne mogu a da ne spomenem da sam, 1998. godine bila i među prvih pet dobitnika Nagrade *Eva Verona* Hrvatskog knjižničarskog društva, upravo na prijedlog Knjižničarskog društva Rijeka.

Stoga, ovom prigodom, još jednom, zahvaljujem svim dragim kolegicama i kolegama na ukazanom mi povjerenju i časti povodom obiju nagrada!

Ivana Vladilo, Strojarska škola za industrijska i obrtnička zanimanja

1. Svaka slučajnost nekim je tajnim nitima prepletena kroz prostor i vrijeme. I moja knjižničarska profesija kao da se, i prije no što mi je postala zanimanjem, pojavljivala kao zov, poziv...najprije kroz gimnazijske dane uređivanja i aktivnog sudjelovanja u životu naše školske knjižnice, pa kroz prvi posao u knjižničarstvu...

Ja sam birala komparativnu književnost i španjolski, knjižničarstvo je izabralo mene!

2. Brojni su izazovi suvremenog knjižničarstva! Ali, brojni su i potpuno spremni za nove izazove i zaljubljenici profesije. Profesionalizacijom, školske su knjižnice doživjele pravi preporod. Knjižničari su ti koji su je postavili u središte učenja, svojim znanjem, vještinama, kompetencijom. Knjižničari, ne posuđivači lektire nego aktivni kreatori obrazovnih potreba svojih korisnika, moderni su školski knjižničari.

3. Globalizacija nije bauk. Primam i dajem. Učim od drugih i poučavam druge. Komunikacija je najvažnija. Savršeno se snalazim u globalnom virtualnom selu koje smo navikli zvati planetom Zemlja.

4. Svaka je nagrada čast. Kostrenčićeva povelja puno mi znači, tim više što sam kao dugogodišnja članica KDR-a iskreno nastojala doprinijeti radu Društva, a kao školska knjižničarka afirmirati taj segment struke. Nagradu sam, više no osobno, doživjela kao priznanje timskom radu NETgrupe školskih knjižničara koji su me podržali i pratili od prvih predloženih i zajedničkim snagama ostvarenih projekata, pa ću ih i sada spomenuti. Nagrada pripada Repoziatoriju UDK02, a repoziatorij su, uz mene i Milena Klanjac iz Rijeke, Josip Rihtarić iz Varaždina, Tihomir Dunderović i Nataša Mesić Muharemi iz Osijeka.

Dobitnice Povelje Ivan Kostrenčić:
Ivana Vladilo, Ljiljana Crnjar, Mirjana Majstorović

Gordana Vučinić, predsjednica KDR-a

KAP DOBROTE U MORU LJUBAVI

Knjižničarsko društvo Rijeka, 2008. godine, u Mjesecu hrvatske knjige pokrenulo je humanitarnu akciju pod nazivom »**Kap dobrote u moru ljubavi**«.

Prva akcija organizirana je za dječji odjel KBC-a Rijeka- lokalitet Kantrida.

Dobrom voljom članica Knjižničarskog društva Rijeka i velikog broja knjižnica Primorsko-goranske županije prikupljeno je stotinjak knjiga, od toga najviše naslova za lektire i knjiga namijenjenih djeci.

Djela popularnih dječjih autora poput Sanje Pilić, Mate Gardaša, Božidara Prosenjaka, Sanje Polak i mnogih drugih skratili su vrijeme i, vjerujemo, zagolicali maštu djece koja se, ne svojom voljom, nalaze smještena upravo na ovom odjelu.

Akcija je nastavljena i u 2009. godine.

Knjige koje smo prikupili namijenjene su Domu za starije osobe "Vitanova", Viškovo.

Kao i prethodne godine, u akciji su sudjelovale brojne knjižnice naše Županije : od školskih, narodnih do fakultetskih.

Svojim donacijama osigurale su osamdesetak knjiga većinom beletristike kojima su se najviše obradovale korisnice Vitanove.

Rukopise stručnih i znanstvenih radova treba slati Uredništvu KNJIZNICARA/KE u dva primjerka na papiru formata A4 s dvostrukim proredom i elektroničkom poštom. Uza znanstvene i stručne radove treba dostaviti ime i prezime, stručno zvanje, točnu službenu adresu uključujući i adresu elektroničke pošte te informativni sažetak od oko 200 riječi na hrvatskom jeziku. Ostale priloge treba dostaviti na isti način kao i stručne i znanstvene radove u pisanom obliku, ali u jednom primjerku uz tekst poslan elektroničkom poštom.

Primjerak na papiru oblikujete onako kako biste željeli da bude istaknuto u časopisu (odjeljci, podnaslovi, masna slova i sl.). Elektroničkom poštom isporučite neoblikovani tekst (bez uvlaaka, tab. označivanja i sl.). Poželjno je da tekst u elektroničkom obliku bude u Word for Windows, odnosno u RTF obliku. Nacrte i grafičke prikaze treba dostaviti na zasebnim listovima, a njihova kvaliteta i proporcije moraju zadovoljiti tehničke uvjete za strojnu obradu slika. Bilo bi poželjno da tekstovi ne prelaze jedan autorski arak (16 stranica A4 formata s dvostrukim proredom i marginama 2,5-3,0 cm), odnosno 10.000 - 12.000 znakova.

Bibliografske bilješke u tekstu numeriraju se tekućim brojevima i to arapskim znamenkama u okruglim zagradama. Na kraju teksta dodajte bilješke u istoj numeraciji.

- ako publikacija sadrži djelo jednog, dva ili tri autora

1. Črnjar, Ljiljana. Narodne i školske knjižnice Primorsko-goranske županije: pogled županijske matične službe. Rijeka: Gradska knjižnica Rijeka, 2005.

2. Blažević, Dorica; Hodak, Vesna. Upute za katalogizaciju omeđenih publikacija i nizova publikacija. 2. dopunjeno izd. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2001.

3. Kovačević, Dinka; Lasić-Lazić, Jadranka; Lovrinčević, Jasmina. Školska knjižnica korak dalje. Zagreb: Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti: Altagama, 2004.

- ako publikacija sadrži djelo četiri i više autora

1. Public Librarian's Guide to the Internet/ Sally Criddle et.al. London: Library Association Publishing, 2000.

- ako se navodi članak u časopisu ili zborniku

1. Burić, Vesna. Osječka secesijska oprema knjiga. // Osječki zbornik 16 (1977), 323-348.

1.1. Teuber, Marina. Točnost bibliografskih navoda u medicinskim časopisima. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 40, (1997), 117-179.

2. Horvat, Aleksandra. O zadaćama i strukturi knjižničnoga kataloga. // Obrada jezika i prikaz znanja / uredili Slavko Tkalec, Miroslav Tuđman. Zagreb: Zavod za informacijske studije, 1993. Str.135-140.

- ako se navodi članak objavljen na elektroničkom mediju (mrežno ili mjesno dostupan)

1. Smjernice za uporabu formata UNIMARC za opis elektroničke građe / prevela i hrvatske primjere izradila Sofija Klarin. <http://www.nsk.hr/e-izdanja/421118093.htm>(2003-10-01)

2. Fluckiger, Fran\=ois. Multimedia over the Internet. // joining efforts = Zajedničkim snagama: from communication to collaboration over the Internet: conference proceedings / 3 rd CARNet Users Conference, Zagreb, Croatia, September 24-26, 2001. Zagreb: CARNet, 2001. [CD-ROM]

Prispjele znanstvene, odnosno stručne radove Uredništvo šalje dvojici recenzentata na ocjenu i predlaganje kategorije. Recenzije su anonimne, a recenzenti komuniciraju s autorima preko Uredništva. Ako oni predlože izmjene, dopune i sl., kopije recenzija šalju se autoru na usvajanje.

Radovi se ne honoriraju.

(Preuzeto i prilagođeno iz Vjesnika bibliotekara Hrvatske)

KNJIŽNIČAR | KNJIŽNIČARKA:
časopis Knjižničarskog društva
Rijeka, stručni je časopis u kojem
objavljujemo radove s područja
knjižničarstva. Iako s naglaskom
na knjižničarstvo Primorsko-
goranske županije, časopis nije
isključivo regionalno obilježen te
su dobrodošli stručni članci iz svih
sredina.

Časopis izlazi jedanput godišnje.

ISSN 1847-3415

ВАНДІЛІНЦЬКА
КНИЖКА
КІЇВ